

European Bank
for Reconstruction and Development

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԶՐԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀՀ Արմավիրի մարզի Խոյ համայնքում Քասախի
ջրամբարի կառուցման

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական
գնահատման հայտ

Կատարող՝ «Քոնսեկոարդ» ՍՊԸ-ն

Վ.Թևոսյան

Երևան – 2024

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

ՀՄ	Համաշխարհային բանկ
ԵՄ	Եվրոպական միություն
ՇՄՍԱԳ	Շրջակա միջավայրի վրա և սոցիալական ազդեցության գնահատման
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՎԶԵԲ	Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկ
ԶԿ	Զրային կոմիտե
ՍՊԸ	Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն
ՊՈԱԿ	Պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն
ԱՊ	Ազգային պարկ
ԶՕԸ	Զրոգտագործողների ընկերություն
ԲԿՊ	Բնապահպանական կառավարման պլան
ՆԴՀ	Նորմալ դիմհարային հորիզոն

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ԾՐԱԳՐԻ և ՁԵՌՆԱՐԿՈՂԻ ՄԱՍԻՆ	6
2.	ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ՋՐԱՄԲԱՐԻ ՏԱՐԱԾՔԻ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ	7
2.1.	Տեղադիրքը.....	7
2.2.	Երկրաբանություն.....	10
2.3.	Սեյսմիկ պայմանները.....	13
2.4.	Կլիմայական պայմանները	14
2.5.	Ջրային ռեսուրսներ.....	18
2.6.	Մթնոլորտային օդ.....	19
2.7.	Հողային ռեսուրսներ.....	19
2.8.	Բուսական և կենդանական աշխարհ.....	21
2.9.	Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ	23
2.10.	Բնության հուշարձաններ	23
2.11.	Մշակութային առանձնահատկություններ.....	24
3.	ՍՈՑԻԱԼ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿԸ	25
3.1.	Արմավիրի մարզի սոցիալ – տնտեսական բնութագիրը.....	25
3.2.	Խոյ համայնք	26
3.3.	Արագածոտնի մարզի սոցիալ – տնտեսական բնութագիրը	27
3.4.	Շահագրգիռ կողմերի ներգրավումը ՇՄՍԱԳ և իրականացման մեջ.....	30
3.5.	Շահագրգիռ կողմերի ներգրավմանը և հանրային խորհրդատվությանը ներկայացվող ՎՁԵԲ-ի, ԵՆԲ-ի և ԵՄ ՀՆԳ-ի պահանջները.....	31
3.6.	Շահագրգիռ կողմերի ներգրավմանը /հանրային քննարկումներին ներկայացվող ազգային պահանջներ	33
3.7.	Ծրագրի հանրային խորհրդատվության և քննարկումների սկզբունքները	35
3.8.	Ծրագրի շահագրգիռ կողմեր.....	37
3.9.	Հանրային քննարկումներ, խորհրդատվություն և տեղեկատվության տարածում.....	39
4.	ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ	40
5.	ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ	45
5.1.	Զրոյական տարբերակ.....	45

5.2.	Քննարկվող տարբերակները	46
6.	ՀՈՍՔԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐ	46
6.1.	Գյուղատնտեսության ոլորտի խնդիրներ	46
6.2.	21 համայնքների ոռոգման համակարգի փաստացի վիճակը	48
6.3.	Հոսքի ուսումնասիրության տվյալները	49
6.4.	Առավելագույն ելք	50
6.5.	Բնապահպանական թողք	50
6.6.	Գետային ջրաբերուկների հոսք	51
7.	ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ	53
7.1.	Ընդհանուր դրույթներ	53
7.2.	Ջրամբարի ծավալի որոշումը	53
7.3.	Պատվար	58
7.4.	Պատվարի կատարը	60
7.5.	Ջրամբարի թաս	60
7.6.	Ոռոգման շինարարական ջրթող	61
7.7.	Հեղեղային ջրհեռ	61
7.8.	Շինարարության տևողություն	65
8.	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԿԱՆԽԱՏԵՍՎՈՂ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	66
8.1.	Բնապահպանական և սոցիալական ռիսկեր	66
8.2.	Օդային ավազան	67
8.3.	Ջրային ռեսուրսներ	70
8.4.	Հողային ռեսուրսներ	71
8.5.	Աղմուկ	72
8.6.	Թափոնների կառավարում	72
8.7.	Ազդեցությունը կենդանական և բուսական աշխարհի վրա	73
8.8.	Առողջապահական գործոններ	74
9.	ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԵՂՄՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ	74
9.1.	Բնապահպանական միջոցառումների ընդհանուր դրույթներ	74
9.1.1.	Մթնոլորտային օդ	74
9.1.2.	Ջրային ռեսուրսներ	75

9.1.3.	Կենսաբազմազանություն.....	75
9.1.4.	Թափոնների կառավարում.....	77
9.1.5.	Պարմամշակութային և բնության հուշարձաններ.....	77
9.1.6.	Հողային ռեսուրսներ.....	78
9.1.7.	Սոցիալական ազդեցությունների մեղմացումը շինարարության փուլում.....	79
9.1.8.	Աշխատանքի անվտանգություն և առողջություն	80
9.1.9.	Հակահրդեհային միջոցառումներ.....	80
10.	ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ՊԼԱՆ	81
	Բնապահպանական և սոցիալական կառավարման պլան. մեղմացնող միջոցառումներ.....	82
	Մշտադիտարկման պլան	88
	ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	91
	Հավելված 1. ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒՅՄԱՆ, ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐԻ և ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ	ՆԱԽՆ 92
	ԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ	
	Հավելված 2. ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ.....	94

1. ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ԾՐԱԳՐԻ և ՁԵՌՆԱՐԿՈՂԻ ՄԱՍԻՆ

ՀՀ կառավարությանը ԵՄ աջակցության շրջանակներում «Վերականգնում, դիմակայունություն և բարեփոխում. Արևելյան գործընկերության առաջնահերթությունները 2020թ-ից հետո» նախաձեռնության «Լրացուցիչ «Բ» նախաձեռնության» շրջանակներում նախատեսվում է կառուցել 17 ջրամբարներ: Դրանց շինարարության արդյունքում ոռոգման համակարգերը մեխանիկականից կփոխարինվեն ինքնահոսի՝ ինչը կնպաստի 1 խմ ոռոգման ջրի ինքնարժեքի զգալի նվազեցմանը, ինչն իր դրական ազդեցությունը կունենա գյուղատնտեսական մթերքների ձևավորվող արժեքի վրա:

Ծրագրով նախատեսված 17 ջրամբարներից մեկը՝ Քասախի ջրամբարը, նախատեսվում է կառուցել ՀՀ Արմավիրի մարզի Խոյ համայնքի Ամբերդ բնակավայրի վարչական տարածքում:

Հետագա ուսումնասիրությունների ժամանակ՝ պահանջվող ծավալը ապահովելու համար, ջրամբարի թափը նաև տարածվել է ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ոսկեվազ, Օշական և Ոսկեհատ բնակավայրերի սահմաններում:

Պահանջվող ծավալով ջրամբարի կառուցմամբ հնարավոր կլինի ապահովել սակավ ոռոգման ջրի կայուն և արդյունավետ օգտագործում՝ խթանելով գյուղատնտեսության զարգացումը, ինչպես նաև նվազեցնելով թիրախային խմբի խոցելիությունը կլիմայական փոփոխությունների ազդեցության հանդեպ: Ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կտա լուծել մի շարք արմատական հիմնախնդիրներ՝

- կուտակել գետի օգտագործելի հոսքի մի մասը, կարգավորել ջրահոսքերը՝ ապահովելով բնապահպանական թողքերը,
- հրաժարվել մեխանիկական եղանակով ոռոգման ջրի մատակարարումից և հողերի ոռոգումը փոխադրել ինքնահոս եղանակի, խնայել զգալի չափով էլեկտրաէներգիա, կրճատել շահագործման ու պահպանման ծախսերը,
- բարձրացնել ներկայումս ինքնահոս եղանակով ոռոգվող հողերի ջրապահովվածությունը՝ ապահովելով կայուն ջրամատակարարում ողջ ոռոգման շրջանում:

Ներկայացվող ծրագրի պատվիրատուն է ջրային կոմիտեն: Ծրագիրը ֆինանսավորվում է Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի /ՎԶԵԲ/ կողմից:

Ջրային կոմիտեն Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության կառավարման ոլորտում գործող պետական մարմին է, որը մշակում և իրականացնում է պետական սեփականություն հանդիսացող ջրային համակարգերի կառավարման ու օգտագործման բնագավառում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության քաղաքականությունը:

Ջրային կոմիտեի հասցեն՝ ՀՀ, 0010, Երևան Վարդանանց փող., 13ա շենք:

Քասախի ջրամբարի ծրագրի սույն շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման աշխատանքների շրջանակներում ծրագրի ձեռնարկող է հանդիսանում «Քոնսեկոարդ» ընկերությունը:

Ընկերության գործունեության հասցեն՝ ՀՀ, Երևան, Սեբաստիայի փողոց 31/2:

Էլ. փոստ՝ inbox@consecoard.am, tevosyan@consecoard.am,

Կայք էջ՝ www.consecoard.am

2. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԶՐԱՄԲԱՐԻ ՏԱՐԱԾՔԻ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

2.1. Տեղադիրքը

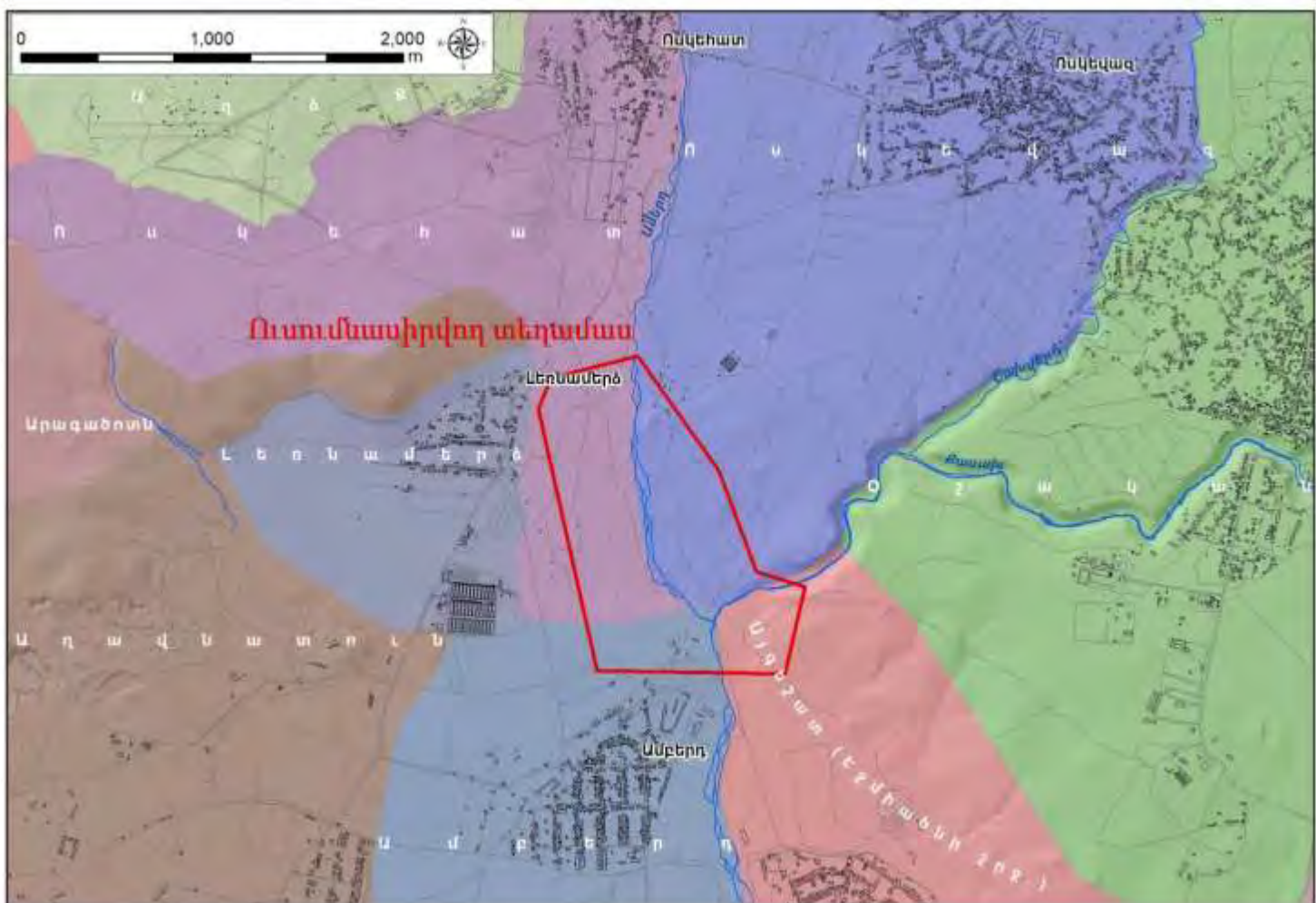
Քասախ գետը սկիզբ է առնում Արագած լեռան հյուսիսային լեռնալանջերից, թափվում է Մեծամոր գետը նրա գետաբերանից 26 կմ հեռավորության վրա: Ջրհավաք ավազանի առավելագույն ձգվածությունն արևելքից արևմուտք 36 կմ է, իսկ հյուսիսից հարավ՝ 73 կմ: Ամենաբարձր կետը Արագած լեռան գագաթն է՝ 4090մ, որից սկիզբ է առնում Քասախի ակունք հանդիսացող ամենաջրառատ Ամբերդ վտակը: Գետավազանի ամենացածր կետը մոտ 830մ է գետաբերանում, երկարությունը 89 կմ է, ջրհավաք ավազանի մակերեսը՝ 1480 կմ²: Քասախի ջրամբարի պատվարի տեղամասում Քասախի և Ամբերդի միախառնումից ներքև՝ մոտ 950մ բարձրության վրա, ջրհավաք ավազանի մակերեսը կազմում է 1356.5 կմ², իսկ տարածքի միջին հավասարակշռված բարձրությունը՝ 2131.8մ: Գետի հոսքը ձևավորվում է Արագած լեռան արևելյան և Փամբակի լեռնաշղթայի հարավային լանջերից հոսող վտակների ջրերով: Արևելյան կողմից ավազանը շրջապատված է Ծաղկունյաց լեռնաշղթայով: Վերին հոսանքներում գետը հոսում է Ապարանի ալյուվիալ նստվածքներով ծածկված ընդարձակ սարավանդով: Միջին հոսանքում, Աշտարակ քաղաքի մոտ, հովիտը փոխվում է կիրճի, որից հետո 2-3 կմ հեռավորության վրա հովիտը ընդարձակվում է և նորից մտնում նեղ կիրճի մեջ: Օջական գյուղից ներքև գետը դուրս է գալիս Արարատյան հարթավայր:

Ջրամբարի համար ուսումնասիրվող տեղամասի կենտրոնն ունի հետևյալ կոորդինատները. X-8457937.691, Y-4457078.349: Հետազոտվող տարածքը ներկայացված է իրավիճակային պլանի վրա:

Ռելիեֆը հարթավայրաբլրային է, ձորակային, մասնատված է գետային ցանցով, ունի դեպի հարավ կողմնորոշված ընդհանուր թեքություն: Ձևաչափական դասակարգմամբ, տեղանքը կարելի է դասել թույլ մասնատված տեսակի:

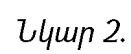
Ըստ տեղագրական հանույթի բացարձակ նիշերի, ուսումնասիրվող տարածքի մակերևույթի ռելիեֆի բարձրությունները գտնվում են 945.0 – 990.0 մ սահմաններում:

Ստորև ներկայացվում է նախատեսվող ջրամբարի համար ուսումնասիրվող տարածքի իրադրային սխեման:

Նկար 1. Իրադրային սխեմա

Մասշտաբ 1 : 250 000

2.2. Երկրաբանություն

Ինժեներաերկրաբանական հետազոտություններն իրականացվել են «ԳԵՈՌԻՍԿ» գիտահետազոտական ընկերության կողմից՝ ՀՀ Արմավիրի մարզում Քասախի ջրամբարի կառուցման նախագծային և աշխատանքային փաստաթղթերի մշակման նպատակով: Տեխնիկական առաջադրանքի պայմաններին համաձայն կատարվել են ինժեներաերկրաբանական և երկրաֆիզիկական ուսումնասիրություններ:

Ընդհանուր հորատվել են 14 հորատանցք և 4 հետախուզահոր, կատարվել է 28 փորձ: Երկրաֆիզիկական հետազոտություններում իրականացվել է էլեկտրական դիմադրությունների երկչափ տոմոգրաֆիա (2D electrical resistivity tomography, 2D ERT): Հետազոտություններն (2D ERT) իրականացվել են դիմադրության ՀՔ/ՄՊ-ի 2D պատկերման գերժամանակակից սարքի՝ 56 էլեկտրոդներից բաղկացած բարձրարագ համակարգի փաթեթի միջոցով:

Համաձայն հետազոտությունների նկարագրվող շրջանը կազմված է հիմնականում Նեոգեն-ստորին միջին և վերին Չորրորդական հասակի հրաբխային բազալտային անդեզիտներով, տրախիտներով, անդեզիտներով և դացիտային տուֆերով, որոնք ծածկված են տեխնածին և բնական ժամանակակից էյուվիալ, դեյուվիալ, ալյուվիալ-պրոլուվիալ կավային, ավազային, խճա-խճավազային և ճալաքարա-կոպճային գոյացումներով:

Շրջանի երկրաբանական կտրվածքը ներկայացվում է հասակային հերթականությամբ՝ ներքևից վերև ուղղությամբ:

Ներկայացված են ստորին Չորրորդական հասակի բազալտային անդեզիտներով, անդեզիտներով և տրախիանդեզիտներով, ծածկված են միջին չորրորդական դացիտային տուֆերով և փխրուն նստվածքներով:

Չորրորդական գոյացումներ Q2. Ներկայացված են միջին Չորրորդական մուգ դարչնագույն տուֆերով, նրանց վերին ստվարաշերտով:

Չորրորդական գոյացումներ g, fsgQ3. Ներկայացված են վերին Չորրորդական ճալաքարա- կոպճային գոյացումներով, որոնք ներկայացված են ուսումնասիրվող տեղամասի հյուսիսային եզրամասում:

Ժամանակակից գոյացումներ al, la, pQ3-4. Ներկայացված են վերին Չորրորդական- ժամանակակից էյուվիալ-դեյուվիալ, ալյուվիալ-պրոլուվիալ խճա- խճավազային և ճալաքարա-կոպճային գոյացումներով, կավավազային և

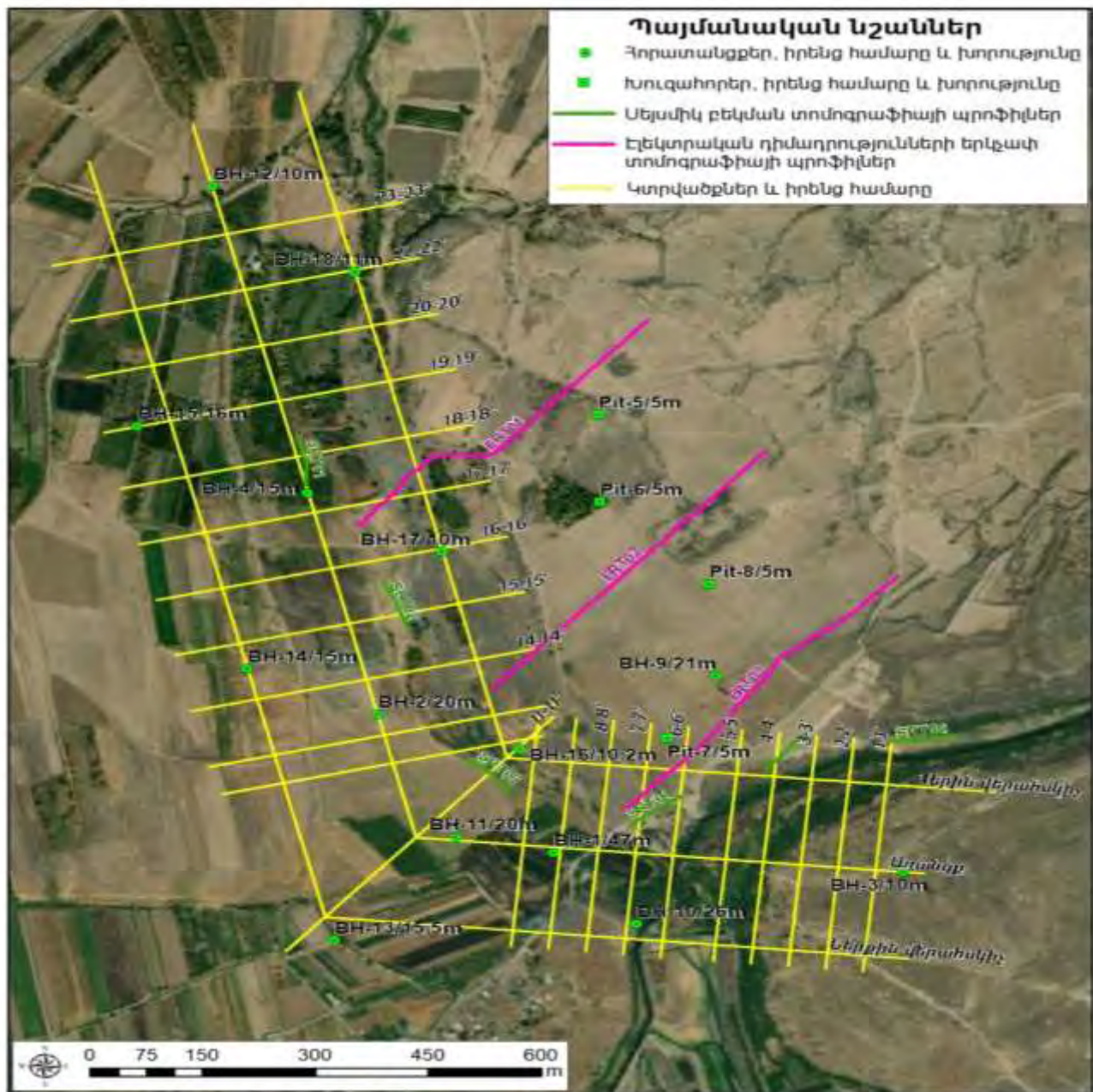
ավազակավային լցանյութով: Ուսումնասիրվող շրջանում ունեն մակերեսային լայն տարածում:

Մեծագլաքար-ճալաքարային նստվածքներ, մինչև 400 մ առավելագույն հզորությամբ: Անցյալում հորատվել են Ագարակ և Պարնի գյուղերի մոտակայքում, 375-500 մ և 215- 550 մ խորություններում համապատասխանաբար: Մեծագլաքարեր և ճալաքարեր հիմնականում կազմված են էոցենի, միոցենի էֆուզիվ ապարներից և թույլ ցեմենտավորված են կարմրավուն, մոխրագույն և դեղնավուն ավազա-կավային լցանյութով:

Երկրաբանական պրոցեսների և երևույթների առումով տեղամասի ինժեներատեղաբանական պայմանները բարենպաստ են, սողանքային կամ սելավային պրոցեսներ բացակայում են:

Նկար 3. Ուսումնասիրվող տեղամասը

Նկար 4. Ինժեներական կառավարման համակարգի փաստացի նյութերի սխեմայիկ
քարտեզ

Զրաերկրաբանական պայմանները

Հետազոտությունների կատարման պահին գրունտային ջրերի վերին հորիզոնը գրանցվել է հետևյալ հորատանցքերում - BH-01, 02, 04, 09, 13-18, 1.2-3.6 խորությունների միջակայքում:

Մթնոլորտային տեղումների և Քասախ, Շախվերդ և Ամբերդ գետերի ջրերը, փուխր բեկորային և ճալաքարա-կոպճային գոյացումների միջոցով ներթափանցելով

արաջացնում են միջմակերեսային ջրային հորիզոն: Հիմնական ստորգետնյա ջրերի մեծ մասը կուտակվում է վերին միոցենի (Սարմատի դարաշրջան) կավային ապարներով ներկայացված՝ տարածաշրջանային ջրամերժ շերտի վերևում: Ըստ տեղադրման, սնման և բեռնաթափման պայմանների, ստորգետնյա ջրերը վերաբերվում են գրունտային ջրերին:

Գրունտային ջրերի տեղադրման խորությունը ըստ ֆոնդային նյութերի տվյալների ավելի քան 100 մետր է:

2.3. Սեյսմիկ պայմանները

«ԳԵՈՌԻՍԿ» գիտահետազոտական ընկերության կողմից Ոսկեհատ, Ոսկեվազ (Արագածոտն), Ամբերդ և Այգեշատ (Արմավիր) բնակավայրերի տարածքներում իրականացվել են երկրաֆիզիկական հետազոտություններ և տարածքի սեյսմիկ միկրոշրջանացում:

Հետազոտությունների արդյունքում ստացված տվյալները ցույց են տալիս, որ.

- Երկչափ էլեկտրական դիմադրությունների տոմոգրաֆիայի (2D ERT) կիրառման արդյունքում գրանցվել և որոշվել են երկրակեղևի վերին ստվարաշերտի՝ մինչև 100 մետր խորությամբ շերտերում տեսակարար դիմադրության արժեքները (Օհմ*մ), 3 պրոֆիլների երկայնքով:

- Յուրաքանչյուր պրոֆիլի երկայնքով գրանցումները ներկայացվել են երկչափ կտրվածքների տեսքով, որտեղ գունային բաժանմամբ առանձնացված են տեսակարար դիմադրության արժեքները (Օհմ*մ): Ընդ որում երկչափ կտրվածքներ կազմվել են չափված դիմադրության արժեքների, հաշվարկված դիմադրության արժեքների և թվացյալ (Inverted) դիմադրության արժեքների համար:

- Հայտնի է, որ էլեկտրական դիմադրության փոքր արժեքներով բնութագրվում են ջրհագեցած ստրուկտուրաները, ջրատար գոտիները, միջին արժեքներով բնութագրվում են գերխոնավ շերտերը, քայքայված ստրուկտուրաները՝ հագեցած ջրային գոտիներով, իսկ դիմադրության մեծ արժեքները վկայում են չոր գրունտների առկայության մասին: Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ ուսումնասիրվող տարածքում առանձնացվել են խոնավ ճալաքարա-կոպճային և խճա-մանրախճային գրունտների, գերխոնավ, կամ ջրային մաս պարունակող ճալաքարա-կոպճային և խճա-մանրախճային գրունտների, ինչպես նաև չոր բազալտների հնարավոր տարածման գոտիները՝ ըստ խորության:

- Մակերևույթային սեյսմիկ ալիքների բազմակապուղի վերլուծության միաչափ (1D MASW) և երկչափ մեթոդների (2D MASW) կիրառմամբ ստացված արդյունքերը ցույց են տալիս, որ ուսումնասիրվող տարածքում լայնական ալիքների տարածման արագությունների արժեքները տարբեր շերտերում տատանվում են 350-1300 մ/վրկ. տիրույթում, իսկ վերին՝ մինչև 30 մետր ստվարաշերտում լայնական ալիքների տարածման միջին արագությունները (V_s30)՝ 474-882 մ/վրկ. տիրույթում:

- Հաշվի առնելով (ՀՀՇՆ 20.04, 2020 թ.) նորմերը, լայնական ալիքների տարածման միջին արագությունների արժեքները բազմապատկվել են 0,87 V_s գործակցով: Վերջինիս արդյունքում ստացվել է, որ լայնական ալիքների տարածման միջին արագությունները (V_s30) ընկած են 412-767 մ/վրկ. տիրույթում:

Երկրաֆիզիկական հետազոտությունների արդյունքներով՝ նախատեսվող ջրամբարի տարածքում գրունտներն ըստ սեյսմիկ հատկությունների II (երկրորդ) և III (երրորդ) կարգի են: Ստացված տվյալների համատեղ վերլուծության արդյունքում կազմվել է ուսումնասիրվող տարածքի 30 մետր ստվարաշերտում լայնական ալիքների տարածման միջին արագությունների (V_s30) բաշխման քարտեզը՝ ըստ (ՀՀՇՆ 20.04, 2020 թ.) նորմերի:

- ՀՀ տարածքի հավանական սեյսմիկ վտանգի գոտիավորման քարտեզի (ՀՀՇՆ 20.04, 2020 թ.) տվյալներով, Քասախի ջրամբարի տարածքը գտնվում է 1-ին սեյսմիկ գոտում, այսինքն բնութագրվում է գրունտի սպասվելիք արագացման 0.3g մեծությունով: Երկրաֆիզիկական հետազոտությունների արդյունքներով՝ ջրամբարի տարածքի գրունտներն ըստ սեյսմիկ հատկությունների II (երկրորդ) և III (երրորդ) կարգի են: Այս տվյալների համատեղ վերլուծությամբ ստացվում է, որ նախատեսվող ջրամբարի ուսումնասիրվող տարածքում գրունտի սպասվող առավելագույն արագացումը (PGA) $A=0.3g - 0.33g$ միջակայքում է:

2.4. Կլիմայական պայմանները

Կլիմայի տիպերից տարածաշրջանում արտահայտված են՝

- Խիստ ցամաքային,
- Չոր ցամաքային,
- Բարեխառը գոտի՝ տաք չոր ամառ և չափավոր ցուրտ ձմեռ,
- Բարեխառը գոտի՝ չոր տաք ամառ և ցուրտ ձմեռ,
- Բարեխառը գոտի՝ կարճատև զով ամառներով և ցուրտ ձմեռ,
- Բարձր լեռնային ցուրտ կլիմա:

Կախված բարձրությունից տարեկան միջին ջերմաստիճանը և տեղումների քանակը խիստ տարբեր են: Արագածի գագաթամերձ շրջանում տեղումները տարեկան հասնում են 1000 մմ, իսկ համեմատաբար ցածրադիր (1000մ) բարձրություններում՝ 300մմ:

Գետավազանի տարածքի բարձրադիր մասերում (հատկապես Ապարանի ու Արագածի տարածաշրջաններում) տեղումների քանակը համեմատաբար շատ է, ձյան հզորությունը մեծ է, ձմեռը տևում է երկար՝ գրեթե 7 ամիս: Տարածքի ստորին մասերում մթնոլորտային տեղումների քանակը խիստ անբավարար է, այդ պատճառով արհեստական ոռոգումը վճռական դեր է խաղում գյուղատնտեսական արտադրության համար:

Ըստ Աշտարակ օդերևութաբանական կայանի տվյալների օդի միջին տարեկան ջերմաստիճանը կազմում է 11.9°C, բացարձակ նվազագույնը՝ -24.5°C, բացարձակ առավելագույնը՝ 41.2°C: Օդի հարաբերական խոնավությունը՝ միջին տարեկանը՝ 65, ձյան ծածկույթի առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը՝ 55սմ:

Ստորև բերված են կլիմայական տվյալները ըստ նախատեսվող ջրամբարի տարածքին առավել մոտ Աշտարակի դիտակայանի:

Աղյուսակ 2.1. Մթնոլորտային օդի միջին ջերմաստիճանը

	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների, °C												Միջին տարեկան °C	Բացարձակ նվազագույն °C	Բացարձակ առավելագույն °C
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
Աշտարակ	-3.2	-0.1	5.8	11.7	16.5	21.5	25.2	25.2	20.5	13.6	6.2	-0.2	11.9	-24.5	41.2

Աղյուսակ 2.2. Օդի հարաբերական խոնավությունը

Բնակավայրի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը ըստ ամիսների, %												Միջին տարեկան	Ամենացուրտ ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %		Ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %	
														Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին	Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12					
Աշտարակ	79	71	64	64	64	57	54	54	57	66	72	80	65	79	72	54	44

Աղյուսակ 2.3. Մթնոլորտային տեղումները

Բնակավայրի անվանումը	Տեղումների քանակը միջին ամսական / օրական առավելագույն, մմ												Տարեկան	Տեղումների քանակը նոյեմբեր-մարտ ամիսներին, մմ		Տեղումների քանակը ապրիլ-հոկտեմբեր ամիսներին, մմ
	Ըստ ամիսների															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
Աշտարակ	27	30	36	55	59	33	20	11	13	34	29	30	377	152	225	
	24	24	28	39	45	30	45	20	32	43	40	22	45			

Աղյուսակ 2.4. Ձյան ծածկույթը

	Ձյան ծածկույթը			
Բնակավայրի անվանումը	Առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը, սմ	Տարվա մեջ ձնածածկույթով օրերի քանակը	Ձյան մեջ ջրի առավելագույն քանակ, մմ	Գրունտի սառչման առավելագույն խորությունը, մմ
Աշտարակ	55	48	198	70

Աղյուսակ 2.5. Քամու պարամետրերը

Բնակավայրի անվանումը	Ամիսներ	Կրկնելիություն, % /միջին արագություն, մ/վրկ ըստ ուղղությունների								Անտրոի կրկնելիությունը,%	Միջին ամսական արագությունը.մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը հունիս-օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հուլիսին, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը դեկտեմբեր-ձետրվար ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հունվարին, մ/վ
		Հյուսիսային (Հս)	Հյուսիս-արևելյան (ՀսԱրլ)	Արևելյան (Արլ)	Հարավ - արևելյան (ՀվԱրլ)	Հարավ (Հվ)	Հարավ-արևմտյան (ՀվԱրմ)	Արևմտյան (Արմ)	Հյուսիս-Արևմտյան (ՀսԱրմ)						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Աշտարակ	Հունվար	4	21	22	11	16	12	10	4	-	2.0	Արլ	3.3	Արլ	2.2
		1.6	2.0	2.2	2.3	2.0	1.8	2.0	2.1						
	Ապրիլ	4	18	23	12	15	13	11	4	-	2.7				
		3.7	2.8	2.6	2.8	2.8	2.7	2.9	2.8						
	Հուլիս	4	26	23	11	12	11	9	4	-	3.2				
		4.4	3.5	3.3	3.2	3.2	2.6	2.7	3.2						
	Հոկտեմբեր	4	24	26	12	13	10	9	2	-	2.2				
		1.7	2.1	2.3	2.4	2.3	2.1	2.1	2.2						

2.5. Զրային ռեսուրսներ

Հայաստանի Հանրապետությունում մակերևութային ջրերի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի 75-Ն որոշման: Գնահատման համակարգը ջրի որակի յուրաքանչյուր ցուցանիշի համար տարբերակում է կարգավիճակի հինգ դաս՝ «գերազանց» (1-ին դաս), «լավ» (2-րդ դաս), «միջակ» (3-րդ դաս), «անբավարար» (4-րդ դաս) և «վատ» (5-րդ դաս): Զրի որակի ընդհանրական գնահատականը ձևավորվում է վատագույն որակ ցուցաբերող ցուցանիշի դասով:

Տեղանքի հիմնական ջրային ռեսուրսը Քասախ գետն է իր վտակներով: Քասախի ավազանը ներառված է Հրազդան ջրավազանային կառավարման տարածքում:

Ըստ ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոլեկտրաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» 2022 թ. ամփոփագրի, Քասախ գետի ջրի որակը Ապարան քաղաքից վերև, Աշտարակ քաղաքից վերև և ներքև, ինչպես նաև գետաբերանի հատվածներում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս). Ապարան քաղաքից վերև՝ պայմանավորված երկաթով, Աշտարակ քաղաքից վերև՝ ֆոսֆատ իոնով, վանադիումով և երկաթով, Աշտարակ քաղաքից ներքև՝ նաև ընդհանուր ֆոսֆորով, գետաբերանի հատվածում՝ նիտրատ և ֆոսֆատ իոններով, վանադիումով, երկաթով և ընդհանուր անօրգանական ազոտով: Ապարան քաղաքից ներքև ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված ամոնիում իոնով:

Քասախ գետի ջրի որակի ցուցանիշները ներկայացվում են ըստ «Մոդուլ» նախագծային ընկերության տվյալների.

Աղյուսակ 2.6. Քասախ գետի ջրի անալիզների արդյունքները

Ցուցանիշը	Չափման միավորը	Չափման եղանակը	Չափման արդյունքը
pH	-	Զրի անալիզատոր HACH LANGE HQ 14d	8.72
Էլեկտրահաղորդականություն	μs/cm	Զրի անալիզատոր HACH LANGE HQ 14d	231
Լուծված թթվածին	մգ/լ	HACH LANGE HQ 14d	6.68
Կոշտություն	մգ-էկվ/լ	LTC3000we/wi TRB - 3000 Series	1.1

2.6. Մթնոլորտային օդ

Քասախի նախատեսվող ջրամբարի տարածքում մթնոլորտային օդը աղտոտող խոշոր արտադրական ձեռնարկություններ չկան, հիմնականում ավտոտրանսպորտի արտանետումներն են:

Օդի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 2006 թ. փետրվարի 2-ի N160-Ն որոշման: Մթնոլորտային օդի որակի ուսումնասիրությունները կատարվում է «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից դիտակետերի միջոցով: Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից 2022թ. 2-րդ եռամսյակի հրապարակված տեղեկագրի՝ շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի արդյունքների, Արմավիրի մարզի Ամբերդ և մերձակա բնակավայրերի օդային ավազանի որակի վերաբերյալ տեղեկատվությունը բացակայում է:

Ստորև ներկայացվում են օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշները ըստ բնաչության թվի մինչև 10 հազար բնակչությամբ բնակավայրերի համար¹, որոնց շարքին են պատկանում Ամբերդ և մերձակա բնակավայրերը:

- Փոշի՝ 0.2 մգ/մ³;
- Ծծմբի երկօքսիդ՝ 0.02 մգ/մ³;
- Ազոտի երկօքսիդ՝ 0.008 մգ/մ³;
- Ածխածնի օքսիդ՝ 0.4 մգ/մ³:

Անմիջապես տեղանքում մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության և աղմուկի մակարդակը պարզելու համար «Քոնսեկուարդ» ընկերության մասնագետների կողմից նախատեսվում է իրականացնել չափումներ, որոնց արդյունքները կներկայացվեն գնահատման հիմնական փուլում:

2.7. Հողային ռեսուրսներ

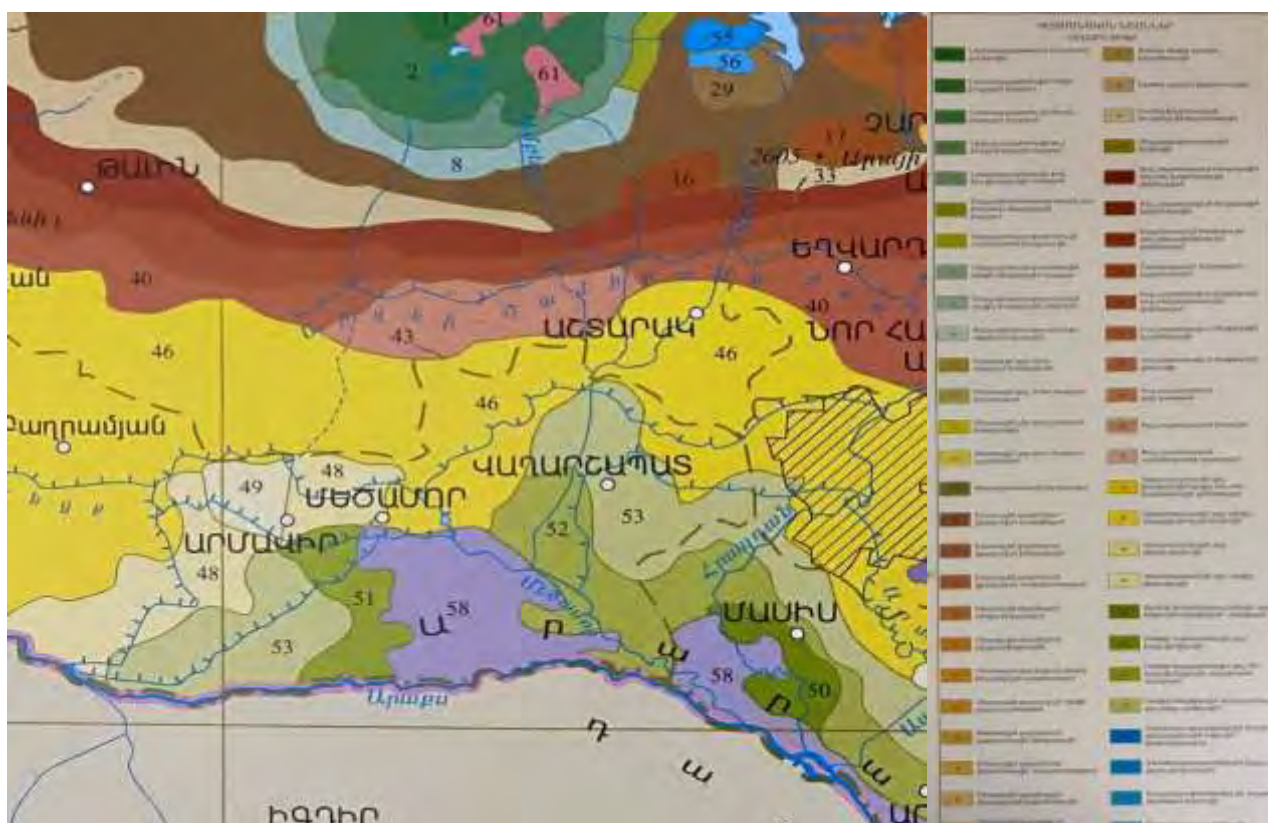
Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանում գերակշռում են կիսաանապատային գորշ խճաքարային տիպիկ տեղ-տեղ կարբոնատային ցեմենտացած հողային տիպերը, որոշ մասերում նկատվում են ոռոգելի մնացորդային մարգագետնային գորշ հողային տիպերը:

Տարածաշրջանին բնորոշ են էյուվիալ և էյուվիալ-դեյուվիալ նստվածքային տիպերը՝ արտահայտված «Սպիտակահող» կարբոնատա-կրաքարային կուտակումներով, ոչ միատար ավազակավերով և կավավազներով: Տարածաշրջանի հողերի էրոզվածության աստիճանը V-րդ կարգի է՝ 45-70%:

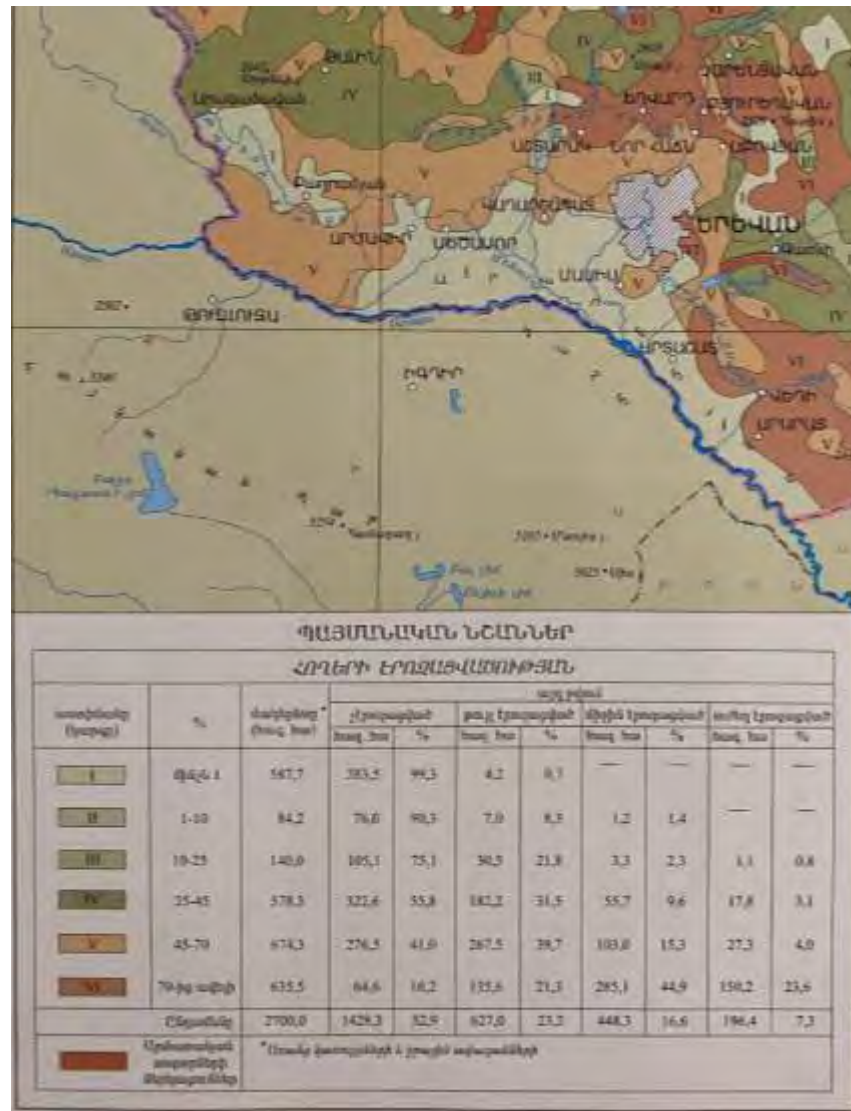
¹ ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ. «ՀՀ բնակավայրերի մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաները» ուղեցույց-ձեռնարկ: Երևան-2011

Նկար 5. Հողածածկի բնութագիրը

61

Նկար 7. Հողերի էրոզվածությունը

Անմիջապես գործունեության տարածքի հողաձածկի աղտոտվածության մակարդակը պարզելու նպատակով կատարվել է նմուշառում, նմուշը տեղափոխվել է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ լաբորատորիա: Անալիզի արդյունքները կներկայացվեն ՇՄՍԱԳ հաշվետվությունում:

2.8. Բուսական և կենդանական աշխարհ

Ծրագրի ազդակիր տարածքը գտնվում է Արմավիրի և Արագածոտնի մարզերի սահմանային մասում, Երևանի ֆլորիստիկ շրջանում, որտեղ տարածված են հիմնականում կիսաանապատային բուսականության պետրոֆիլ տարբերակները՝ օշինդրա-էֆեմերային և հալոֆիլ, պսամոֆիլ անապատային բուսատեսակներով, նաև ավազակավային մայր ապարների վրա բաց և մուգ դարչնային հողերի վրա զարգացած չոր տափաստանային լանդշաֆտային գոտուն բնորոշ բուսականության տեսակներով:

Արմավիրի մարզի տարածքում հանդիպում են ՀՀ բուսերի և կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված հետևյալ տեսակները. - մեհելիի պայտաքիթ չոջիկ (*Rhinolophus mehelyi* Matschie) - տեսակն ընդգրկված է ԲՊՄՄ Կարմիր ցուցակում (ver. 3.1) «Vulnerable B1e» կարգավիճակով: Բնության պահպանության միջազգային միության Կարմիր ցուցակի չափորոշիչներով գնահատվում է որպես «Խոցելի» B1a+2ab(iii), - գանգրափետուր հավալուսն (*Pelecanus crispus* Bruch) - հազվագյուտ, կրճատվող թվաքանակով տեսակ է: Գրանցված է նախկին ԽՍՀՄ Կարմիր գրքերում: Տեսակն ընդգրկված է ԲՊՄՄ Կարմիր ցուցակում (ver. 3.1) «Vulnerable A2ce+3ce+4ce» կարգավիճակով: Բնության պահպանության միջազգային միության Կարմիր ցուցակի չափորոշիչներով գնահատվում է որպես «Վտանգված»' EN D, 52 - սպիտակաճակատ սագ (*Anser albifrons* (Scopoli, 1769)) - չվող, բնադրող, ծմեռող, քիչ տարածված, հազվագյուտ տեսակ է: Տեսակն ընդգրկված է ԲՊՄՄ Կարմիր ցուցակում (ver. 3.1) «Least Concern» կարգավիճակով: Բնության պահպանության միջազգային միության Կարմիր ցուցակի չափորոշիչներով գնահատվում է որպես «Խոցելի»' VU B1ab(iii)+2ab(iii), - կալախոտ կասպիական (*Caladiums caspicum* (L.) Ungern-Sternb.) - վտանգված տեսակ է: Հայտնի է միայն Երևանի ֆլորիստիկական շրջանից:

Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 կմ 2 -ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 կմ 2 -ից պակաս: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ աղուտների շարունակվող յուրացման հետևանքով: Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Արմավիրի մարզի տարածքում տարածված են ցածր բարձրության (մինչև 1000 մ ծովի մակերևույթից բարձր) հարթավայրերին բնորոշ կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչներ: Շրջանում կենդանական աշխարհը ներկայացված է գերազանցապես անապատային և կիսաանապատային լանդշաֆտներին բնորոշ տեսակներով: Երկկենցաղներից հանդիպում է լճային գորտը, սիրիական սխտորագորտը, կանաչ դողոշը, մողեսներից՝ կլորագլխիկը, օձագլխիկը և երկարատու սցինկը, օձերից՝ կույր օձուկը:

Բազմազան են թռչունները և միջատները: Թիթեռներից բնորոշ են սատիրները, խոշոր առագաստաթիթեռները: Սակայն այստեղ հանդիպում են նաև արտազոնալ բնակավայրերին քարաթափեր, ցանքեր, այգիներ, բնակավայրեր) բնորոշ տեսակներ:

Կաթնասունները առավել կերպով ներկայացված են կրծողներով, որոնց մի մասը վարում է ստորգետնյա կենսակերպ:

Թռչունները ներկայացված են բաց տարածքներին բնորոշ տեսակներով:

Սողունները և երկկենցաղները փոքրաքանակ են: Գարնան և աշնան սեզոններին այստեղ հանդիպում են բազմաթիվ չվանցող տեսակներ:

Մարզի տարածքի դոմինանտ և բնորոշ տեսակներից կարելի է նշել Հայաստանում ամենուրեք տարածված *Crocidura* (սպիտակատամիկ), *Vulpes vulpes* L.

(աղվես), *Cricetus auratus* Nat. (գերմանամուկ), *Microtus arvalis* Pall. (դաշտամուկ), *Perdix perdix* L. (կաքավ), *Grus grus* L. (կռունկ) և այլն:

Ամբերդի շրջանի կենդանական աշխարհը ներկայացված է սակավաթիվ տեսակներով:

Հանրապետության տարածքում լայնորեն տարածված տեսակներից գրանցվել են նապաստակ, աղվես, գայլ:

Քասախի ջրամբարի տարածքում կենդանատեսակների հանդիպելը քիչ հավանական է:

Ըստ հասանելի նյութերի և գրականության տվյալների ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքերում գրանցված տեսակներ կառուցվելիք ջրամբարի տարածքում չեն գրանցվել:

Գնահատման հիմնական փուլում նախատեսվում է իրականացնել բուսականության և կենդանական աշխարհի դաշտային ուսումնասիրություններ, որոնց արդյունքում կազմված հաշվետվությունները կներկայացվեն ՇՄՍԱԳ հաշվետվությունում:

2.9. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

Հայաստանում կենսաբազմազանության պահպանումը, հիմնականում, իրականացվում է Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում (ԲՀՊՏ) (պետական արգելոցներ, ազգային պարկեր, պետական արգելավայրեր, բնության հուշարձաններ), որտեղ կենտրոնացած է բուսական և կենդանական աշխարհի տեսակազմի մոտ 60%-ը, ներառյալ հազվագյուտ, վտանգված, անհետացման եզրին հայտնված և էնդեմիկ տեսակների ճնշող մեծամասնությունը:

Ջրամբարի տարածքը անմիջական սահմաններ ԲՀՊՏ-ների հետ չունի: Արմավիրի մարզում է գտնվում Որդան կարմիր արգելավայրը, որը կազմավորվել է 1987 թվականին,

ունի 220 հա տարածք: Նախագծվող ջրամբարից գտնվում է 15 կմ հեռավորության վրա:

2.10. Բնության հուշարձաններ

Նախատեսվող գործունեության տարածքը գտնվում է Խոյ համայնքի տարածքում: Այն չի առնչվում բնապահպանական տարածքների, ինչպես նաև բնության հուշարձանների և պատմամշակութային հուշարձանների հետ: Այդուհանդերձ ստորև ներկայացվում է ՀՀ կառավարության որոշմամբ հաստատված Արմավիրի մարզում բնության հուշարձանների ցանկը: Համաձայն ցանկի ՀՀ կառավարության 2008թ. օգոստոսի 14 N 967-ն որոշմամբ մարզի տարածքում հաստատվել են բնության հետևյալ հուշարձաններ.

Ջրագրական հուշարձաններ

«Մեծամոր» լիճ	Արմավիրի մարզ, Տարոնիկ գյուղից մոտ 3 կմ հս-արմ
---------------	--

Կենսաբանական հուշարձաններ

«Ավազասեր (պսամոֆիլ) բուսականություն»	Արմավիրի մարզ, քաղ. Վաղարշապատ, Զվարթնոց տաճարի մոտ
«Ջրաճահճային բուսականություն»	Արմավիրի մարզ, Մեծամոր լիճ

2.11. Մշակութային առանձնահատկություններ

Նախատեսվող գործունեության տարածքը չի առնչվում ՀՀ Կառավարության 2002 թվականի հոկտեմբերի 3-ի թիվ 1589-Ն որոշմամբ հաստատված Արմավիրի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների հետ: Այդուհանդերձ ստորև ներկայացվում է տարածաշրջանի բնակավայրերում գրանցված հուշարձանների ցանկը:

Ամբերդ գյուղ

ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մթա 3-1 հզմ	հս մասում	գյուղի եզրին
դամբարանադաշտ	մթա 3-1 հզմ		
ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	17-19-րդ դդ.	իվ-աե մասում	ծիրանի այգիների մեջ
ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	18-19-րդ դդ.	հս-աե մասում	գյուղի եզրին, Քասախի բարձրադիր ափին
ԵԿԵՂԵՑԻ ԹՈՎՄԱ ԱՌԱՔՅԱԼ	12-19-րդ դդ.	գ. մ.	ջրանցքի աջ ափին վրնրգ.՝ 1761 թ.
խաչքար	1594 թ.		եկեղեցու բեմին
գերեզմանոց	18-19-րդ դդ.		
ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՊՈՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ	19-րդ դ.	կնտ մասում	ավերված

Այգեշատ գյուղ

ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մթա 2-1 հզմ	հս-աե մասում	ձգվում է «Արդար Դավիթ» լեռից մինչև Օշական՝ «Հնդգանի ձոր» տեղանքը
դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		
աշտարակ «Արդար Դավիթ»	մթա 2-1 հզմ		համանուն լեռան գագաթին
ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	19-րդ դ.	ամ մասում	վրնրգ.՝ 1905-1909 թթ., 1983 թ.
ԵԿԵՂԵՑԻ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ (Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ)	7-րդ դ.	գ. մ.	
գերեզմանոց	10-18-րդ դդ.		
պարիսպ	19-րդ դ. սկիզբ		

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՔՈՇՎԱԾՆԵՐԻ	1979 թ.	գ. մ.	քանդ.՝ Լ. Թոքմաջյան ճարտ.՝ Կ. Գաբրիելյան
--	---------	-------	---

Գնահատման հիմնական փուլում ջրամբարի համար նախատեսված տարածքում մշակութային ժառանգության առկայությունը պարզելու նպատակով նախատեսվում է իրականացնել դաշտային ուսումնասիրություններ, որոնց արդյունքում կազմված փորձագիտական եզրակացությունը կներկայացվի ՇՄՍԱԳ հաշվետվությունում:

3. ՍՈՑԻԱԼ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿԸ

Քասախի ջրամբարի համար նախատեսված տարածքը հիմնականում գտնվում է ՀՀ Արմավիրի մարզի Խոյ համայնքի Ամբերդ բնակավայրի վարչական տարածքում, իսկ մնացած մասը Արմավիրի և Արագածոտնի մարզի մի քանի բնակավայրերի վարչական տարածքներում:

3.1. Արմավիրի մարզի սոցիալ – տնտեսական բնութագիրը

Աղյուսակ 3.1. Մարզի ընդհանուր ցուցանիշներ²

Տարածքը	1 231 քառ. կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը, %	4.1
Համայնքներ, 2023թ. տարեսկզբի դրությամբ	8
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	95
Բնակչության թվաքանակը 2023թ. տարեսկզբի դրությամբ	266.6 հազ. մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2022թ.,%	9.0
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2022թ.,%	31.1
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Այդ թվում՝ վարելահողեր	96 896.5 հա 39 764.1հա

Արմավիրի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի արևմտյան հատվածում: Մարզը հյուսիսից սահմանակից է Արագածոտնի մարզին, արևելքից՝ մայրաքաղաք Երևանին, հարավ-արևելքից՝ Արարատի մարզին և արևմուտքից՝ պետական սահմանով՝ Թուրքիային:

² <https://www.armstat.am>

Արմավիրի մարզը տարածքով ամենափոքր, սակայն խիտ բնակեցված և բնակչության թվաքանակով ամենամեծ մարզն է ՀՀ-ում: 2022թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական ոլորտների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն 6.3 %,
- գյուղատնտեսություն 22.0 %,
- շինարարություն 5.7 %,
- մանրածախ առևտուր 4.2 %,
- ծառայություններ 1.5 %:

Արմավիրի մարզը ՀՀ-ում առանձնանում է իր գյուղատնտեսությամբ և արդյունաբերությամբ: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են, ինչպես բուսաբուծության (բազմամյա տնկարկներ, բանջարեղեն), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար: Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է էլեկտրաէներգիայի, սննդամթերքի, խմիչքների արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում:

Մարզում է գտնվում Հայկական ատոմային էլեկտրակայանը (Մեծամոր քաղաքի մոտակայքում), որը միակն է Հարավային Կովկասում և գտնվում է Երևանից 36 կմ արևմուտք և զբաղեցնում է 300 հա տարածք: Մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող ավտոխճուղիներ՝ Երևան– Արմավիր, Երևան–Քարակերտ և Երևան–Գյումրի, ինչպես նաև Երևան–Թբիլիսի երկաթուղին: Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով: Մարզում է գտնվում ՀՀ սահմանային անցման կետերից մեկը՝ «Զվարթնոց» օդանավակայանը:

3.2. Խոյ համայնք

Խոյ համայնքը կազմավորվել է 2021 թվականին ՀՀ Արմավիրի մարզում ՏԻՄ ընտրությունների արդյունքում:

Համայնքն իր մեջ միավորում է 17 գյուղերը և ունի 31031 բնակիչ, վարչական տարածքը՝ 11181.03 հա, այդ թվում՝ բնակավայրի տարածքը՝ 2092.40 հա, արդյունաբերական և արտադրական նշանակության հողերը՝ 337.93 հա, հատուկ պահպանվող տարածքները՝ 273.65 հա, իսկ հատուկ նշանակության հողերը՝ 1.13 հա: Համայնքի կենտրոնը Գեղակերտ գյուղն է: Համայնքի 17 գյուղերից գործում է անվճար ուսանողական տրանսպորտ: Գործում են բջջային, ցանցային հեռահաղորդակցման հիմնական ծառայությունները: Խոյ համայնքի 17 գյուղերում

ներկա պահին կա 4 մանկապարտեզ, 15 դպրոց: Համայնքի բոլոր գյուղերում գործում են տարբեր մշակութային և սպորտային խմբակներ³:

Ամբերդ

Բնակչության թվաքանակը՝ 1638 մարդ

Գյուղը տեղակայված է Արագածի հարավային փեշերին՝ մարզկենտրոնից 26 կմ հյուսիս-արևելք: Բնակավայրը գտնվում է ծովի մակերևույթից 947 մ բարձրության վրա: Ամբերդ գյուղը գտնվում է Քասախ գետի ափին, գյուղի հյուսիսային կողմում Քասախ գետին է միանում Ամբերդ վտակը: Ամբերդ է վերանվանվել 1978 թվականի հունվարի 25-ին:

Գյուղն ունի երկար տարիների պատմություն, այդ է վկայում գյուղում կառուցված Թովմաս առաքյալի անվան եկեղեցին և գերեզմանոցը, որը ապացուցում է, որ գյուղը բնակեցված է եղել Թիֆլիսահայերով 17-րդ դարում:

Այգեշատ

Բնակչության թվաքանակը՝ 2253 մարդ

Այգեշատ գյուղը գտնվում է մարզի հյուսիս-արևելյան մասում, ծովի մակերևույթից 870մ բարձրության վրա, նախալեռնային գոտի է, գտնվում է Ուրց-Կոտայք-Շամիրամ և Մերձարաքսյան գոտիներում, մարզկենտրոնից հեռավորությունը 32 կմ է, մայրաքաղաքից՝ 30կմ: Գյուղի կլիման ձմռանը ցուրտ է, ամռանը՝ շոգ , հաճախ դիտվում է երաշտ և ցրտահարություն:

3.3. Արագածոտնի մարզի սոցիալ – տնտեսական բնութագիրը

Աղյուսակ 3.2. Մարզի ընդհանուր ցուցանիշներ

Տարածքը	2 773 քառ. կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը, %	9.3
Համայնքներ, 2023թ. տարեսկզբի դրությամբ	8
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	118
Բնակչության թվաքանակը 2023թ. տարեսկզբի դրությամբ	125.7 հազ. մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2022թ.,%	4.2
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2022թ.,%	21.3
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Այդ թվում՝ վարելահողեր	218 813.6 հա 54 352.2 հա

³ <https://khoy.am>

Արագածոտնի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հյուսիս-արևմուտքում: Մարզը հյուսիսից սահմանակից է Շիրակի և Լոռու մարզերին, արևելքից՝ Կոտայքի մարզին, հարավում՝ Արմավիրի մարզին և ք. Երևանին, իսկ արևմուտքում պետական սահմանով՝ Թուրքիային:

2022թ.-ին Արագածոտնի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ տնտեսության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն 2.2 %,
- գյուղատնտեսություն 9.9 %,
- շինարարություն 4.7 %,
- մանրածախ առևտուր 1.8 %,
- ծառայություններ 0.7 %:

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են: Արդյունաբերության զարգացման վրա էական ազդեցություն է թողնում մարզի տնտեսաաշխարհագրական դիրքը՝ հարևանությունը մայրաքաղաքին, Արմավիրի և Կոտայքի մարզերին: Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և խմիչքների, ըմպելիքների թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրության) և անասնաբուծության մեջ:

Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիներ՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան – Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր – Քարակերտ – Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է ՀՀ գլխավոր երկաթուղին: Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոնը Աշտարակ քաղաքն է (2023թ. տարեսկզբի դրությամբ՝ 16.8 հազ. մարդ), գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս արևմուտք:

Քաղաքը հանգուցակետ է ավտոմոբիլային ճանապարհների խաչմերուկում, որը կապում է ՀՀ կենտրոնը հյուսիսային և հարավային տարածքների հետ:

Աշտարակ քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի արբանյակ: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է: Քաղաքի տնտեսության առաջատար ոլորտը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ոսկեվազ

Բնակչության թվաքանակը՝ 4 604 մարդ:

Գյուղը տեղակայված է Հայաստանի Արագածոտնի մարզի Աշտարակ համայնքում, Քասաղ գետի աջ կողմում: Հեռավորությունը մարզկենտրոնից՝ 5 կմ հարավ-արևմուտք, բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 1040 մ:

Գյուղում է գտնվում Սուրբ Հովհաննես եկեղեցին, և 5-7-րդ դարի Բաղալի ժամ եկեղեցու մնացորդները: Բնակչությունը զբաղվում է խաղողագործությամբ, պտղաբուծությամբ, բանջարաբուծությամբ, ծխախոտագործությամբ և հատապտուղի մշակությամբ:

Ոսկեհայ

Բնակչության թվաքանակը՝ 1 147 մարդ:

Հեռավորությունը մարզկենտրոնից՝ 28 կմ: Գյուղը տեղադրված է Միջինարաքսյան հարթավայրում, ծովի մակարդակից ունի 940 մ բարձրություն: Կլիման չոր խիստ ցամաքային է: Ձմեռները սկսվում են դեկտեմբերի կեսերին, ամառը տևական է՝ մայիսից մինչև հոկտեմբեր, օդի միջին ամսական ջերմությունը հասնում է 24 °C-ից 26 °C: Մթնոլորտային տարեկան տեղումների քանակը 250-300 մմ է:

Գյուղատնտեսական հողահանդակներում մեծ բաժին ունեն վարելահողերը (433 հա), կան պտղատու (3 հա) և խաղողի այգիներ (15 հա): Պետական հողերը գլխավորապես օգտագործվում են որպես վարելահողեր, արոտավայրեր, բազմամյա տնկարկներ: Բնակչությունը զբաղվում է պտղաբուծությամբ, խաղողագործությամբ, դաշտավարությամբ, բանջարաբուստանային կուլտուրաների մշակությամբ, թռչնաբուծությամբ, անասնապահությամբ:

Օշական

Բնակչության թվաքանակը՝ 5 994 մարդ:

Գյուղը գտնվում է Աշտարակ քաղաքից 3 կմ հարավ-արևմուտք:

Օշականը գտնվում է Քասաղ գետի հովտում՝ ծովի մակարդակից 1020 մ բարձրության վրա: Քասաղ գետն էլ գյուղը բաժանում է 2 մասի:

Կլիման մերձարևադարձային, չոր ցամաքային է, շոգ ու չորային ամառներով, չափավոր ցուրտ ձմեռներով: Հուլիսին միջին ջերմաստիճանը տատանվում է 25-26 °C սահմաններում, հունվարին՝ -4 °C է: Տարեկան մթնոլորտային տեղումները կազմում են 350 մմ:

Տնտեսության գլխավոր ճյուղը գյուղատնտեսությունն է: Համախառն արտադրանքի մեծ մասը բաժին է ընկնում բուսաբուծությանը: Գյուղատնտեսական հողահանդակների հիմնական մասը ծառայում է որպես պտղատու և խաղողի այգիներ, վարելահողեր, արոտավայրեր, խոտհարքեր: Գյուղում զբաղվում են պտղաբուծությամբ, խաղողագործությամբ, բանջարաբուստանային, հացահատիկային, կերային կուլտուրաների մշակությամբ:

Այստեղ կառուցվել է գինու գործարան, որտեղ արտադրվում է խերես տիպի գինիներ, ընդ որում՝ նմանատիպ գինիներ արտադրվում են միայն այստեղ: Արտադրանքն սպառվում է Հայաստանում և արտերկրում:

Գյուղն ունի հնագույն պատմություն: Այստեղ են գտնվում Հայոց պատմության ամենահայտնի անձանցից մեկի՝ Մեսրոպ Մաշտոցի գերեզմանը:

Բնակավայրի Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց եկեղեցին Հայ առաքելական եկեղեցու հետևորդների համար համարվում է կարևորագույն սրբավայր: Այստեղ պահպանվել են նախաքրիստոնեական և քրիստոնեական ժամանակաշրջանների բազմաթիվ պատմական հուշարձաններ:

3.4. Շահագրգիռ կողմերի ներգրավումը ՇՄՍԱԳ և իրականացման մեջ

Տարբեր կողմերի շահերի ներգրավմամբ ծրագրի սահուն իրականացումն ապահովելու, ինչպես նաև շահերի կարգավորումն ու ծրագրի իրականացման համաձայնեցված ուղու բացահայտումն ապահովելու համար մշակվելու է Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման պլան (ՇՆՊ): Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման նպատակն է տեղեկացնել հանրությանն ու շահագրգիռ կողմերին ծրագրի բովանդակության, նրա հնարավոր բնապահպանական և սոցիալական ազդեցությունների, ինչպես նաև առաջարկվող մեղմացման միջոցառումների վերաբերյալ: Դա թույլ կտա բարելավել և հեշտացնել որոշումների ընդունումը և ստեղծել փոխըմբռնման մթնոլորտ, որին պետք է ակտիվ մասնակցություն ունենան ծրագրի ազդակիր անձիք և մյուս շահառուները: Նման մոտեցումը թույլ կտա այս խմբերին ապահովել բավական հնարավորություններ իրենց կարծիքներն ու մտահոգություններն ազատ արտահայտելու համար, որոնք կարող են ազդել ծրագրի շրջանակներում կայացվող որոշումների վրա: Սույն ՇՆՊ-ն պետք է հասկացվի որպես նախնական ուղեցույց ծրագրի տարբեր փուլերում շահառուների ներգրավվածությունը կառավարելու և դյուրացնելու համար՝ սկսած նախագծումից, մինչ կառուցում ու շահագործում: ՇՆՊ-ն պետք է համախմբի ծրագրում ընդգրկված բոլոր հաստատություններն ու շահագրգիռ կողմերը և ապահովի նրանց հնարավորությունն արտահայտելու իրենց կարծիքը նախագծին առնչվող շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունների և մեղմացման միջոցառումների վերաբերյալ: Սույն ՇՆՊ-ն ուղղված է սահմանելու Ծրագրի հետ կապված տեղեկատվության փոխանցման, խորհրդատվության և լուսաբանման մոտեցումը տեխնիկական և մշակութային տեսանկյունից: Այն գործիք է կառավարելու համար պատվիրատուի և շահագրգիռ կողմերի միջև կապը, իսկ շահագրգիռ կողմերի հետ խորհրդատվությունն ու մասնակցությունն իր հերթին բարձրացնում է ծրագրի կայունությունը և նպաստում նրա հաջող իրականացմանը: Որպես ՇՆՊ-ի անբաժանելի մաս՝ անհրաժեշտ է իրականացնել նպատակային և թափանցիկ հանրային խորհրդատվություն ազդակիր համայնքների հետ և ապահովել տեղեկատվության ժամանակին և համապատասխան ձևով

տրամադրումը: Պետք է լինի գրավոր ապացույց և հանդիպման արձանագրություններ ու փաստաթղթեր, որոնք կվկայեն, որ արտահայտված տեսակետները հաշվի են առնվել: Տեղեկատվության տրամադրման, հանրությանը իրազեկելու, հանրային լուսման, խորհրդատվության և մասնակցության պահանջները պետք է համապատասխանեն Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության, ՎՋԵԲ-ի, ԵՄ-ի ու միջազգային դոնոր կազմակերպությունների ուղեցույցներին, բնապահպանական և սոցիալական ստանդարտներին: Սպասվում է, որ քննարկվող հարցերը հիմնականում կառնչվեն աշխատանքների իրականացման մանրամասներին՝ բնապահպանական, զբաղվածության, առողջության և աշխատանքի անվտանգության, հողերի ձեռքբերման և փոխհատուցման, ինչպես նաև մշակութային ժառանգության պահպանման կանոնակարգերին ու ստանդարտներին: Սակայն հնարավոր են նաև այնպիսի նախագծային հարցեր, որոնք վերաբերում են օրինակ՝ ջրամբարի գտնվելու վայրին, համակարգի հզորությանը, ճանապարհային ծածկույթի չափանիշներին և այլն: Ծրագրի ողջ ընթացքում անհրաժեշտ ներգրավման աշխատանքներն արտացոլելու նպատակով ՇՆՊ-ն պետք է պարբերաբար թարմացվի, որը նախատեսվում է իրականացնել ըստ Ծրագրի առաջադրանքի և/կամ ըստ անհրաժեշտության: Բնապահպանական և սոցիալական գործունեության վերաբերյալ ազդակիր համայնքների մտահոգություններն ու դժգոհությունները ստանալու և դրանց լուծմանը նպաստելու նպատակով ծրագիրը ներառում է նաև շահագրգիռ կողմերի համար Բողոքարկման մեխանիզմի կիրառում: Դա թույլ կտա հանրությանը պատվիրատուի (ինչպես նաև Խորհրդատուի և Կապալառուի) ուշադրության տակ պահել ծրագրի հետ կապված բոլոր մտահոգությունները:

3.5. Շահագրգիռ կողմերի ներգրավմանը և հանրային խորհրդատվությանը ներկայացվող ՎՋԵԲ-ի, ԵՆԲ-ի և ԵՄ ՀՆԳ-ի պահանջները

Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման և հանրային խորհրդատվությանը ներկայացվող ՎՋԵԲ-ի, ԵՆԲ-ի և ԵՄ ՀՆԳ-ի պահանջները ներկայացված են հետևյալ միջազգային փաստաթղթերում.

- ՎՋԵԲ-ի Կատարողական պահանջներ (2019թ.)
- ԵՆԲ-ի Բնապահպանական և Սոցիալական Ստանդարտների և Սկզբունքների Կայունության Ուղեցույց (2018թ.) (Եվրամիություն, 2011թ.),
- KfW Կայունության Ուղեցույց (2022) (KfW զարգացման բանկ, 2022 թ.),

- ՄՖԿ Համաշխարհային Բանկի Խմբի Ընդհանուր Բնապահպանական, Առողջության և Անվտանգության (ԲԱԱ) Ուղեցույց (2007) (Համաշխարհային Բանկի Խումբ, 2007 թ.),

- Առողջության և Անվտանգության ուղեցույցները (Համաշխարհային Բանկի Խումբ, 2007 թ.):

ՎԶԵԲ-ը պահանջում է շահագրգիռ կողմերի ներգրավման պլանի (ՇՆՊ) մշակում՝ նպատակ ունենալով ծրագրի բոլոր շահառուների ներկայացում և պատշաճ ձևով հասցեագրում ողջ խորհրդատվության գործընթացում և բողոքարկման մեխանիզմների առկայությունը ծրագրի համար: ՎԶԵԲ-ի, ԵՆԲ-ի և կատեգորայի ծրագրերի Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման համար սկզբունքներն ու պահանջները մանրամասն նկարագրված են հետևյալ փաստաթղթերում՝ ՎԶԵԲ-ի Կատարողականի պահանջներ (2019) և համապատասխան Ուղեցույցներ, Բնապահպանական և Սոցիալական Ձեռնարկ 2013թ. (ԵՆԲ): Տվյալ ֆինանսական հաստատությունների ընդհանուր սկզբունքներն ու մոտեցումները հանրային ներգրավման նկատմամբ միավորված են և ուրվագծում են Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման համակարգված մոտեցում, որը կօգնի պատվիրատուներին կառուցել և պահպանել կառուցողական հարաբերություններ իրենց շահագրգիռ կողմերի և մասնավորապես ազդակիր համայնքների հետ: Ըստ բանկերի քաղաքականության՝ շահագրգռ կողմերի ներգրավումը շարունակական գործընթաց է, որը ներառում է նախատեսված միջոցառումների վերաբերյալ համապատասխան տեղեկատվություն (թե՛ դրական, թե՛ բացասական), ինչպես նաև դրանց հետ կապված սոցիալական և բնապահպանական հարցերի ու մեղմացման միջոցառումների հրապարակում, որպեսզի հնարավոր լինի շահագրգիռ կողմերի և պոտենցիալ ազդակիր կողմերի հետ ունենալ նպատակային խորհրդակցություն: Տեղեկատվությունը պետք է տրամադրվի հասկանալի կերպով և ժամանակին, պետք է մատչելի լինի շահագրգիռ կողմերի համար: Այս գործընթացը պետք է սկսվի ծրագրի պլանավորման ամենավաղ փուլում և շարունակվի նրա ամբողջ ընթացքում: Քննարկումները /խորհրդատվությունները պետք է անցկացվեն ազատ մթնոլորտում, որպեսզի հնարավոր լինի որոշումների կայացման մեջ ընդգրկել ազդակիր անձանց և այլ շահագրգիռ կողմերի բոլոր տեսակետները, ինչպիսիք են ծրագրի նախագծումը, մեղմացնող միջոցառումները, ծրագրի մշակման օգուտների և հնարավորությունների փոխանակում, ինչպես նաև աշխատանքների իրականացման հարցեր: Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման հաջողությունը ապահովելու համար ծրագրի իրականացման մարմինը պարտավոր է պարզել ծրագրի շահառուներին, հատկապես նրանց, ովքեր անմիջական ազդեցության կրողներն են: Բացի այդ, շահագրգիռ կողմերին պետք է առաջարկվի ընթացակարգ, որով նրանք կարող են մեկնաբանություններ անել կամ բողոքել:

3.6. Շահագրգիռ կողմերի ներգրավմանը /հանրային քննարկումներին ներկայացվող ազգային պահանջներ

Ի տարբերություն միջազգային պահանջների, ՀՀ օրենսդրությամբ Շահագրգիռ կողմերի Ներգրավման Պլան չի պահանջվում: Սակայն այս ուղղությամբ հարկ է նշել, որ 2001թ. Հայաստանը վավերացրել է «Շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվության մատչելիության,, որոշումների ընդունման գործընթացին հասարակության մասնակցության և արդարադատության մատչելիության մասին» Օրհուսի կոնվենցիան (ՄԱԿ ԵՏՀ, Օրհուս, 1998թ.): Կոնվենցիան նախատեսված է բարելավել յուրաքանչյուր մարդու մասնակցությունը շրջակա միջավայրի հարցերի կառավարման և որոշումների կայացման գործընթացին, ինչը նշանակում է, որ յուրաքանչյուր քաղաքացի իրավունք ունի տեղեկացված լինելու շրջակա միջավայրի հետ կապված հարցերին: Հանրային քննարկումների պլանավորումը և կազմակերպումը կատարվելու է ուղորդվելով ՄԱԿ ԵՏՀ Օրհուսի կոնվենցիայի դրույթներով:

Հանրությանը իրազեկելու, հանրային լսումների և մասնակցության պահանջները պետք է համապատասխանեն ՀՀ օրենսդրության, ՎՋԵԲ PR10-ի և ՎՋԵԲ-ի բնապահպանական և հանրային տեղեկատվության քաղաքականության պահանջներին, ինչպես նաև ԵՆԲ-ի կողմից սահմանված շրջակա միջավայրի և սոցիալական ստանդարտներին և Ուղեցույցներին: Հանրային քննարկումների գործընթացում պետք է նաև հաշվի առնել ցանկացած այլ համապատասխան պահանջ (օրինակ՝ տվյալ երկրի ՇՄԱԳ ընթացակարգը, Անդրսահմանային համատեքստում ՇՄՍԱԳ-ի մասին կոնվենցիան՝ «Էսպոյի կոնվենցիա») և Օրհուսի կոնվենցիան:

Բնապահպանական տեղեկատվության բացահայտումը հանդիսանում է հանրային մարմինների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների կամ կառավարական գերատեսչությունների պատասխանատվությունը: Հանրային խորհրդատվության և քննարկումների վերաբերյալ ՀՀ իրավական և կարգավորիչ դաշտը հիմնված է հետևյալ հիմնական օրենքների վրա.

- «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքը, որը պահանջում է հանրային մասնակցություն որոշումների կայացման գործընթացում:

- «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքը, որն ապահովում է ՀՀ քաղաքացիների իրավունքը տեղեկացված լինելու իրենց վրա ազդեցություն ունեցող հարցերի մասին և արտահայտելու իրենց մտահոգությունները որոշում կայացնողներին:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքը (ՇՄԱԳ օրենք) նախատեսում է շահագրգիռ կողմերի

ներգրավմանն առնչվող նորմատիվ պահանջները: Այն պարունակում է տնտեսական գործունեության (ծրագրերի) ցանկը, որոնք ենթակա են բնապահպանական փորձաքննության և հանրային լուսմների: Օրենքը կարգավորում է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և հանրային քննարկումների/ լուսմների/ անցկացման իրավական, տնտեսական, ինստիտուցիոնալ և ընթացակարգային հարցերը:

Այս օրենքի համաձայն, ծրագրի նախաձեռնողները նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ հանրությանը իրազեկելու նպատակով պարտավոր են անցկացնել հանրային քննարկումներ/լուսմներ և տվյալ նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ տրամադրել համապատասխան փաստաթղթեր:

Հանրային քննարկումների անցկացումը, հանրության իրազեկումը և տեղեկատվության տարածումն ապահովվելու է հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման «Հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման (N-1325-Ն, 19 նոյեմբերի 2014, փոփոխված 2023թ.) -ի համաձայն:

Նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ հանրությանը իրազեկելու նպատակով հանրային քննարկումները կազմակերպվում են.

1. Ջրամբարի կառուցման նախագծով նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ ծանուցման և հանրային քննարկման կազմակերպում ազդակիր համայնքի ղեկավարի և Խորհրդատուի կողմից (նախատեսվող գործունեության ընդհանուր բնութագրի, ՇՄՍԱԳ արդյունքների և ԲՍԿՊ-ի ներկայացում),

2. նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ համապատասխան որոշման ընդունման հետ կապված հանրային քննարկման կազմակերպում ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության (ՀՀ ՇՄՆ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ) կողմից:

Հանրության ծանուցումը, որը կատարվում է հանրային քննարկումների անցկացումից առնվազն 7 օր առաջ, իրականացնում են լիազորված մարմինը, ձեռնարկողը (Խորհրդատուն), ազդակիր համայնքի տարածքային կառավարման մարմիններն ու ազդակիր համայնքների ղեկավարները: Հանրային ծանուցումն իրականացվում է զանգվածային լրատվամիջոցների, էլեկտրոնային փոստի և հայտարարությունների միջոցով: Հանրային քննարկումների արդյունքում իրականացնողը կազմում է համապատասխան արձանագրություն՝ կցելով նաև հանրային քննարկման տեսաձայնագրությունը, որը ներկայացվում է ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարությանը: Հանրային քննարկումների ընթացքում ստացված հիմնավորված դիտողություններն ու առաջարկությունները ձեռնարկողը և լիազորված մարմինը պետք է հաշվի առնեն, իսկ դրանք հաշվի չառնելու դեպքում պետք է տրվեն հիմնավոր պատճառաբանումներ և պարզաբանումներ: ՇՄՍԱԳ գործընթացի վերաբերյալ հիմնական կարևոր փաստաթղթերը հանրամատչելի են

դարձվում հանրությանը՝ դրանք տեղադրվելով նաև ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության ինտերնետային էջում (<http://www.mnp.am/>):

3.7. Ծրագրի հանրային խորհրդատվության և քննարկումների սկզբունքները

Հանրային խորհրդատվությունների և քննարկումների գործընթացն ամբողջությամբ նախատեսվում է իրականացնել է ՎՋԵԲ-ի, այլ դոնորների ԲևՍ և ՀՀ օրենսդրության պահանջներին համապատասխան: Մասնավորապես, ծրագրի իրականացման գործընթացում հանրային ներգրավվածության համար պետք է ձեռնարկել հետևյալ քայլերը.

- հետագա խորհրդատվությունների և քննարկումների համար Շահագրգիռ կողմերի խմբերի և նրանց մասնակցության աստիճանի որոշում, ներառյալ՝ ազդակիր համայնքները, մարդիկ և մյուս կողմերը, ովքեր կարող են հետաքրքրված լինել ծրագրով,

- յուրաքանչյուր կատեգորիայի շահառուների համար քննարկումների և խորհրդատվության մեխանիզմի մշակում՝ նրանց դիտողությունները և որոշումների կայացման գործընթացում արդյունավետ ներգրավվածությունն ապահովելու նպատակով,

- շահագրգիռ խմբերի հետ քննարկումների և խորհրդատվությունների իրականացում և նրանց ներգրավվածության պատշաճ մակարդակի ապահովում,

- բողոքների ներկայացման մեխանիզմի մշակում, որը կապահովի հանրության կողմից վեր բարձրացված մտահոգությունների և պահանջների ստացումն ու դրանց արագ և հետևողական արձագանքումը:

Համաձայն ՀՀ կանոնակարգող ընթացակարգերի, ամփոփենք սույն վերականգնման ծրագրի համար շահագրգիռ կողմերի ներգրավման գործընթացը:

ՇՄՍԱԳ շրջանակային հաշվետվության պատրաստման ընթացքում հանրային քննարկումներ կանցկացվեն Արմավիրի մարզի Խոյ համայնքապետարանում, Արագածոտն մարզի Աշտարակ համայնքապետարանում և/կամ ազդակիր բնակավայրերում, որոնց ընթացքում նախատեսվում է նախագծային ընկերության մասնագետների, Զրային կոմիտեի ներկայացուցիչների, տարածքային կառավարման մարմինների ու ՏԻՄ-երի, ԶՕԸ-ի ներկայացուցիչների, մարզային հասարակական կազմակերպությունների և ազդակիր բնակչության ակտիվ մասնակցությունը.

➤ հանրային քննարկումները կանցկացվեն ծրագրի ազդակիր հանրությանը և շահագրգիռ կողմերին ծանուցումից առնվազն յոթ աշխատանքային օր հետո,

➤ հանրային քննարկումների ընթացքում Խորհրդատուի («Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ) ներկայացուցիչների կողմից կներկայացվեն իրականացվող գործունեության մանրամասները և հանրության կողմից վեր բարձրացված հարցերին կտրվեն պատասխաններ,

➤ հանրությունը կարող է ծանուցումից հետո 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում ներկայացնել նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ իր գրավոր դիտողություններն ու առաջարկությունները,

➤ Խորհրդատուի («Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ) կողմից կկազմվեն իրականացված քննարկումների վերաբերյալ արձանագրություններ, կիրականացվի հանրային քննարկումների և հանդիպումների տեսաձայնագրություններ,

➤ հանրային քննարկումների ընթացքում ստացված դիտողություններն ու առաջարկությունները հաշվի կառնվեն Խորհրդատուի («Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ) կողմից ՇՄՍԱԳ հաշվետվության պատրաստման ընթացքում և կներառվեն շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության տրվող հայտում, որն այդ նպատակով կներկայացնվի ՀՀ ՇՄՆ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ («ՇՄԱՓԿ» ՊՈԱԿ),

➤ Խորհրդատուի կողմից նախնական գնահատման հայտը (ՇՄՍԱԳ հաշվետվություն) ՀՀ ՇՄՆ ներկայացնելուց հետո, մինչև հայտի վերաբերյալ փորձագիտական եզրակացության կայացումը, «ՇՄԱՓԿ» ՊՈԱԿ-ի կողմից Խոյ համայնքապետարանում և/կամ ազդակիր Ամբերդ բնակավայրում կանցկացվեն երկրորդ հանրային քննարկումները՝ այդ մասին ծանուցելով առնվազն յոթ աշխատանքային օր առաջ,

➤ հանրությանը ծանուցումից առնվազն յոթ աշխատանքային օր հետո «ՇՄԱՓԿ» ՊՈԱԿ-ի համապատասխան փորձագետը՝ Խորհրդատուի, ՏԻՄ-երի և ազդակիր Խոյ համայնքի ու Ամբերդ, Այգեշատ վարչական ղեկավարների հետ համատեղ, Խոյ համայնքապետարանում և/կամ ազդակիր Ամբերդ բնակավայրում կիրականացնեն հանրային քննարկումներ նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության արդյունքում որոշման նախագծի վերաբերյալ,

➤ հանրային քննարկումների ընթացքում ստացված դիտողություններն ու առաջարկությունները հաշվի կառնվեն նախատեսվող գործունեության համար ՀՀ ՇՄՆ-ի կողմից տրվող փորձաքննական եզրակացությունում,

➤ ՇՄՍԱԳ հայտի ուսումնասիրության արդյունքում ՀՀ ՇՄՆ-ի կողմից փորձաքննական եզրակացություն տալու վերաբերյալ որոշումը կկայացվի նախնական գնահատման հայտը ՀՀ ՇՄՆ ներկայացնելու օրվանից 30 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

3.8. Ծրագրի շահագրգիռ կողմեր

Շահագրգիռ կողմերի արդյունավետ ներգրավվածությունն ապահովելու նպատակով, ձեռնարկողը պետք է հստակ պատկերացում ունենա, թե ովքեր են Ծրագրի շահագրգիռ կողմերը, և հատկապես ուղղակի ազդեցություն կրող կողմերը, անուղղակի ազդեցություն կրողները և խոցելի խմբերը:

Ծրագրի շահագրգիռ կողմերը սովորաբար տարբեր հաստատություններից, վարչական մարմիններից, սպասարկման տարբեր ոլորտներից, և ազդակիր բնակչությունից բաղկացած մի զանգված է: Շահառուները կարող են լինել ինչպես ներքին (օրինակ՝ նախագծային և խորհրդատվական կազմակերպությունների աշխատակիցները), այնպես էլ արտաքին (օրինակ՝ ծրագրի ազդակիր համայնքները, ՏԻՄ-երը, պետական կառավարման մարմինները, համայնքային հասարակական և մասնավոր կազմակերպությունները):

Սույն ծրագրի իրականացման գործում կարևոր դեր ունեն հետևյալ շահագրգիռ կողմերը.

Պարավիրապու

- ՀՀ ՏԿԵՆ Զրային կոմիտե

Իրականացնող խորհրդապու

- «Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ:

Պետական գործակալությունները

- ՇՄՆ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ («ՇՄԱՓԿ»)

Վերահսկող կողմ

- Զրային կոմիտե,
- ՎԶԵԲ :

Խորհրդատվական կողմ

- «Հայջրնախագիծ» ինստիտուտ, Ծրագրի նախագծման խորհրդատու,
- Տեխնիկատնտեսական հիմնավորման և Տեխնիկական նախագծման խորհրդատուներ,
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի խորհրդատու (ՎԳՊ):

Պետական մոնիթորինգ իրականացնող գործակալություններ

ՀՀ Կառավարությանը ենթակա մարմիններ

- ՀՀ Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին (Ջրերի, մթնոլորտի, հողերի, թափոնների և վտանգավոր նյութերի վերահսկողության վարչություն)

- Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմին,

- Անհրաժեշտության դեպքում, ՀՀ ԿԳՍՄ նախարարություն (Պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանության գործակալություն):

Ուղղակի ազդեցություն կրող կողմեր

- Արմավիրի մարզի Խոյ համայնքի Ամբերդ և Այգեշատ, Արագածոտն մարզի Աշտարակ համայնքի Ոսկեվազ և Ոսկեհատ բնակավայրերի ազդակիր բնակչություն,

- Օտարման ենթակա հողակտորների սեփականատերեր

- Ֆերմերներ:

Խոցելի խմբեր

- Ընտանեկան նպաստ ստացող տնային տնտեսություններ (SS)

- Կանանց կողմից ղեկավարվող SS-ներ

- Կենսաթոշակառուների կողմից ղեկավարվող SS-ներ

- Հաշմանդամների կողմից ղեկավարվող SS-ներ:

Այլ շահագրգիռ կողմեր

- «Էջմիածին» ՋՕԸ,

- Բիզնես / մասնավոր կազմակերպություններ, ՍՊԸ-ներ,

- Քաղաքացիական/հասարակական կազմակերպություններ

Ծրագրի հիմնական շահագրգիռ կողմը Պատվիրատուն՝ Հայաստանի տարածքային կառավարման և ենթակայությունների նախարարության «Ջրային կոմիտեն» է (ՋԿ):

Միջազգային ներդրումները համակարգում է Վերակառուցման և Զարգացման Եվրոպական բանկը՝ ՎԶԵԲ:

«Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ խորհրդատուն հանձն կառնի Ծրագրի ՇՄՍԱԳ իրականացնող Խորհրդատուի դերը և սերտ կապ կպահի բոլոր շահագրգիռ կողմերի հետ: Բոլոր գործողությունները սովորաբար համաձայնեցվում են ՋԿ-ի հետ:

Խորհրդատուի փորձից ելնելով՝ լավ համագործակցությունն ու աշխատանքների համակարգումը Խորհրդատուի և ծրագրի բոլոր շահագրգիռ կողմերի միջև կարևոր է ծրագրի հաջող իրականացման համար: Հետևաբար, նախատեսված է ծրագրի ընթացքում սերտ կապ պահել բոլոր շահագրգիռ կողմերի հետ:

Ծրագրի շահագրգիռ կողմերը և նրանց փոխազդեցությունը մեկնաբանվում է հաջորդ բաժնում:

3.9. Հանրային քննարկումներ, խորհրդատվություն և տեղեկատվության տարածում

ՇՄՍԱԳ գործընթացի ընթացքում Խորհրդատուից կպահանջվի շարունակական քննարկումներ անցկացնել հանրության հետ՝ ՎԶԵԲ PR10-ի և ՎԶԵԲ-ի բնապահպանական և հանրային տեղեկատվության քաղաքականության պահանջների համաձայն: Հանրային քննարկումների գործընթացում պետք է նաև հաշվի առնել ցանկացած այլ համապատասխան պահանջ (օրինակ՝ տվյալ երկրի ՇՄԱԳ ընթացակարգը և Անդրսահմանային համատեքստում ՇՄՍԱԳ-ի մասին կոնվենցիան՝ «Էսպոյի կոնվենցիա») և Օրիուսի կոնվենցիան:

Հանրային ներգրավվածությունը ՇՄՍԱԳ գործընթացի և ընդհանուր առմամբ Ծրագրի նախապատրաստման գործընթացի կարևոր մասն է, որը պետք է պլանավորվի և իրականացվի պատշաճ կերպով: Հանրային քննարկումները սովորաբար ներգրավվածության գործընթացի մի մասն են, բայց այս դեպքում դրանք բոլոր փուլերում ներգրավվածություն ապահովելու ամենաանհրաժեշտ մեթոդը չեն համարվում, այլև կան այնպիսի մեթոդներ, ինչպիսիք են սեմինարների անցկացումը շահագրգիռ կողմերի խմբերի հետ (օրինակ՝ վարչական մարմիններ, տեղական բնակիչների՝ այդ թվում խոցելի խմբերի, ներկայացուցիչներ, տեղական քաղաքացիական հասարակական կազմակերպություններ կամ բիզնես որոշումներ կայացնողներ):

Կարևոր է, որ ՎԶԵԲ-ի պահանջները բավարարելու համար իրականացվող հանրային քննարկումների ցանկացած գործողություն հնարավորինս համահունչ լինի ազգային պահանջներին, որպեսզի ՎԶԵԲ-ի կողմից նախատեսված երկու հանրային քննարկումների գործընթացները և ազգային պահանջները ինտեգրվեն մեկ ընդհանուր հանրային քննարկման գործընթացում:

ՎԶԵԲ-ի PR10-ի համաձայն՝ պահանջվում է իրականացնել հանրային քննարկում շրջանակի ուսումնասիրության փուլում, պաշտոնական մասնակցային գործընթաց ՇՄՍԱԳ-ի իրականացման ընթացքում և ՇՄՍԱԳ-ի վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակային տարածման ժամանակահատվածում:

Հանրային քննարկումների այս փուլի նպատակն է ստանալ Ծրագրի վերաբերյալ նախնական արձագանքներ, այդ թվում նաև դրա հնարավոր ազդեցությունների մասին և ներկայացնել ՇՄՍԱԳ-ի արդյունքները: Այս փուլի շրջանակներում կարող են իրականացվել հատուկ քայլեր, մասնավորապես.

- Ծրագիրը ներկայացնող փաստաթղթերի հանրային տարածում համացանցով, ինչպես նաև տեղական տեղեկատվական միջոցներով;

- Շրջանակային սեմինարներ՝ հայեցակարգային փուլում գտնվող Ծրագիրը ընտրված շահագրգիռ կողմերին, այդ թվում՝ տեղական վարչական մարմիններին, տեղական բնակիչների ներկայացուցիչներին, ՀԿ-ներին, տեղական ԶԼՄ-ներին ներկայացնելու համար:

- Բոլոր սեմինարները պետք է փաստաթղթավորվեն (կազմվեն հանդիպումների արձանագրություններ);

- Ստացված տվյալներն ամփոփող կարճ հաշվետվության պատրաստում;

և

- Շրջանակային հանդիպումներից ստացված տվյալներ, որոնք պետք է հաշվի առնվեն ՇՄՍԱԳ-ի վերջնական Առաջադրանքի պայմաններում:

Շրջանակային (ակնարկային) փուլում հանրային քննարկումների թեմաներն են.

- Ծրագիրը և դրա հնարավոր այլընտրանքները
- ՇՄՍԱԳ-ի համար առաջարկվող շրջանակը և
- Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման առաջարկվող պլանը և դրա

ծրագիրը:

Շրջանակային (ակնարկային) փուլում անցկացվող քննարկումների գործընթացին կարող է օգնել ակնարկային թերթիկը (կազմված՝ A4 ֆորմատի մեկ էջից), որտեղ ամփոփ ներկայացվում է Ծրագիրը, ՇՄՍԱԳ գործընթացը, որը նախատեսված է լայն հանրության համար, այդ թվում.

- Ծրագրի ամփոփ նկարագրությունը և հնարավոր այլընտրանքները;
- ՇՄՍԱԳ գործընթացի ամփոփ նկարագրությունը և նախնական նկարագրությունը շրջանակային (ակնարկային) փուլի արդյունքներով:

- Ներգրավման գործընթացի և բողոքների քննման մեխանիզմի ամփոփ նկարագրությունը՝ լրացուցիչ տեղեկությունների տրամադրման և բողոքների ներկայացման համար համապատասխան կոնտակտային տվյալներով:

4. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքը (2014թ., վերջին փոփոխությունը՝ 2023թ.) (այսուհետ՝ Օրենք) օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման,

անդրսահմանային ազդեցության գնահատման, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության, հանրության ծանուցման, հանրային լսումների իրականացման, պետական փորձաքննական եզրակացության տրամադրման, ուժը կորցնելու, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման, փորձաքննության եւ նախատեսվող գործունեության իրականացման գործընթացներում նախաձեռնողների իրավունքների ու պարտականությունների հետ կապված հարաբերությունները:

«Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենքը (2006թ.) սահմանում է հատուկ պահպանվող տարածքներն, ինչպես նաև դրանց կառավարման ընթացակարգերը: Նախատեսում է հատուկ պահպանվող տարածքները, առանձնացնելով չորս տեսակ՝ պետական արգելոցներ, պետական պահուստավորման հողեր, ազգային պարկեր, բնական հուշարձաններ, դրանց որոշման և ղեկավարելու գործընթացները:

➤ «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքը (1998թ.) սահմանում և կարգավորում է իրավական և քաղաքականության հիմքերը ՀՀ տարածքում՝ պատմամշակութային անշարժ հուշարձանների, պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման համար, կանոնակարգում է պահպանության և օգտագործման իրավահարաբերությունները:

➤ ՀՀ Հողային օրենսգիրքը (2001թ.) սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսվարման տարբեր կազմակերպական իրավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը:

➤ «Թափոնների մասին» ՀՀ օրենքը (2004 թ.) -սահմանում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, ինչպես նաև բնական ռեսուրսների, մարդու կյանքի և առողջության վրա թափոններից առաջացող բացասական ազդեցությունների կանխարգելման համար իրավական և տնտեսական հիմքերը:

➤ «Բուսական աշխարհի մասին» (1999 թ.) ՀՀ օրենքի նպատակը բուսական աշխարհի, կենսաբազմազանության պահպանության ապահովումն է: Կարգավորում է ՀՀ բույսերի պահպանության պաշտպանության, օգտագործման, վերարտադրության և կառավարման, ինչպես նաև կենսաբազմազանության վրա մարդկանց գործունեության ազդեցության քաղաքականությունը, սահմանում է նաև էներգիկ և վտանգված տեսակների, մոնիթորինգի և գնահատման ընթացակարգերը:

➤ «Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենքի (2000 թ.) նպատակը կենդանական աշխարհի պահպանության ապահովումն է: Կարգավորում է կենդանական աշխարհի և կենդանիների պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման, վերարտադրության և կառավարման, ինչպես նաև կենսաբազմազանության վրա մարդկանց գործունեության ազդեցության քաղաքականությունը, սահմանում է էնդեմիկ և վտանգված տեսակների, մոնիթորինգի և գնահատման ընթացակարգերը:

➤ «ՀՀ ջրային օրենսգիրքի» (2002թ.) նպատակը երկրի ջրային ռեսուրսների պահպանության, ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման միջոցով քաղաքացիների և տնտեսության կարիքների բավարարման և ապագա սերունդների համար ջրային ռեսուրսների պահպանման համար իրավական հիմքերի ապահովումն է: Սահմանում է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների և հասարակության պարտավորությունները, ջրի ազգային քաղաքականության և ջրի ազգային ծրագրի մշակման կարգը, պետական ջրային կադաստրի և մոնիթորինգի, ջրային ռեսուրսների օգտագործման թույլտվություն տրամադրող համակարգերի ստեղծումը, անդրսահմանային ջրային ռեսուրսների օգտագործումը, ջրի որակի չափանիշները, հիդրոլոգիական կառուցվածքների շահագործման անվտանգության խնդիրները, ջրային ռեսուրսների պահպանություն և պետական վերահսկողությունը: Ապահովում է հանրության համար համապատասխան տեղեկատվության մատչելիությունը:

➤ «Ջրի ազգային ծրագրի մասին» ՀՀ օրենքը (2006թ.) և «Հայաստանի հանրապետության ջրի ազգային ծրագրի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (21.12.2015թ.) ՀՀ օրենքը կարգավորում են Հայաստանի Հանրապետության ջրի ազգային ծրագրի սահմանման և իրականացման հետ կապված հարաբերությունները, ընդգրկելով ազգային ջրային պաշարի, ռազմավարական ջրային պաշարի, օգտագործելի ջրային ռեսուրսների գնահատականները, ջրերի նկատմամբ առաջարկը և պահանջարկը, ջրային բնագավառի պահպանման և զարգացման հիմնական խնդիրները և հեռանկարները, ելնելով ջրի սահմանափակ լինելու, մարդու կյանքի և առողջության, կենդանական և բուսական աշխարհի պահպանման համար հիմնական միջոցներից մեկը հանդիսանալու, դրա մատչելիության ապահովման նախապայմաններից:

➤ «Ջրի ազգային քաղաքականության հիմնադրույթների մասին» ՀՀ օրենքի (2005թ.) նպատակը մարդու բարեկեցության, հանրապետության սոցիալ-տնտեսական համակարգի զարգացման, տնտեսական և էկոլոգիական կարիքները բավարարելու համար անհրաժեշտ քանակի, ռեժիմի և որակի ջրային ռեսուրսների մատչելիության ապահովումն է: Սահմանում է ջրային ռեսուրսների կայուն կառավարման, օգտագործման և պահպանության գերակայությունները, ջրային ռեսուրսի հաշվառումը և գնահատումը, առաջարկի և պահանջարկի ձևավորումը,

ջրավազանային կառավարման հետ կապված հարաբերությունները:

➤ «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք ՀՕ-522-Ն (ընդունված 1994թ. և լրամշակված՝ 2022թ.) - կարգավորում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը: Մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները

Կառավարության որոշումներ

➤ «ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» թիվ 71-Ն և «ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» թիվ 72-Ն ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի որոշումները սահմանում են ՀՀ բուսական և կենդանական աշխարհների հազվագյուտ, անհետացած ու անհետացող, կրճատվող, անորոշ տեսակների կենսաբանությունը, թվաքանակը, տարածման վայրերը և ձևաբանությունը:

➤ «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. N 781-Ն որոշումը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման ընթացակարգը:

➤ «Հայաստանի Հանրապետության բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» թիվ 967-Ն ՀՀ կառավարության որոշումը սահմանում է ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը՝ համաձայն որոշման հավելվածի:

➤ «Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության եվ օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը եվ միջոցառումները հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 25.09.2014թ. N1059-Ա որոշումը հաստատում է ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը՝ համաձայն N1 հավելվածի, Հայաստանի բնության հատուկ պահպանվող տարածքների պահպանության և օգտագործման բնագավառի 2014- 2020 թվականների պետական ծրագրի միջոցառումները՝ համաձայն N 2 հավելվածի:

➤ «Հայաստանի Հանրապետության կենսաբանական բազմազանության պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության եվ օգտագործման բնագավառներում ռազմավարությանը եվ գործողությունների ազգային ծրագրին հավանություն տալու մասին» կառավարության 10.12.2015թ. նիստի N54 և

- ՀՀ կառավարության 02.11.2017 թ. N 1404-Ն որոշում՝ «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը եվ հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու եվ ՀՀ կառավարության 20.07.2006թ. N1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին»:
- ՀՀ կառավարության 20.01.2005 թ. N 64-Ն որոշում՝ «Ջրաէկոհամակարգերի սանիտարական պահպանման, հոսքի ձևավորման, ստորերկրյա ջրերի պահպանման, ջրապահպան, էկոտոնի և անօտարելի գոտիների տարածքների սահմանման չափորոշիչների մասին»:
- ՀՀ կառավարության 03.08.2023 թ. N 1332-Ն որոշում՝ «Ջրօգտագործման թույլտվության տրամադրման, դրա ժամկետի երկարաձգման, վերաձևակերպման, վերանայման, կասեցման, ուժը կորցրած ճանաչելու, դադարեցման կարգերը և ջրօգտագործման թույլտվության օրինակելի ձևաթուղթը, հորատանցքի անձնագրերի, հորատանցքի նախագծային երկրաբանատեխնիկական կտրվածքի ձևերը հաստատելու մասին»:
- ՀՀ կառավարության 12.02.2004 թ. N 255-Ն որոշում՝ «ՀՀ տարածքում գործող ջրամբարների օգտագործման օրինակելի կանոնները հաստատելու մասին»

Աղյուսակ 4.1. ՀՀ կողմից ստորագրված և/կամ վավերացված բնապահպանական կոնվենցիաներ և արձանագրություններ

	Կոնվենցիայի կամ արձանագրության անվանումը և վայրը	Ստորագրվել է	Վավերացվել է
1.	«Միջազգային կարևորության խոնավ տարածքների մասին, հատկապես որպես ջրաթռչունների բնակավայր» կոնվենցիա (Ռամսար, 1971թ.)	1993	վավերացված է ԽՍՀՄ կողմից
2.	Կենսաբազմազանության մասին կոնվենցիա (Ռիո-դե-ժանեյրո, 1992)	1992	31/03/1993
3.	Կենսաբանական անվտանգության մասին Կարթագենյան արձանագրություն (Կարթագենա, 2000)	2000	15/03/2004
4.	Կլիմայի փոփոխության մասին ՄԱԿ-ի շրջանակային կոնվենցիան (Նյու Յորք, 1992)	1992	29/03/1993
5.	Կիոտոյի արձանագրություն (Կիոտո, 1997)		27/12/2002
6.	Մեծ հեռավորությունների վրա օդի անդրսահմանային աղտոտվածության մասին կոնվենցիա (ժնև, 1979)		14/05/1996
7.	«Անդրսահմանային ենթատեքստում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման մասին» կոնվենցիա (Էսպո, 1991)		14/05/1996
	«Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման մասին» արձանագրություն (Կիև, 2003)	21/05/2003	
8.	Արդյունաբերական վթարների անդրսահմանային ազդեցությունների մասին կոնվենցիա (Հելսինկի, 1992)		14/05/1996
	Անդրսահմանային ջրերի վրա արդյունաբերական վթարների անդրսահմանային ներգործության արդյունքում պատճառած վնասի համար քաղաքացիական պատասխանատվության և փոխհատուցման մասին արձանագրություն (Կիև, 2003)	21/05/2003	

	Կոնվենցիայի կամ արձանագրության անվանումը և վայրը	Ստորագրվել է	Վավերացվել է
9.	Անապատացման դեմ պայքարի մասին ՄԱԿ-ի կոնվենցիա (Փարիզ, 1994)	1994	1997
10.	«Վտանգավոր թափոնների անդրսահմանային տեղափոխման և դրանց հեռացման նկատմամբ հսկողություն սահմանելու մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիա (Բազել, 1989)		26/03/1999
11.	ՄԱԿ ԵՏՀ «Շրջակա միջավայրի հարցերի առնչությամբ տեղեկատվության հասանելիության, որոշումների ընդունելու գործընթացին հասարակության մասնակցության և արդարադատության մատչելիության մասին» կոնվենցիա (Օրիուս, 1998թ.)	1998	14/05/2001
12.	«Միջազգային լճերի և անդրսահմանային ջրահոսքերի պահպանության և օգտագործման մասին» կոնվենցիա (Հելսինկի, 1992)	1999	
	«Ջրի և առողջության մասին» արձանագրություն (1999)	17/06/1999	
13.	«Շրջակա միջավայրի փոխակերպման տեխնիկական միջոցների ռազմական կամ այլ կարգի թշնամական օգտագործումը արգելելու մասին» կոնվենցիա (Ժնև, 1976թ.)		04/12/2001
14.	Լանդշաֆտների եվրոպական կոնվենցիա (Ֆլորենս, 2000)	14/05/2003	23/03/2004
15.	«Համաշխարհային մշակութային և բնական ժառանգության պահպանության մասին» կոնվենցիա (Փարիզ, 1972թ.)		22/06/1993
16.	Վայրի բնության և բնական միջավայրի պահպանության մասին Եվրոպայի կոնվենցիա (Բեռն, 1979)	13/03/2006	
17.	Հնագիտական ժառանգության պահպանության մասին Եվրոպական կոնվենցիա	18/06/2005	
18.	Ոչ նյութական մշակութային ժառանգության մասին կոնվենցիա		20/03/2006
19.	Ոչնչացման վտանգի տակ գտնվող վայրի կենդանական և բուսական աշխարհի տեսակների տարածման վայրերում միջազգային առևտրի մասին կոնվենցիա	1973	27/11/2010

5. ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ

5.1. Զրոյական տարբերակ

Զրոյական տարբերակ նշանակում է, որ նախագիծը չի իրականացվում: Եթե Քասախի ջրամբարը չի կառուցվում, ապա տարածքը չի ենթարկվի նախատեսված գործունեության հետևանք հանդիսացող ազդեցությունների և առկա բնապահպանական և սոցիալական պայմանները չեն փոխվի:

Միևնույն ժամանակ գյուղատնտեսական հողերի ոռոգումը կմնա անբավարար և անարդյունավետ, չի բարձրանա ջրային անկախությունը:

5.2. Քննարկվող տարբերակները

Տվյալ նախագծում դիտարկվել է մեկ տարբերակ, որպես հակաֆիլտրացիոն միջոցառում նախատեսվում է իրականացնել կենտրոնական ավազակավե միջուկ խորացված ատամով և հորատաբետոնային պատ: Ուսումնասիրելով տեղանքը, ջրամբարի կառուցման այլ տարբերակներ չի նախատեսվում:

Աղյուսակ 5.1. Քասախի ջրամբարի շինարարության արժեքի աղյուսակ ըստ տարբերակների

Հ/Հ	Կառուցվածքի անվանումը	Արժեքը, մլն. դրամ
1	Պատվար, ջրամբարի թաս, ցանկապատ	16332.418
2	Շինարարական-ոռոգման ջրթող	1245.968
3	Հեղեղային ջրհեռ	1044155
4	Չափիչ-հսկիչ սարքավորումներ	12.911
5	Ծառայողական տնակ	3.454
6	Էլեկտրամատակարարում	23.382
	Ընդամենը	18662.288
	Ժամանակավոր շենքեր և կառույցներ, 3%	559.388
	Ձմեռային ծախսեր և աղբի տեղափոխում 0.15%, 1,1%	240.071
	Տեխնիկական հսկողություն, 1%	194.457
	Հեղինակային հսկողություն, 0,4%	77.783
	Ընդամենը	1071.699
	Չնախատեսված ծախսեր, 7%	1381.379
	Ընդամենը	21115.367
	ԱԱՀ 20%	4223.073
	Ընդամենը ըստ ամփոփ նախահաշվի, ներառյալ ՕԳ-10կՎ գծի ստանդարտ վճարում 1.6մլն. դրամ	25.34

6. ՀՈՍՔԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐ

6.1. Գյուղատնտեսության ոլորտի խնդիրներ

Քասախի ջրամբարը նախատեսվում է կառուցել ՀՀ Արմավիրի մարզի Ամբերդ համայնքի վարչական տարածքում, Քասախ և Ամբերդ գետերի միացման հատվածում:

Արմավիրի մարզը գտնվում է ՀՀ տարածքի արևմտյան հատվածում: Մարզը հյուսիսից սահմանակից է Արագածոտնի մարզին, արևելքից՝ մայրաքաղաքին, հարավ-արևելքից՝ Արարատի մարզին և արևմուտքից՝ պետական սահմանով,

սահմանակից է Թուրքիային: Մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող ավտոխճուղիներ՝ Երևան– Արմավիր, Երևան–Քարակերտ և Երևան–Գյումրի, ինչպես նաև Երևան–Թբիլիսի երկաթուղին:

Արմավիրի մարզը հանրապետությունում առանձնանում է իր զարգացած գյուղատնտեսությամբ և արդյունաբերությամբ: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են, ինչպես բուսաբուծության (բազմամյա տնկարկներ, բանջարեղեն), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար: Անասնաբուծության բնագավառում հիմնականում զարգացած է խոշոր և մանր եղջերավոր անասնաբուծությունը, խոզաբուծությունը և թռչնաբուծությունը, իսկ բուսաբուծության մեջ՝ պտղաբուծությունը, խաղողագործությունը, բանջարաբուծությունը և բոստանաբուծությունը: Հիմնականում մշակվում են հացահատիկալնդեղենային և բանջարաբոստանային մշակաբույսեր: Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է էլեկտրաէներգիայի, սննդամթերքի, խմիչքների արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Քասախի ջրամբարի պատվարը և թասը ընդգրկում են Արմավիրի մարզի Ամբերդ, Այգեշատ, Ոսկեվազ և Ոսկեհատ համայնքների հողատարածքները:

2011թ մարդահամարի տվյալներով Ամբերդ համայնքի մշտական բնակչությունը կազմել է 1412մարդ, Այգեշատ համայնքի բնակչությունը կազմել է 1798մարդ, Ոսկեվազ համայնքի բնակչությունը կազմել է 4469մարդ, Ոսկեհատ համայնքի բնակչությունը կազմել է 974մարդ:

ՀՀ կադաստրի կոմիտեից ստացված արդյունքների համաձայն նախնական նախագծով առաջարկվող ջրամբարի թասի տարածքում առնա են կադաստրային ծածկագրերով 235 հողատեսքեր, որոնցից 71-ի սեփականության իրավունքը գրանցված չէ:

Վերջնական նախագծի համաձայն ջրամբարի թասի, պատվարի, ջրհեռ համակարգի կառուցման համար պահանջվող համայնքային և մասնավոր հողերի թիվը կարող է փոխվել:

Հողերի վրա ազդեցության և գույքի վնասման չափը ճշգրիտ որոշելու, չափագրելու և գնահատելու, օտարման կարգը և փոխհատուցման չափը հաշվարկելու և վերաբնակեցման գործողությունների պլան մշակելու համար Ջրային կոմիտեն գնման ընթացակարգով ձեռք կբերի առանձին խորհրդատվական ծառայություն:

Ջրամբարի կառուցման նպատակն է ստորին Հրազդանի 2-րդ հերթի ջրանցքին դոտացիա տալու համար: Ստորին Հրազդանի 2-րդ հերթի ջրանցքը սկիզբ է առնում Ստորին Հրազդանի 1-ին հերթի ջրանցքից, որի գլխամասը գտնվում է Երևանում

քաղաքում Հաղթանակ կամրջի հարևանությամբ: Ջրանցքի ընդհանուր երկարությունը կազմում է 10.4կմ: Ջրանցքի տարբեր հատվածների տարբեր ժամանակահատվածներում վերանորոգվել են: Ջրանցքի իշխման տակ գոյություն ունեն թվով 21 համայնք: Այդ համայնքները տարբեր տարիներին փաստացի ոռոգվել են՝ 2018թ. -5555հա, 2019թ. -5043հա, 2020թ. – 4972հա, 2021թ. -4641հա, 2022թ. - 4517հա:

Վերոնշված տարիներին օգտագործվել է 2018թ. -64.7մլն.մ3, 2019թ. -55.0 մլն.մ3, 2020թ. -61.0 մլն.մ3, 2021թ. -65.0 մլն.մ3, 2022թ. -57.8 մլն.մ3:

Ստորին Հրազդանի 2-րդ հերթի ջրանցքից սկիզբ են առնում մի շարք ջրանցքներ՝

- Ստորին Հրազդանի 2-րդ հերթի 5-րդ բաժանարար, երկարությունը 2200մ,
- Ստորին Հրազդանի 2-րդ հերթի 3^ա ճյուղ, երկարությունը 9080մ,
- Մեծամորի պ/կ հեռացնող ջրանցք, երկարությունը 3200մ,
- Ակնալճի վերին ջրանցք, երկարությունը 10400մ:

Ստորին Հրազդանի 2-րդ հերթի ջրանցքի սկզբնամասից սկիզբ է առնում Շահ-Արխ ջրանցքը, որի երկարությունը կազմում է 9500մ:

Ստորին Հրազդանի 2-րդ հերթի ջրանցքի թողունակությունը կազմում է 10.0մ³/վ:

Ջրանցքի իշխման տակ ոռոգելի հողատարացքները ստանալով լրացուցիչ ջուր կբարձրանա բերքատվությունը, որը կնպաստի ոլորտի զարգացմանը:

6.2. 21 համայնքների ոռոգման համակարգի փաստացի վիճակը

21 համայնքների գյուղատնտեսական ոռոգելի հողատարածքները ոռոգման ջուր են ստանում Ստորին Հրազդանի 2-րդ հերթի ջրանցքից, որը ջուր է ստանում Քասախ գետի վրա կառուցված գլխամասային հանգույցից, ինչպես նաև ինչպես նաև Ստորին Հրազդանի 1-ին հերթի ջրանցքից, որը ոգոռման ջուր է ստանում Սևանա լճից: Համակարգի ոռոգումը իրականացվում է Ստորին–Հրազդանի 2-րդ հերթի ջրանցքով և մի շարք 2-րդ և 3-րդ կարգի ջրանցքերից, որոնք տարբեր տարիներին տարբեր ծրագրերի ֆինանսավորմամբ վերանորոգվել են:

6.3. Հոսքի ուսումնասիրության տվյալները

Քասախի ջրամբարի նախագծման տեխնիկա-տնտեսական հիմնավորման և նախնական նախագծի մաս կազմող ջրաբանական հետազոտությունների կատարման համար անհրաժեշտ է հետազոտել ջրամբարի ջրհավաք ավազանի տարածքում, իսկ բացակայության դեպքում նմանակ գետավազանների, ուսումնասիրվածությունը:

Քասախ գետի ջրհավաք ավազանի տարածքում գետային ջրաբանական դիտարկումները սկսվել են 1913 թվականից՝ գետաբերանից 29կմ հեռավորության վրա Աշտարակի դիտակետում, որը գործում է մինչ օրս:

Քասախի ջրամբարի գետահատվածի և Աշտարակ դիտակետի տեսական կորերի հիման վրա հաշվարկված ելքերը ներկայացվում են աղյուսակ 6.1-ում:

Աղյուսակ 6.1. Տարբեր ապահովվածության ելքերը Աշտարակ դիտակետում և պատվարի տեղամասում

Գետ - հատածք	Միջին տարեկան ելքերը, Q_0 մ ³ /վ	Վարիացիայի գործակիցը C_v	Ասիմետրիկայի գործակից C_s	Հաշվարկային ելքերը (մ ³ /վ) ըստ ապահովվածության, P%									
				1	5	10	25	50	75	90	95	97	99
գ. Քասախ - դ. Աշտարակ	3.455	0.27	$C_s=6C_v$	6.94	5.36	4.73	3.90	3.25	2.76	2.42	2.25	2.14	1.97
Քասախի պատվար	-	0.27	$C_s=6C_v$	7.78	6.00	5.30	4.37	3.64	3.10	2.71	2.52	2.40	2.21

Համաձայն «ՀՐԱԶԴԱՆԻ ԶՐԱՎԱԶԱՆԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ 2022-2027 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ կառավարության 8 դեկտեմբերի 2022 թվականի N 1909-Ն որոշուման, ինչպես նաև «Կլիմայի փոփոխության մասին 4-րդ ազգային հաղորդագրության», Հայաստանի գետերի տարեկան հոսքի խոցելիությունը ներկայացված է երեք սցենարներով: Աշտարակ դիտակետի համար CCSM4 RCP6.0 սցենարի դեպքում գետային հոսքը մինչև 2100 թվականը կնվազի 20,4%-ով, CCSM4 RCP8.5 սցենարով՝ 31,97%-ով, իսկ METRAS RCP8.5 սցենարով՝ 32,3%-ով:

Աղյուսակ 6.2. Քասախ գետի հաշվարկային ուղղահայածքի տարբեր ապահովվածության ելքերը (մ³/վ) 2100 թվականին, կլիմայի փոփոխության տարբեր սցենարների դեպքում

P	Ելք, մ³/վ	CCSM4 RCP6.0 սցենար 20.4% նվազում	CCSM4 RCP8.5 սցենար 31.97% նվազում	METRAS RCP8.5 սցենար 32.3% նվազում
25%	4.34	3.45	2.96	2.94
50%	3.66	2.91	2.49	2.48
75%	3.07	2.44	2.09	2.08
95%	2.53	2.01	1.72	1.71

6.4. Առավելագույն ելք

Քասախի ջրամբարի առավելագույն ելքերի հիդրոլոգիական հաշվարկների համար ևս հիմք է հանդիսացել Աշտարակ դիտակետի դիտարկումների շարքը: Սակայն Աշտարակի դիտակետում չեն գրանցվել Ապարանի ջրամբարում տրանսֆորմացված առավելագույն ելքերը: Առավելագույն ելքերի վեկանգնման համար 1966 թվականից հետո Աշտարակի դիտակետում գրանցված ելքերին գումարվել է Ապարան մուտք գործած (դիտակետ Վարդենիս) և բաց թողնված (դիտակետ Հարթավան) ելքերի տարբերությունները:

Աշտարակ դիտակետում առավելագույն ելքերի հաշվարկների համար համար օգտագործվել է 48 տարվա տվյալների շարք: Գրանցված առավելագույն ելքը եղել է 188 մ³/վ (1953թ. ապրիլ), իսկ վերականգնվածը՝ 200,1 մ³/վ (1972թ. մայիս), միջինում առավելագույն ելքը կազմում է 61,48 մ³/վ, միջին քառակուսային շեղումը կազմում է 41,84

6.5. Բնապահպանական թողք

Քասախի ջրամբարի բնապահպանական թողքի հաշվարկի համար հիմք է հանդիսացել «ՀՐԱԶԴԱՆԻ ԶՐԱՎԱԶԱՆԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ 2022-2027 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ կառավարության 8 դեկտեմբերի 2022 թվականի N 1909-Ն որոշմամբ սահմանված Քասախ գետի համար Աշտարակ դիտակետի, իսկ Շահվերդ վտակի համար Փարպի դիտակետի տվյալները: Իսկ Ամբերդ վտակի համար բնապահպանակ թողքի հաշվարկ չի իրականացվել, քանի որ 1968-1973թթ. և 1979 թվականին ամառվա սեզոնին հոսք չի գրանցվել:

Բնապահպանական թողքի հաշվարկային արդյունքները ներկայացված են Աղյուսակ 6.3-ում:

Աղյուսակ 6.3 Բնապահպանական թողքը Քասախի ջրամբարի գետահատվածքում

Գետահատվածք	Բնապահպանակ թողք, մ ³ /վ											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
գ. Քասախ - դ. Աշտարակ	1.44	1.4	1.95	1.7	1.3	1.07	1.1	1.16	1.42	1.39	1.63	1.88
գ. Շահվերդ - դ. Փարպի	0.3	0.3	0.3	0.32	0.33	0.31	0.25	0.24	0.24	0.24	0.24	0.24
Քասախի ջրամբարի պատվար	1.74	1.7	2.25	2.02	1.63	1.38	1.35	1.4	1.66	1.63	1.87	2.12

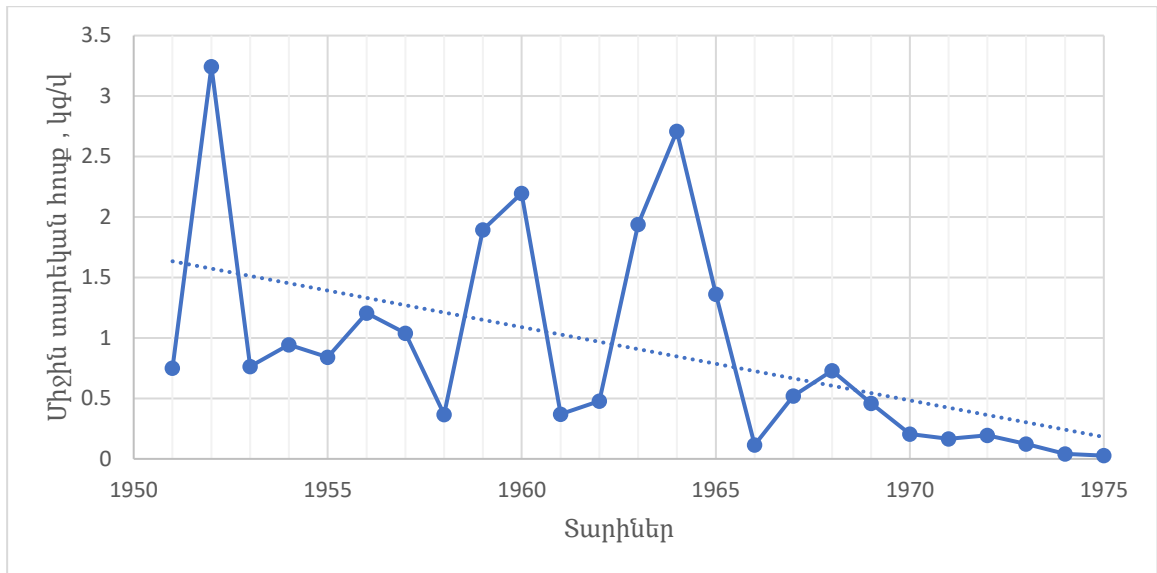
Այսպիսով, Քասախի ջրամբարի բնապահպանական թողքի նվազագույնը պետք է լինի 1,35մ³/վ հուլիս ամսին, իսկ առավելագույնը մարտին՝ 2,25մ³/վ:

6.6. Գետային ջրաբերուկների հոսք

Ինչպես և բոլոր հունային ջրամբարները, Քասախի ջրամբարի դեպքում ևս գետային կոշտ հոսքը ջրի շարժման արագության անկման պատճառով նստում է ջրամբարի հատակին: Ջրաբերուկների նստեցումը, կախված վերջիններիս չափերից, ջրամբարի հատակին տարածվում է գետաբերանից մինչև պատվարի տեղամաս: Համեմատաբար մեծ տրամագիծ ունեցող ջրաբերուկները նստում են ջրամբարի սկզբնամասում, իսկ կախված մասնիկները կարող են տարածվել ջրամբարի ամբողջ թասով:

Ջրաբերուկներով ջրամբարի լցվելը կբերի ջրամբարի տղմակավման: Տղմակավման ծավալից և ժամկետից ելնելով ջրամբարի համար որոշվել է մեռյալ ծավալը:

Քասախի ջրամբարի պատվարի տեղամասում ջրաբերուկների հոսքի հիդրոլոգիական հաշվարկի համար հիմք է հանդիսացել Աշտարակ դիտակետի դիտարկումների շարքի տվյալները: Դիտարկումների վերաբերյալ տվյալները հասանելի են 1933, 1934-ից և 1950-ից 1975 թվականների համար: Սակայն 1933, 1934 և 1950 թվականի տվյալները թերի լինելու պատճառում չեն ներառվել հաշվարկներում:

Գծապատկերից պարզ երևում է, որ 1966 թվականից սկսած միջին տարեկան ջրաբերուկների հոսքը գրեթե 5 անգամ նվազում է: Դա պայմանավորված է Ապարանի ջրամբարի շահագործման մեկնարկով, քանի որ վերին հոսանքների ջրաբերուկները կուտակվել են Ապարանի ջրամբարում: Ջրաբերուկների հոսքի մոդուլի ճշգրիտ արժեք ստանալու նպատակով օգտագործվել է մինչև Ապարանի ջրամբարի շահագործման ժամանակահատվածի դիտարկման տվյալները, այնուհետև Քասախի ջրամբարի գետահատվածքում ջրաբերուկների քանակը հաշվարկվել են բացառելով Ապարանի ջրամբարի ջրհավաք ավազանի մակերեսը (656կմ²):

Ջրաբերուկների տարեկան միջին արժեքը Աշտարակ դիտակետում դիտակետում 1.34կգ/վ է: Ջրաբերուկների հոսքի հաշվարկի ապահովվածությունը հաշվվել է [7] բանաձևով: Համաձայն այդ հաշվարկի 50% ապահովվածություն ունի 1,04 կգ/վ կամ 32,718 տոննա/տարի ջրաբերուկների հոսքի ծավալ, ինչի պարագայում Աշտարակ դիտակետում հոսքի մոդուլը կազմում 32,07 տոննա/կմ²: Հաշվի առնելով հոսքի մոդուլը, Քասախի ջրամբարի գետահատվածքում տարեկան ջրաբերուկների ծավալը 50% ապահովվածության դեպքում կլինի 22,449 տոննա, կամ 0.71 կգ/վ:

Հաշվի առնելով ջրաբերուկների կազմը (ավազ, կավ, փոշի և այլն), վերջինիս հոսքի ծավալը (1մ³ ավազը ≈ 1,53 տոննա, 1մ³ կավը ≈ 1,1 – 1,6 տոննա, 1մ³ տիղմը ≈ 1,3 – 1,7 տոննա) Քասախի ջրամբարի գետահատվածքում 50% ապահովվածության դեպքում տարեկան կկազմի 14,969մ³:

7. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

7.1. Ընդհանուր դրույթներ

Քասախի ջրամբարը նախատեսվում է կառուցել ՀՀ Արմավիրի մարզի Ամբերդ համայնքի վարչական տարածքում, Քասախ և Ամբերդ գետերի միացման հատվածում՝ հեղեղային ելքերը 950.0-980.0մ բացարձակ նիշերում կուտակելու նպատակով: Ջրամբարի ծավալը ըստ տեխնիկական առաջադրանքի նախատեսվել է 11.5 մլն.մ³: Քասախի ջրամբարի պատվարի առանցքը ընտրված է Քասախ և Ամբերդ գետերի հատման մասում: Տեղանքի ռելիեֆային պայմաններից ելնելով ջրամբարի լրիվ ծավալը կազմել է 10.0 մլն.մ³: Պատվարի առանցքի տեղադիրքի ընտրությունը կատարվել է հաշվի առնելով հետևյալ էական հանգամանքները, մասնավորապես՝ Քասախ և Ամբերդ գետերի միացման հատվածից գետի հոսանքի ուղղությամբ 150մ հեռավորության վրա գտնվում է գոյություն ունեցող ստորին հրազդանի 2-րդ հերթի ջրանցքի գործող գլխամասը, Քասախ և Ամբերդ գետերի միացման հատվածից պատվարի առանցքը գետի հոսանքին հակառակ ուղղությամբ տեղաշարժելու դեպքում ջրամբարի ծավալը կստացվի 10.0 մլն.մ³ -ից փոքր, ինչպես նաև անհրաժեշտություն կառաջանա ավելացնել օտարման ենթակա հողատարածքները: Վերը նշված պայմաններից ելնելով, ըստ պատվարի ընտրված առանցքի, հնարավոր է իրականացնել պատվարի միայն ներկայացվող տարբերակ: Ջրամբարի կառուցման նպատակն է Ստորին Հրազդանի 2-րդ հերթի ջրանցքին դրոտացիա տալը:

Նախատեսվող պատվարային հանգույցը բաղկացած է՝

1. Պատվարից,
2. Ոռոգման-շինարարական ջրթողից (ստորասրահ),
3. Հեղեղային ջրհեռից:

7.2. Ջրամբարի ծավալի որոշումը

Քասախի ջրամբարի ծավալի որոշման համար հիմք են հանդիսացել ջրամբարի ուղղահատվածքում 50% և 75% ապահովվածության միջին ելք ունեցող տարիների հոսքի ներտարեկան բաշխման հիդրոլոգիական տվյալները, Ստորին Հրազդան 2-րդ հերթի ջրանցքի իշխման տակ գտնվող 6215հա հողատարածքների ոռոգման ջրապահանջարկը, ջրամբարի կորուստները (գոլորշիացում և ֆիլտրացիա), բնապահպանական ամսեկան թողքերը:

Ջրամբարի ընդհանուր ծավալը ստացվում է 10 մլն.մ³, օգտակար ծավալը՝ 8.9 մլն.մ³, մեռյալ ծավալը՝ 1.1 մլն.մ³: Ջրամբարի աշխատանքը սկսվում է մեռյալ ծավալով, իսկ շարքի յուրաքանչյուր տարվա վերջին ամսում ստացված ջրամբարի ծավալը տեղափոխվում է շարքի հաջորդ տարվա առաջին ամիս և կատարվում է բազմատարյա հոսքի կարգավորման հաշվեկշռային հաշվարկ: 75% ապահովվածության հոսքի հաշվեկշռային հաշվարկ ստացվում է հետևյալ մոտեցումով՝ ջրամբարում մեռյալ ծավալը 1.1 մլն.մ³ ապահովվում է առաջին տարում, հաջորդ տարիներին այդ ծավալը մշտական անփոփոխ է, նոյեմբեր ամսին ջրամբարում կկուտակվի 1.90 մլն.մ³, դեկտեմբեր ամսին 4.08 մլն.մ³, հունվար ամսին 6.36 մլն.մ³, փետրվար ամսին 8.86 մլն.մ³, մարտ ամսին ջրամբարում կկուտակվի 8.90 մլն.մ³, իսկ ավելացած 0.97 մլն.մ³ բաց կթողնվի գետով: Ապրիլ, մայիս, հունիս, հուլիս, օգոստոս և հոկտեմբեր ամիսներին ոռոգման ջրապահանջի մի մասը ապահովվում է Քասախ գետից, իսկ 74.99 մլն.մ³ ոռոգման ջուրը /4.2 աղյ. սյունակ 16/ կտրվի Ստորին Հրազդան 2-րդ հերթի ջրանցքով: Սեպտեմբեր, հոկտեմբեր ամիսներին ոռոգման ջրապահանջ կծածկվի Քասախի ջրամբարից, հոկտեմբեր ամսվա վերջին ջրամբարում կմնա միայն մեռյալ ծավալը 1.1 մլն.մ³:

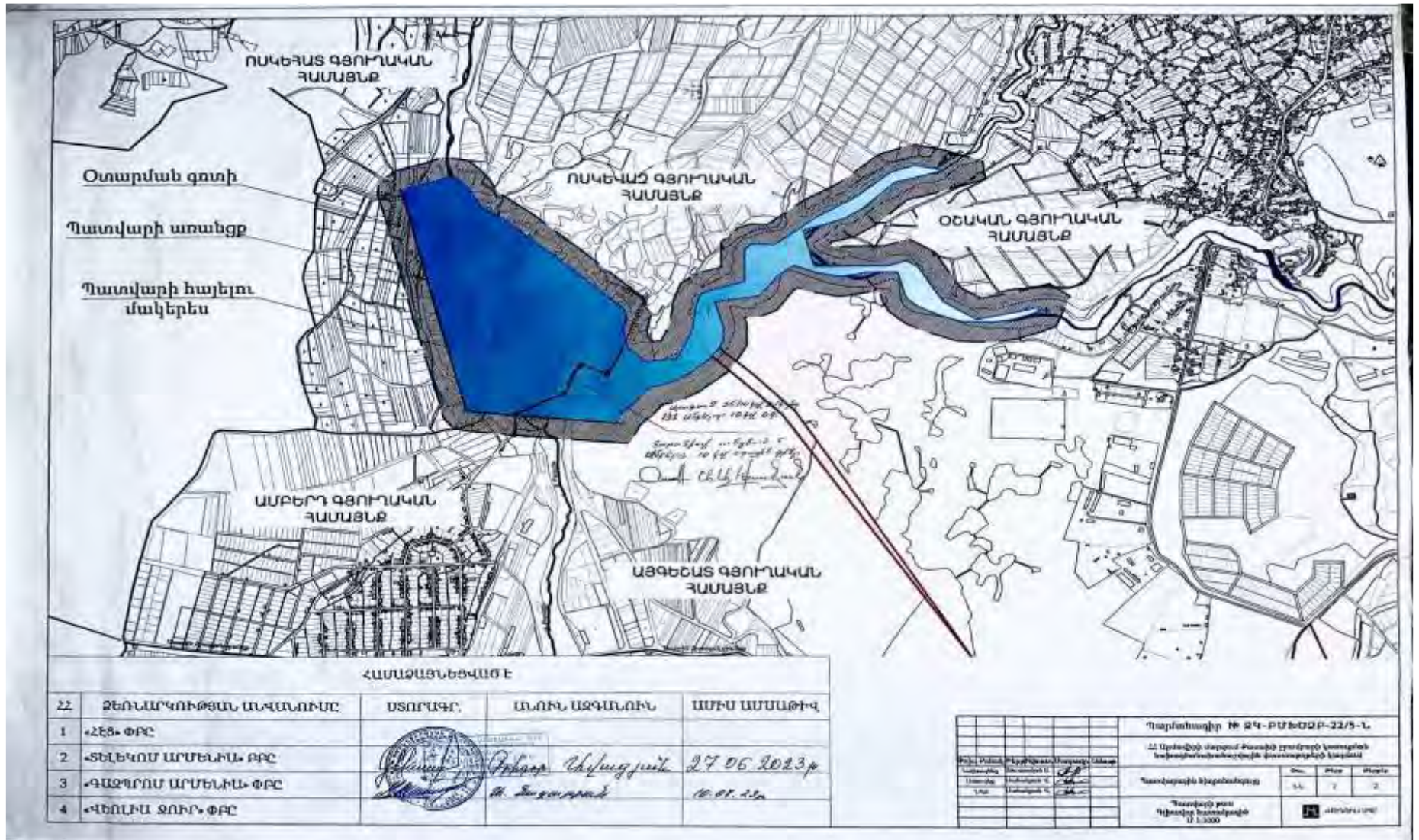
6215 հա հողատարածքների ոռոգման ջրապահանջարկը 75% ապահովվածության հոսքի դեպքում կազմում է 61.71 մլն.մ³, հաշվի առնելով Ստորին Հրազդան 2-րդ հերթի ջրանցքի կորուստները 43.8% - ոռոգման ջրապահանջարկը կազմում է 109.8 մլն.մ³, մեկ հա համար պահանջվող ջրաքանակը ստացվում է 17700մ³/հա: Ջրապահանջի 25.92 մլն.մ³ ապահովվում է Քասախ գետից /տրանզիտով/, 8.9 մլն.մ³ ապահովվում է ջրամբարում կուտակված ծավալից, ընդհանուր՝ 34.82 մլն.մ³, իսկ 74.99 մլն.մ³ ոռոգման ջուր ապրիլ, մայիս, հունիս, հուլիս, օգոստոս և հոկտեմբեր ամիսներին կտրվի Ստորին Հրազդան 2-րդ հերթի ջրանցքով:

Ելնելով ուսումնասիրությունների արդյունքներից ջրամբարի ուրվագիծը փոփոխվել է ավելի շատ հարմարացվելով Ամբերդ և Քասախ գետերի հունի ուրվագծերին: Համապատասխանաբար ճշտվել է ջրամբարի թասի տարածքը, ընդհանուր առմամբ ներառելով ՀՀ Արմավիրի մարզի Խոյ համայնքի Ամբերդ և Այգեշատ, ինչպես նաև ՀՀ Արագածոտնի մարզի Աշտարակ համայնքի Ոսկեվազ, Օշական և Ոսկեհատ բնակավայրերի վարչական տարածքները:

Ստորև բերված է Քասախի ջրամբարի առաջարկվող ուրվագիծը և ներառված բնակավայրերի սահմանները:

Նկար 8. Քասախի նախատեսվող ջրամբարի ուղվագիծը

Նկար 9. Իրադրային սխեմա

Նկար 10. Ջրամբարի հատակագիծը կոորդինատների նշումով

Աղյուսակ 7.1. Ջրամբարի ջրածածկման առաջարկվող փարածքի կոորդինատները՝ ARM WGS-84 կոորդինատային համակարգում:

Հ/Հ	X [մ]	Y [մ]
1	4457608.9697	8438276.1176

2	4458477.6995	8438068.9471
3	4458561.9129	8438097.2857
4	4458577.9259	8438199.1891
5	4458726.5212	8438214.5813
6	4458569.8444	8438219.4295
7	4458509.5297	8438270.5582
8	4458425.2672	8438537.7029
9	4458390.1006	8438545.0405
10	4457874.8904	8438892.5869
11	4457838.8129	8438948.5501
12	4457857.9042	8439139.0314
13	4458060.9496	8439268.5249
14	4458242.6734	8439427.8434
15	4458470.2380	8439642.5603
16	4458722.0152	8440002.2010
17	4458818.8548	8440255.0551
18	4458694.4600	8440041.1860
19	4458421.1376	8439732.0117
20	4458073.9357	8440634.1804
21	4458282.2257	8439826.1873
22	4458374.9763	8439566.1577
23	4458167.5743	8439516.0814
24	4457858.9066	8439322.0508
25	4457593.7913	8438943.9655

7.3. Պատվար

Պատվարի գետահատածքը ընտրված է մի շարք նկատառումներից ելնելով՝

ա/ ջրի անհրաժեշտ ծավալով թասի ստեղծումը,

բ/ համեմատաբար կարճ երկարության պատվարի առկայությունը,

գ/ պատվարի ներքին բյեֆում չլայնացվող գետի հուն:

Պատվարի առանցքը ընտրված է վերոնշյալ պայմաններից ելնելով:

Պատվարի մարմինը նախատեսվում է իրականացնել տեղական շինարարական նյութերով՝ կոպճա-ճալաքարային բնահողի պրիզմաներով:

Տվյալ նախագծում դիտարկվել է մեկ տարբերակ, որպես հակաֆիլտրացիոն միջոցառում նախատեսվում է իրականացնել կենտրոնական ավազակավե միջուկ խորացված ատամով և հորատաբետոնային պատ: Ուսումնասիրելով տեղանքը, ջրամբարի կառուցման այլ տարբերակներ չի նախատեսվում:

Որոշված է պատվարի կատարի նիշը ըստ ՇՆԱԿ 2.06.04-82* երկու պայմանից ելնելով՝

ա/ նորմալ դիմհարային մակարդակին գումարած 2%-անոց քանու արագությունից առաջացած ավիքի մեծությունը,

բ/ առավելագույն դիմհարային մակարդակին գումարած 20%-անոց քանու արագությունից առաջացած ավիքի մեծությունը:

Պատվարի գագաթի նիշը ստացվել է առավելագույն դիմհարային մակարդակի ժամանակ, որի դեպքում կատարի նիշը ստացվել է՝ Պ.Կ.= 980.0մ:

Ջրամբարի մեռյալ ծավալը որոշվել է Քասախ և Ամբերդ գետերի հատակային բերվածքների ծավալից: Գումարային բերվածքների ծավալը կազմում է տարեկան 14.969մ³, որը 75 տարվա կտրվածքով կկազմի 1.12մլն.մ³, ըստ որի ջրամբարի մեռյալ ծավալի նիշը կկազմի 961.1մ: Պատվարի գագաթին նախատեսվում է մակերեսային բարձունքային հենանիշ, թվով 7 հատ, իջեցվող պիեզոչափ թվով 7 հատ: Պատվարի ձախ ափին նախատեսվում է տեղադրել հենակետային հենանիշ թվով 1հատ:

Պատվարի առավելագույն բարձրությունը կազմում է 31.0մ: Ավազակավե միջուկով, կոպճա-ճալաքարային պրիզմայի շեպերը հետևյալ թեքվածքի են՝ վերին շեպը $\alpha=2.5^\circ$, ներքին շեպը՝ $\alpha=2.2^\circ$:

Վերին շեպը նախատեսվում է ամրացնել քարե շարվածքով: Միջուկի շեպերի թեքվածքը $\alpha=0.30^\circ$ է: Միջուկի նվազագույն լայնությունը 3.0մ է, իսկ առավելագույնը՝ 27.60մ, ի նկատի ունենալով ֆիլտրացիոն միջին կրիտիկական գրադիենտի մեծությունը:

Ավազակավե միջուկը նախատեսվում է երկու կողմից պաշտպանել անցումային շերտերով, հպման գոտիներով:

Պատվարի նախագծման համար իրականացվել են տեխնիկական հարցերի համալիր ուսումնասիրություններ: Կատարվել են երկրաբանական, երկրաֆիզիկական, գեոդեզիական, ինչպես նաև սեյսմիկ միկրոշրջանացման ուսումնասիրություններ:

Սեյսմիկ միկրոշրջանացման հետազոտությունների արդյունքում տվյալ տարածքում սպասվող ամենամեծ հորիզոնական արագացումը $A_{max}=0.38g$, որոնք հանդիսացել են որպես ելակետային տվյալներ պատվարի կայունությունը հաշվարկելիս:

Կատարվել է պատվարի վերին և ներքին շեպերի կայունության հաշվարկը, ի նկատի ունենալով ամենամեծ հորիզոնական արագացման արժեքները:

Պատվարի ներքանում նախատեսված է ժայռային ապարների մակերեսի նախապատրաստում՝ արտահայտված կտրուկ բեկումների թեքությունների աստիճանական մեղմացումով այն հաշվով, որ ժայռային կից հատվածների լծորդման անկյան մեծությունը չգերազանցի 20° -ը:

Պատվարի վերին շեպը ամրացվում է քարե շարվածքով: Պատվարի կատարի անբողջ երկարությամբ նախատեսվում է լուսավորվածության համակարգ: Պատվարի ձախ ափին նախատեսվում է ծառայողական տնակ:

7.4. Պատվարի կատարը

Պատվարի կատարի նիշը կատարված հաշվարկների հիման վրա ստացվել է 980.0մ: Պատվարի կատարի լայնությունն ընդունված է 8.0մ: Պատվարի կատարի վերին և ներքին բյեֆում նախատեսվում է բետոնե եզրաքար: Նրա վրա ամրացված են մետաղական ճաղաշարերը:

Պատվարի վերին շեպի սահմանագծին կից նախատեսվում է մայթ 0.65մ լայնությամբ, որը կատարի նիշից բարձր է 0.2մ-ով:

Ներքին բյեֆի սահմանագծում իրականացվում է 0.3մ լայնքով բետոնե եզրաքար, որը գրունտի մեջ խորացված է 0.5մ, իսկ կատարի նիշից բարձր է 0.3մ-ով:

Պատվարի կատարում ամբողջ լայնքով (ներառյալ մայթը 0.65մ լայնքով) նախատեսվում է ասֆալտե ծածկույթ 6սմ շերտով: Պատվարի կատարն ունի թեքություն $i=0.015$ դեպի վերին շեպերը: Յուրաքանչյուր 26.0 մետրը մեկ նախատեսվում է մետաղական Dy100 խողովակներ $L=1.9$ մ երկարությամբ, անձրևաջրերը հեռացնելու համար: Միաժամանակ նախատեսվում է կատարի երկարությամբ մետաղական Dy300 կիսախողովակաշար անձրևաջրերի հավաքման հեռացման համար: Պատվարի կատարի երկարությունը կազմում է 1830.0մ:

7.5. Ջրամբարի թաս

Ջրամբարի թասի մակերսը կազմում է 89.7հա: Ջրամբարի թասում առկա է բազմաթիվ ենթակառուցվածքներ, ոռոգման և խմելու ջրագծեր որոնք ենթակա են

ապամոնտաժման և տեղափոխման ջրամբարի թասից դուրս: Պատվարի մարմնի համար անհրաժեշտ կոպճա-ճալաքարային շինանյութը նախատեսվում է վերցնել ջրամբարի թասից, որի ծավալը ըստ նախնական հաշվարկների կազմում է 1.494մլն մ³

7.6. Ոռոգման շինարարական ջրթող

Ոռոգման-շինարարական ջրթողը շինարարության ընթացքում գետի ելքերը հեռացնող և ջրամբարի շահագործման ժամանակ անհրաժեշտ ելքեր բաց թողնող կառուցվածք է: Հաշվարկվում է 10% ապահովվածության ելքի հեռացման համար ըստ ՇՆԱԿ 2.06.01-86: Այստեղ գետի 10% ապահովվածության ելքը կազմում է $Q_{10\%} = 128.9$ մ³/վրկ:

Շինարարական ելքերի հեռացման համար նախատեսվում է կառուցել անջրպետ, նկատի ունենալով Քասախ և Ամբերդ գետերի համապատասխան ելքերը:

Կառուցվածքը իրենից ներկայացնում է 2-աչքանի միաձույլ ե/բ ստորասրահ աշտարակային ջրընդունիչով: Յուրաքանչյուր աչքի չափերն են 3.5 x 4.0մ: Ջրընդունիչի ջրընդունման նիշը մեռյալ հորիզոնի նիշն է, որը կազմում է 961.1մ: Ջրընդունիչ աշտարակի մուտքամասում նախատեսվում է աղբորսիչ ցանց: Գլխամասում նախատեսված են փորակներ գերանափականի համար: Ստորասրահը բաղկացած է կարերով իրարից անջատված առանձին 12 սեկցիաներից, ունի մոտ 132.0մ երկարություն և $i=0.016$ երկայնական թեքություն: Ֆիլտրացիոն ելքերը կանխելու նպատակով ստորասրահի վրա իրականացվում են ե/բ դիաֆրագմաներ:

Սստորասրահի աջ հատվածում տեղադրված է պողպատյա $d=1400$ մմ խողովակաշար: Խողովակաշարի սկզբնամասում տեղադրվում են համապատասխան տրամագծով մեկ վթարային և մեկ կարգավորիչ փականներ: Ստորասրահի վերջից սկսվում է 17.0մ երկարությամբ ե/բ հատված, որի վերջում նախատեսվում է իրականացնել 3.5մ խորությամբ և 15.0մ երկարությամբ ջրծեծ հոր:

7.7. Հեղեղային ջրհեռ

Հեղեղային ջրհեռը տեղակայված է պատվարի ձախ կողմում: Այն բաղկացած է հետևյալ մասերից՝

ա/ 34.0մ երկարությամբ և $i=0.1294$ թեքությամբ ջրընդունիչ մաս, որը ուղղանկյուն կտրվածքի միակողմանի ջրընդունումով միաձույլ ե/բ խրամուղի է, լայնությունը 6.0մ-ից սկզբնամասում և 8.0մ վերջում;

բ/ 8.0մ երկարությամբ և $i=0.05$ թեքությամբ անցումային մաս, որը խրամուղին լծորդում է 2-աչքանի ստորասրահի հետ;

գ/ պատվարի տակով անցնող փակ մաս՝ ուղղանկյուն կտրվածքի 26.0մ երկարությամբ 2-աչքանի միաձույլ ե/բ ստորասրահ յուրաքանչյուր աչքը $b \times h = 4.0 \times 5.7$ մ լայնական չափերով, ապահովված ե/բ դիաֆրագմաներով,

դ/ արագահոսային մաս, որը ընդհանուր մոտ 262.0մ երկարությամբ ուղղանկյուն կտրվածքի միաձույլ ե/բ վաք է՝ $i=0.05$ և $i=0.16$ թեքություններով և 8.8մ-ից 10.0մ լայնությամբ;

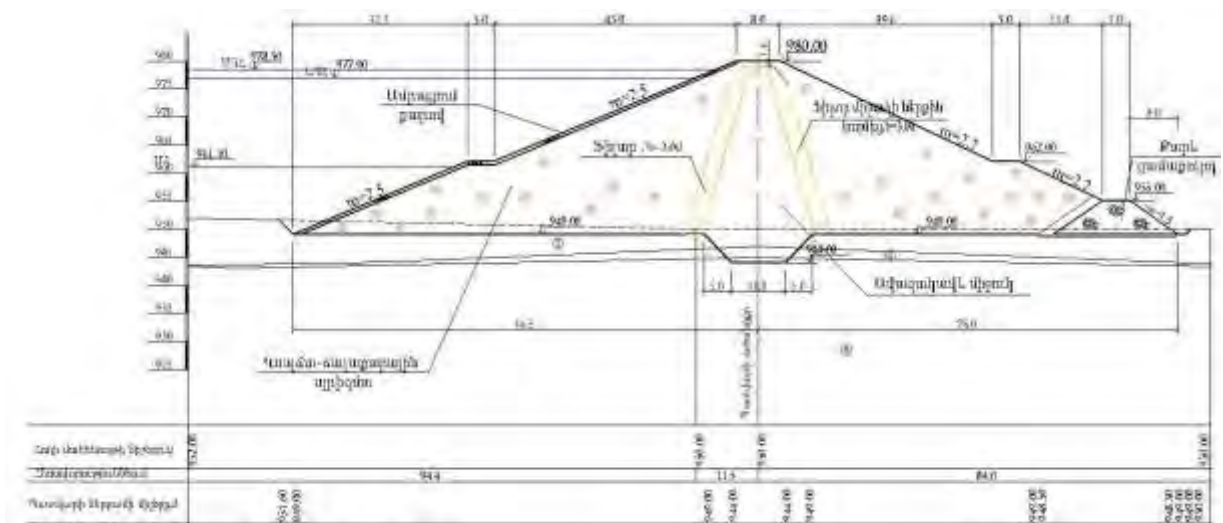
ե/ արագահոսի վերջում կառուցվող միաձույլ ե/բ ջրծեծ հոր՝ 4.20մ խորությամբ և 24.0մ երկարությամբ:

Ջրամբարի և պատվարային հանգույցի հիմնական ցուցանիշները բերված են ստորև՝ աղյուսակի տեսքով:

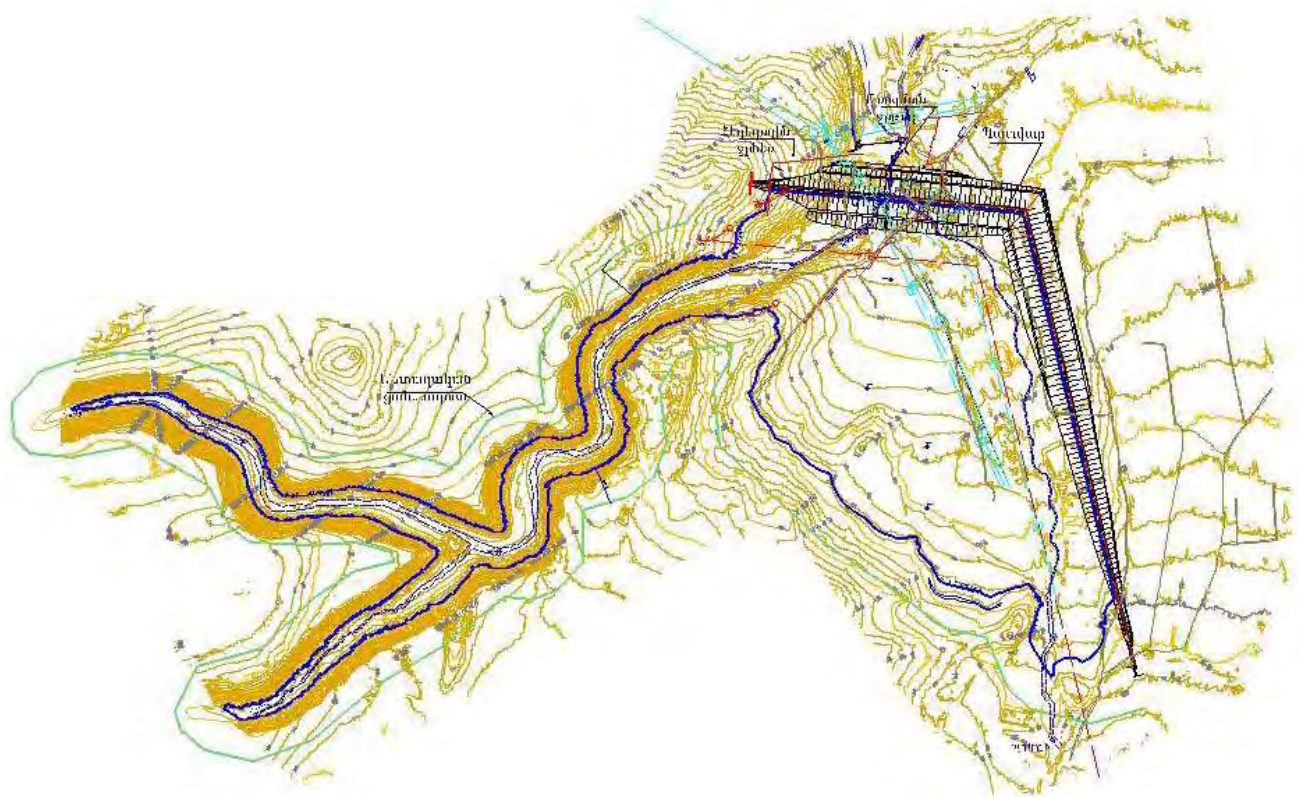
Աղյուսակ 7.2. Ջրամբարի և պատվարային հանգույցի հիմնական ցուցանիշները

	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՎՅԱԼՆԵՐ		
1	Անվանումը		Քասախի ջրամբար
2	Մարզը		ՀՀ Արմավիրի մարզ
3	Գետը		Քասախ, Ամբերդ
4	Նախագծման տարին		2023
5	Նշանակությունը		ռոռգում
6	Պատվիրատու		Ջրային կոմիտե
	ՋՐԱՄԲԱՐ		
8	Տեսակը		հունային
9	Ծավալը ՆԴՀ-ի ժամանակ	մլն.մ ³	10.0
10	Օգտակար ծավալը	մլն.մ ³	8.9
11	Մեռյալ ծավալը	մլն.մ ³	1.1
12	ՆԴՀ-ի նիշը	մ	977.0
13	ԱԴՀ-ի նիշը	մ	978.48
14	ՄՀ-ի նիշը	մ	961.1
15	Թասի մակերեսը ՆԴՀ-ի դեպքում	հա	89.7
	ՊԱՏՎԱՐ		
17	Տեսակը		կոպճա-ճալաքային, ավազակավե կենտրոնական միջուկով, ատամով
18	Պատվարի կարգը		II
19	Հակաֆիլտրացիոն միջոցառումներ		ավազակավային միջուկ, ատամ, հորանաբետոնային պատ.
20	Պատվարի բարձրությունը	մ	31.0
21	Կատարի նիշը	մ	980.0
22	Կատարի լայնությունը	մ	8.0
23	Երկարությունը կատարով	մ	1830.0մ
24	Պատվարի մարմնի նյութը		կոպճա-ճալաքար
25	Հիմքի բնահողը		ճաքճքված ժայռ, կոպճաճալաքարային

26	Վերին շեպի թեքվածքը		1:2.5
27	Ներքին շեպի թեքվածքը		1:2.2
28	Վերին շեպի ամրացումը		քարե շարվածք
29	Ներքին շեպի ամրացումը		-
30	Ցամաքուրդային կառույցներ ներքին բլեֆում		քարե ցամաքուրդ
31	Պարապետի առկայությունը կատարում		բետոնե պարապետ մետաղական ճաղաշարով
	ՀԵՂԵՂԱՅԻՆ ՋՐՀԵՌ		
32	Ջրհեռ կառուցվածքների քանակը	հատ	1
33	Ընդհանուր ծախսը	մ³/վրկ	290.5 (0.1%)
34	Ծախսը տրանսֆորմացիայից հետո	մ³/վրկ	242.2
35	Գլխամասի տեսակը		խրամուղային
36	Ջրահեղման ճակատի երկարությունը	մ	40.0
37	Ծախսի գործակիցը		0.33 - 0.41
38	Ջրնետման տրակտի տեսակը		արագահոս
39	Ջրհեռացման տրակտի երկարությունը	մ	
40	Հունի հետ լծորդման տեսակը		ջրծեծ հոր
	ԴԵՐԻՎԱՑԻՈՆ ԱՏՈՐԱՍՐԱՀ		
41	Ջրթողների քանակը՝ ա/ ոռոգում	հատ	1
	բ/ հատակային	հատ	1
42	Ընդհանուր ծախսը՝ ա/ ոռոգում	մ³/վրկ	10.0
43	Ջրթողի տեսակը՝ ա/ ճնշումային		խողովակ ստորասրահում
	բ/ հատակային		խողովակ ստորասրահում
44	Ջրընդունման տեսակը		աշտարակ
45	Ջրատարի կոնստրուկցիան		մետաղական խողովակ
46	Ջրատարի տրամագիծը՝ ա/ ջրթողի	մմ	1400
	բ/ հատակայինի	մմ	800
47	Աղբահավաք սարքավորումներ		մետաղական ցանց

Նկար 11. Պարկարի երկայնական կտրվածքը

Նկար 12. Պարկարի հարակազիծը

7.8. Շինարարության տևողություն

Շինարարության ժամկետը որոշվել է ըստ ՇՆԱԿ 1.04.03-85 կետ 21-ի և կազմել է 30 ամիս, ներառյալ նախապատրաստական շրջանը:

Շինարարության նորմատիվ ժամկետում հաշվի են առնված՝

- Նախագծվող օբյեկտների շինարարությունը
- Նախապատրաստական շրջանի շինարարությունը
- Սարքավորումների և սարքերի մոնտաժ, ներառյալ անհատական փորձարկումներ
- Կոմալեքսային փորձարկումներ և անհրաժեշտ գործարկման և կարգաբերման աշխատանքները:

Օբյեկտի շինարարության նորմատիվ տևողությունը հաշվարկելուց հաշվի չի առնվել, և անհրաժեշտության դեպքում կարող է ավելացվի նախապատրաստական հատվածի ժամկետին, ժամանակավոր ճանապարհների և մեքենաների շրջադարձի համար հրապարակների շինարարության ժամանակը:

Վերոհիշյալը կարող է բերի շինարարության նորմատիվ տևողության երկարացմանը, որը պետք է համապատասխանեցվի պատվիրատուի հետ:

Առանձին աշխատանքների կատարման տեղափոխման այլ ժամկետը, որը կապված է կոնկրետ արդյունաբերական պայմանների հետ, տեխնոլոգիական ընդմիջումների անհրաժեշտության դեպքում Կապալառուն պետք է կազմի աշխատանքների կատարման գրաֆիկ, համաձայնեցնի իր ջրօգտագործողների հետ և ջրամբարի շահագործող կազմակերպության ներկայացուցիչի և հաստատել պատվիրատուի հետ:

Շինարարության պայմանագրի կնքելու ժամանակ Կապալառուն պետք է՝

- Աշխատանքները կազմակերպել այնպես, որպեսզի չազդի ոռոգման և ջրամբարի, վարարման ջրերով լցման ընթացքում:

- Կազմակերպել շինարարության ապահովումը նյութա - տեխնիկական ռեսուրսներով, բավարար ծավալներով և այն ժամկետներում, որոնք կապահովեն շինարարության տևողության պահպանումը, համաձայն պայմանագրի:

8. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԿԱՆԽԱՏԵՍՎՈՂ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

8.1. Բնապահպանական և սոցիալական ռիսկեր

Շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցությունը բացահայտելու, վերլուծելու և գնահատելու նպատակով անհրաժեշտ է նույնականացնել բոլոր այն գործընթացները, սարքավորումները, օգտագործվող նյութերն ու ռեսուրսները, որոնք յուրաքանչյուրն առանձին կամ որաշակի զուգակցմամբ կարող են առաջացնել օդային և ջրային ավազաններ վնասակար նյութերի արտանետումներ և արտահոսքեր, վտանգավոր թափոններ, ինչպես նաև ազդել տարածաշրջանի կենսաբազմազանության վրա:

Մթնոլորտային արտանետումներ կառաջանան աշխատանքային նախագծի իրականացման կառուցման փուլում:

Արտանետումները ներառում ` փոշու, շինարարական տեխնիկայի շահագործման ընթացքում դիզ. վառելիքի այրման արգասիքները:

Փոշու կարճաժամկետ արտանետումներ կառաջանան շինարարության աշխատանքների ժամանակ, ինչը կարող է բացասական ազդեցություն ունենալ մթնոլորտային օդի որակի վրա և հարակից տարածքներում հանգստացողների վրա:

Շինարարական աշխատանքների ժամանակ մեքենաներում վառելիքի այրման արգասիքները որոշակի ազդեցություն կունենան տվյալ տեղանքի մթնոլորտային օդի որակի վրա, չնայած, այդ ազդեցությունն այնքան քիչ կլինի, որ հնարավոր չի լինի այն բացահայտել: Օդի նշանակալի աղտոտում չի սպասվում, եթե շինարարության պատշաճ գործելակերպ և սարքավորում կիրառվի:

Ջրային ռեսուրսների վրա կազդեն շինարարական աշխատանքների ժամանակ մակերևութային հոսքերը, ջրամբարի շահագործման ժամանակ Քասախ գետի ջրերի օգտագործումը ջրամբարի լցման և գյուղատնտեսական հողերի ոռոգման նպատակով:

Տարածքի հողածածկը և բուսածածկը կվնասվի հողային աշխատանքների ժամանակ, իսկ կենդանիների մեծ մասը կփոխեն իրենց ապրելավայրերը:

Թափոններ կառաջանան շինարարական տեղնիկայի և տրանսպորտային միջոցների շահագործման, շինանյութերի օգտագործման, ջրամեկուսացման աշխատանքների ընթացքում:

Աղմուկի մակարդակը կապելանա շինարարական տեխնիկայի աշխատանքի ընթացքում:

Սոցիալական ռիսկերը կապված են հողերի կատեգորիայի փոփոխության, արոտավայրերի և վարելահողերի մակերեսների կրճատման, տնային անասունների դեպի արոտավայրեր ուղիների երկարացման կամ փոխարինման հետ և այլն:

8.2. Օդային ավազան

Փոշու արտանետումներ ջրամբարի թասի տեղանքում հողային աշխատանքների ընթացքում:

ա) Փորման-բեռնման աշխատանքների ժամանակ փոշու արտանետումները

առաջանում են հիմնականում լեռնային զանգվածի հանման և ավտոինքնաթափ մեքենաների բեռնման ժամանակ:

Հաշվարկները կատարված են գործող մեթոդակարգի համաձայն /15/:

$Q_1 = (P_1 \times P_2 \times P_3 \times P_4 \times P_5 \times G \times 10^6 \times B \times P_6) / 3600$ գ/վրկ (բանաձև 1), որտեղ

P_1 - փոշու ֆրակցիայի բաժնեմասն է գրունտներում, 0.05

P_2 - 0-50 մկմ չափերով մասնիկների բաժնեմասն է տարածվող փոշու աերոզոլում, 0.02

P_3 - գործակից, որը հաշվի է առնում շինարարական տեխնիկայի աշխատանքի գոտում քամու միջին արագությունը, 1.0

P_4 - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի խոնավությունը, 0.4 (հաշվի առնելով բնական խոնավությունը և ջրցանի հանգամանքը)

P_5 - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի խոշորությունը, 0.2

P_6 - գործակից, որը հաշվի է առնում տեղանքի պայմանները, 1.0

B - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի բեռնաթափման բարձրությունը, 0.5

G - վերամշակվող լեռնային զանգվածի քանակը, տ/ժամ:

Ներկա պահին չկան ստույգ տվյալներ փորվող հանվող հողագրունտային զանգվածների վերաբերյալ, ուստի, հաշվի առնելով ջրամբարի առաջարկվող ծավալը և տեղանքի ռելիեֆի առանձնահատկությունները, հանվող հողագրունտի ծավալը ընդունվում է՝ 2.8 մլն. մ³:

Հողագրունտի տեսակարար կշիռը ըստ տեղեկատու գրականության՝ 1.6 տ/մ^3 , այստեղից քաշը՝

$$2,800,000 \text{ մ}^3 \times 1.6 \text{ տ/մ}^3 = 4,480,000 \text{ տ:}$$

Ջրամբարի շինարարական աշխատանքների տևողությունը ըստ նախնական գնահատման կկազմի՝ 660 օր, այստեղից՝

$$4480000 \text{ տ} : 660 \text{ օր} : 8 \text{ ժամ/օր} = 848.5 \text{ տ/ժամ:}$$

$$Q_1 = (0.05 \times 0.02 \times 1.0 \times 0.4 \times 0.2 \times 848.5 \times 10^6 \times 0.5 \times 1.0) / 3600 = 9.42 \text{ գ/վրկ:}$$

Արտանետումների ընդհանուր քանակը ամբողջ շինարարության ընթացքում կկազմի՝

$$9.42 \text{ գ/վրկ} \times 660 \text{ օր} \times 8 \text{ ժամ/օր} \times 3600 \text{ վրկ/ժամ} : 10^6 \text{ գ/տ} = 179.0 \text{ տ:}$$

բ) Դիզելային վառելիք այրման արգասիքները

Ջրամբարի շինարարության ժամանակ նախատեսվում է օգտագործել դիզելային վառելիքով աշխատող տեխնիկական և տրանսպորտային միջոցներ:

Դիզ.վառելիքի հետ կապված արտանետումները հաշվարկվում են “Ավտոտրանսպորտից մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերի քանակների որոշման” մեթոդական հրահանգի⁴ հիման վրա:

Ըստ նշված մեթոդակարգի ծանր ավտոտրանսպորտի և տեխնիկայի տեսակարար արտանետումները բերված են ստորև աղյուսակ 8.1-ում:

Աղյուսակ 8.1. Տեսակարար արտանետումներ (գ/կգ վառելիք)

Վառելիքի տեսակը	Նյութի անվանումը						
	NOx	CH	ՑՕՄ	CO	N ₂ O	CO ₂	ՊՄ
Դիզելային վառելիք	42.3	0.243	8.16	36.4	0.122	3138	4.3

Դիզվառելիքի առավելագույն ծախսը շինարարության ամբողջ ընթացքում ըստ նախնական գնահատման կկազմի՝ 264.0 տ:

⁴ Մեթոդիկայում ընդունված է տրանսպորտային միջոցների դասակարգումը “Քոռ ինվեստորի օֆ եմմիշոնս ին Երոփ” (այսուհետ՝ CORINAIR)՝ “Եվրոպայում մթնոլորտային արտանետումների բազային գույքագրում” մեթոդոլոգիային համապատասխան

Վառելիքի այրման ընթացքում առաջացող փասսակար նյութերի արտանետումները բերված են աղյուսակ 8.2-ում: Աղյուսակում միավորվել են ածխաջրածինները, ինչպես նաև ազոտի օքսիդները:

Աղյուսակ 8.2. Արտանետումների հաշվարկ

Ավտոմեքենայի կատեգորիան	Վնասակար նյութը	Տեսակարար արտանետումները, գ/կգ	Արտանետումները, գ/վրկ	Արտանետումները, տ/տարի
Մեծ բեռնունակության ավտոտրանսպորտ	CO	36.4	0.51	9.6
	CH	8.4	0.117	2.22
	NO _x	42.3	0.59	11.17
	ՊՄ	4.3	0.227	1.13

Ծծմբային անհիդրիդ

Ծծմբային անհիդրիդի (SO₂) արտանետումները հաշվարկվում են ելնելով այն մոտեցումից, որ վառելիքում պարունակվող ամբողջ ծծումբը լիովին վերածվում է SO₂-ի: Այդ դեպքում կիրառվում է CORINAIR գույքագրման համակարգի բանաձևը.

$ESO_2 = 2 \sum ks_b$, որտեղ՝

ks-ը վառելիքում ծծմբի միջին պարունակությունն է՝ 0.002 տ/տ

b –ն վառելիքի ծախսն է 264 տ

$SO_2 = 2 \times 264 \times 0.002 = 1.06$ տ կամ 0.056 գ/վրկ:

Արտանետումների ամփոփ քանակները բերված են աղյուսակ 8.3-ում:

Աղյուսակ 8.3. Արտանետումների քանակները

№	Արտանետվող նյութի անվանումը	Արտանետումները, գ/վրկ	Արտանետումները, տ/տարի
1	Անօրգանական փոշի	9.42	179.0
2	Ածխածնի օքսիդ	0.51	9.6
3	Ածխաջրածիններ սահմանային	0.117	2.22
4	Ազոտի երկօքսիդ	0.59	11.17
5	Պինդ մասնիկներ /մուր/	0.227	1.13
6	Ծծմբային անհիդրիդ	0.056	1.06

8.3. **Ջրային ռեսուրսներ**

Ներկայացվող ծրագրի հիմնական նպատակներից է բնական ջրային ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման ապահովումը:

Անմիջապես ջրամբարի շինարարության ընթացքում ջուրը օգտագործվելու է շինարարական հրապարակների ջրցանի, ինչպես նաև աշխատողների խմելու կենցաղային կարիքների համար:

Տեխնիկական ջրառ նախատեսվում է իրականացնել գետից: Համապատասխան թույլտվություն ձեռք կբերվի փորձաքննական եզրակացության ստացման պարագայում:

Խմելու ջուր կարող է ներկրվել ջրատար մեքենաներով ջրօգտագործման թույլտվություն ունեցող աղբյուրներից: Համապատասխան պայմանագիրը կկնքվի աշխատանքների սկզբնական փուլում:

Տեխնիկական կարիքների ջրօգտագործում

Համաձայն նորմատիվների ջրի ծախսը 1 մ^2 տարածքում փոշին նստեցնելու համար կազմում է 0.5 լիտր/մ^2 : Փոշենստեցման մակերեսները կորոշվեն շին.կազնակերպման փուլում: Սույն հաշվետվությունում ըստ նախնական գնահատման ընթացիկ պահում ջրցանվող մակերեսները գնահատվել են $2000 - 3000 \text{ մ}^2$, օրական ջրցանի հաճախականությունը՝ 2 անգամ: Օրական ջրապահանջը կկազմի.

$$3000 \text{ մ}^2 \times 0.5 \text{ լ/մ}^2 \times 2 = 3000 \text{ լ/օր:}$$

Շինարարական աշխատանքների ամբողջ ընթացքում՝

$$660 \text{ օր} \times 3 \text{ մ}^3/\text{օր} = 1980 \text{ մ}^3:$$

Փոշենստեցման ջրօգտագործումը արտահոսք չի առաջացնում:

Խմելու-յոնտեսական կարիքներ

Ջրի հաշվարկային ծախսերը որոշվում են համաձայն СНиП 2.04.01-25 «Внутренний водопровод и канализация зданий», նորմերի:

Օրական մեկ բանվորին - 25 լիտր

Օրական մեկ վարչական աշխատողին - 16 լիտր

Աշխատողների խմելու և կենցաղային պահանջների համար օրական ջրածախսը կազմում է՝

$W_{\text{խ.տ.}} = n \times N \times T + n_1 \times N_1 \times T_1$, որտեղ

n – ԻՏ աշխատողների թվաքանակն է՝ 25 մարդ

N – ԻՏԱ ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.016 մ³/օր/մարդ

T – ԻՏ աշխատողների տարեկան օրերի թիվը, 660

n_1 – բանվորների թվաքանակն է (օրական)՝ 75 մարդ,

N_1 – բանվորների ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.025 մ³/օր/մարդ

T_1 – աշխատանքային օրերի թիվն է՝ 660 օր

$W_{\text{խ.տ.}} = 25 \times 0.016 \times 480 + 75 \times 0.025 \times 660 = 1501.5$ մ³/տարի:

Միջին օրական՝ 2.275 մ³/օր:

Կեղտաջրերի հաշվարկ

Փոշենստեցման և խոնավացման ջրոգտագործումը դասվում է անվերադարձ ջրոգտագործման շարքին:

Կեղտաջրեր առաջանում են միայն խմելու կենցաղային ջրոգտագործման արդյունքում:

Խմելու կենցաղային ջրոգտագործման արդյունքում առաջանում են կեղտաջրեր, որոնց քանակը կկազմի՝ $W_{\text{Ջ.Հ.}} = W_{\text{խ.տ.}} - ԿՏ$, որտեղ՝

ԿՏխմելու - ն ջրոգտագործման կորուստն է տոկոսներով՝ 5 %:

$W_{\text{խ.տ.}}$ – խմելու կենցաղային և սննդի պատրաստման ջրածախսը, մ³/տարի

$ԿՏ\text{խմելու} = 1501.5 \times (1 - 0.05) = 1426.4$ մ³/տարի:

Միջին օրական՝ 2.16 մ³/օր:

Կենցաղային կեղտաջրերը՝ լցվում են անթափանց պատերով և հատակով բետոնային լցարան /կեղտաջրերի հավաքման հոր/, որտեղից պարբերաբար հատուկ ասենիզացիոն մեքենաներով տեղափոխվում են Վեոլիա ջուր ընկերության մոտակա կոյուղու ցանց:

8.4. Հողային ռեսուրսներ

Հողային աշխատանքների ընթացքում հանվելու է բերրի հողաշերտը և պահպանվելու գործող նորմերին համապատասխան:

Բերրի հողի միջին հզորությունը և հանվող ընդհանուր ծավալը կորոծվի դաշտային հետազոտությունների ժամանակ:

Գրունքի ծավալները ըստ նախնական գնահատման կկազմեն 2,8 մլն.մ³:

8.5. Աղմուկ

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում օգտագործվող տեխնիկական և տրանսպորտային միջոցները շահագործելիս ավելանում է աղմուկի մակարդակը:

Տեխնիկական և տրանսպորտային միջոցներ աշխատանքներից գումարային հաշվարկային ձայնային բնութագիրը կազմում է 90 - 95 դԲա անմիջապես աշխատանքների վայրում:

Ըստ գոյություն ունեցող պրակտիկայի⁵ (энциклопедия по машиностроению стр.445) աղմուկի մակարդակի նվազումը տարածության վրա կազմում է 1 – 10 դԲա 100 մետրի վրա: Միջինացված հաշվարկով 100 մ հեռավորության վրա նվազումը կկազմի մոտավորապես 5 դԲա: Հաշվի առնելով փաստացի հեռավորությունը մոտակա բնակավայրից՝ 1 կմ, մնացորդային մակարդակը չի գերազանցի՝ 45 - 50 դԲա:

Հաշվի առնելով վերը բերված հիմնավորումը, հաշվարկային ձայնային ազդեցությունը բնակավայրում կգտնվի նորմայի սահմաններում (գիշերային ժամերին՝ 45 դԲա, ցերեկը՝ 55 դԲա):

Ջրամբարի շինարարության ժամանակ թրթռումներ չեն նախատեսվում:

8.6. Թափոնների կառավարում

Շինաշխատանքների մեկնարկից առաջ պատվարի տարածքում առկա թափոնները պետք է պատշաճ կերպով առանձնացվեն և հեռացվեն: Շինարարության ընթացքում առաջացող հիմնական թափոններն են բանվորների կողմից առաջացող կենցաղային թափոնները (օրինակ՝ թուղթ, ռետինե ձեռնոցներ, մետաղական տարաներ պլաստիկ, շշեր, սննդի մնացորդներ և այլն), շինհրապարակի և ջրամբարի տարածքի մաքրումից բուսականության մնացորդներ, փորված իներտ նյութեր (որոնք օգտագործվելու են պատվարի կառուցման համար հնարավորինս հեռու տարածքության վրա), և վտանգավոր թափոնների սահմանափակ քանակ՝ նավթ, վառելիք, ներկեր կամ արտահոսքից աղտոտված հող և այլն: ՇԿ-ն պետք է մշակի և իրականացնի Թափոնների կառավարման պլան, որպես ԱԱԱԲԿՊի մաս: Համաձայն միջազգային լավագույն փորձի և ՀՀ օրենսդրության, թափոնների կառավարման պլանը պետք է հետևի թափոններից խուսափելու և դրանց կառավարման հերթականությանը, կրկնակի օգտագործմանը,

⁵ Г. Зиг. <http://mash-xxl.info/info/369105/>.

հնարավորինս տեսակավորմանը, վերականգնմանը, մնացած թափոնների պատշաճ հեռացմանը: Շինարարության կապալառուի կողմից պետք է ներդրվի թափոնների կառավարման համակարգ: Ընդհանուր առմամբ գոյացած շինարարական թափոնները պետք է հնարավորինս տեսակավորվեն տեղում, իսկ շինաշխատանքները պետք է պարբերաբար վերահսկվեն: Արգելվում է շինանյութերի և բոլոր տեսակի թափոնների պահեստավորումը սահմանված վայրերից դուրս, ինչպես նաև թափոնների արտանետումները բաց տարածքներում կամ դեպի գետեր: Շինհրապարակում և բանվորների ճամբարում պետք է տեղադրել աղբամաններ՝ թափոնների պատշաճ հավաքման և տեսակավորման համար: Շինարարության կապալառուն պետք է պաշտոնական համաձայնություն ձեռք բերի քաղաքային իշխանություններից թափոնների տարբեր տեսակների հեռացման վայրերի վերաբերյալ, ներառյալ շինաշխատանքների ընթացքում համայնքային ծառայությունների օգտագործումը՝ կենցաղային թափոնների հեռացման նպատակով: Մետաղի ջարդոն հանդիսացող թափոնները կարող են վաճառվել տեղական վերամշակող լիցենզավորված ընկերություններին: Վտանգավոր թափոնների որոշ տեսակներ, ինչպիսիք են մնացորդային նավթը, վառելիքը, ներկերը կամ արտահոսքից աղտոտված հողը, պետք է պահեստավորվեն պատշաճ վայրերում (փակ տանիքով, օդափոխվող, բետոնապատ և պաշտպանված հատակով): Բոլոր վտանգավոր թափոնները պետք է անվտանգ կերպով փաթեթավորվեն կնքված և հստակ մակնշված տարաներում՝ համաձայն ազգային և միջազգայնորեն ընդունված պահանջների և չափանիշների: Վտանգավոր թափոնների վերջնական հեռացման համար անհրաժեշտ է համաձայնության գալ տեղական լիցենզավորված աղբավայրի ներկայացուցիչների հետ:

Թափոնների քանակները կհաշվարկվեն աշխատանքային նախագծի շրջանակներում:

8.7. Ազդեցությունը կենդանական և բուսական աշխարհի վրա

Ջրամբարի շինարարության աշխատանքների իրականացման փուլում տարածքի կենսաբազմազանության վրա վնասակար ազդեցություն կարող են ունենալ՝

- ջրամբարի թասի տարածքների հողածածկի խախտում,
- ջրամբարի համար նախատեսվող տարածքում առկա ծառերի հատում,

- հողային զանգվածների փորման-բեռնման աշխատանքների աղմուկը, փոշին, ինչպես նաև տեխնիկական միջոցների աշխատանքի ընթացքում մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերը և դիզելային վառելիքի, քսայուղերի թափվածքները,

- ճանապարհի վերանորոգման աշխատանքները:

Տարածքներում առկա բուսականության, հատվող ծառերի տեսակների ու քանակի, վայրի կենդանիների ապրելավայրերի մասին ստույգ տեղեկատվությունը, ինչպես նաև դրանց հասցվող վնասը կներկայացվեն դաշտային ուսումնասիրության արդյունքում:

8.8. Առողջապահական գործոններ

Ջրամբարի շինարարության ընթացքում առողջապահական գործոնները կապված են լինելու անձնակազմի անվտանգության և առողջության, ինչպես նաև շրջակա բնակավայրերի բնակչության կենսակերպի և առողջության պահպանման հետ:

Անձնակազմի առողջության պահպանման նպատակով նախատեսված են տնակներ, որոնցում կլինեն՝ հանդերձարան, զուգարան և հանգստի սենյակ (հիմք՝ առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15 հրաման): Անձնակազմը ապահովված կլինի անհատական պաշտպանության միջոցներով:

Շրջակա բնակչության ջրամբարի կառուցման հետ կապված առողջապահական խնդիրները պայմանավորված են արտանետումների, արտահոսքերի և աղմուկի գործոններով:

9. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԵՂՄՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

9.1. Բնապահպանական միջոցառումների ընդհանուր դրույթներ

9.1.1. Մթնոլորտային օդ

Շինարարական հրապարակում առաջացած փոշու և աղմուկի նվազեցման նպատակով նախատեսված են հեռկալ միջոցառումները.

- շինարարական նյութերի և թափոնների տեղափոխման համար անհրաժեշտ է օգտագործել փակ կամ ծածկով բեռնատար մեքենաներ.
- հողային աշխատանքները ըստ հնարավորության կատարել փոշեորսիչով

կահավորված տեխնիկական միջոցներով և սարքավորումներով.

- տրանսպորտային միջոցները և տեխնիկական պետք է պարբերաբար ստուգել, կարգավորել և ապահովել ձայնի խլացուցիչներով.
- շինարարական տարածքը և մոտեցնող ճանապարհները պետք է պարբերաբար ջրվեժն, իսկ խիճը, պահեստավորված և տեղափոխվող հողային զանգվածները խոնավացվեն՝ փոշին նվազեցնելու նպատակով (բացի ձմեռային և տեղումներով առատ ամիսներից):

9.1.2. Ջրային ռեսուրսներ

Շինարարության ընթացքում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները մեղմելու կամ կանխարգելու վնասակար նյութերի արտահոսքը բացառելու նպատակով նախատեսվում է՝

- փոշենստեցման համար ջրցանը կատարել ըստ անհրաժեշտության, հնարավորինս չառաջացնելով մակերևութային հոսքեր,
- անձրևաջրերի և արտադրական հոսքաջրերի հեռացման և հավաքման համար նախատեսել ժամանակավոր պարզարաններ,
- շինարարական տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների սպասարկումը կատարել մոտակա մասնագիտացված կետերում,
- դեպի գետ կեղտաջրերի արտահոսքը կանխելու նպատակով շինարարության փուլում աշխատողների համար տարածքում կտեղադրվեն կեղտաջրերի հավաքման հոր կամ բիոզուգարան, բիոզուգարանի և հորի մաքրումը կատարվելու է համապատասխան մասնագիտացված կառույցների կողմից՝ պայմանագրային հիմքունքներով:

9.1.3. Կենսաբազմազանություն

Գործունեության ենթակա տարածքը մասնակի ծառապատված է, տեղ- տեղ աճած տարախոտային բուսատեսակներով: Տարածքը նախկինում օգտագործվել է որպես արոտավայր, ուստի արդեն ենթարկվել է անտրոպոգեն ազդեցությունների: Բուսականության պահպանության և կենդանական աշխարհի պահպանության նպատակով նախատեսված է.

Կենսաբազմազանության վրա ազդեցությունը մեղմելու նպատակով նախատեսվում է.

- Ըստ հնարավորության բացառել ծառահատումները, առկա թփերի

մաքրումը կատարել մասնագետների մասնակցությամբ,

- գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակների նոր պոպուլյացիաների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում դադարեցնել շինարարական աշխատանքները,

- շինարարական աշխատանքներն իրականացնել ցերեկային ժամերին՝ որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու համար,

- հնարավորինս նվազեցնել տարածքի գիշերային լուսավորությունը՝ կենդանիների որոշ տեսակների բնականոն վարքին չխանգարելու նպատակով:

Շինարարական աշխատանքների ժամանակ ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում դրանց պահպանության նպատակով նախատեսվում է.

1) Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների նոր պոպուլյացիաների կենսունակության ապահովման նպատակով առանձնացնել պահպանվող գոտիներ:

2) Ժամանակավորապես սահմանափակել առանձնացված պահպանվող գոտիներում տնտեսական գործունեության որոշ տեսակներ, երե դրանք կարող են բերել նշված բուսատեսակների աճելավայրերի վիճակի վատթարացման ու պոպուլյացիաների կենսունակության խաթարմանը, տեղափոխել պահպանվող բույսերի առանձնյակները տվյալ տեսակի համար նպաստավոր բնակլիմայական պայմաններ ունեցող որևէ բնության հատուկ պահպանվող տարածք կամ բուսաբանական այգիների տարածք, կամ Կարմիր գրքում որպես տվյալ բույսի աճելավայր գրանցված որևէ տարածք, իսկ բույսերի սերմերը տրամադրել համապատասխան մասնագիտացված կազմակերպությանը գենետիկական բանկում պահելու և հետագայում տեսակի վերարտադրությունը կազմակերպելու նպատակով: Աշխատանքները կիրականացվեն ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանող որոշման (31 հուլիսի 2014 թվականի N 781-Ն) հիմնադրույթներին համապատասխան:

3) Շինարարական և հողային աշխատանքներ իրականացնելու ժամանակ օգտագործվելու է ջրցան՝ փոշենստեցման նպատակով, ինչը աղտոտումից կպահպանի օդային ավազանը և բնական էկոհամակարգերը, մասնավորապես տեղի բուսականությունը:

9.1.4. Թափոնների կառավարում

Նախատեսվող շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքում, ծրագրի ազդակիր տարածքում առաջացող տարբեր տեսակի թափոնները կարող են բացասաբար անդրադառնալ շրջակա միջավայրի վրա, մասնավորապես՝ առաջացնելով լանդշաֆտի փոփոխություն, աղտոտել ջրային և հողային ռեսուրսները և մթնոլորտային օդը, ինչպես նաև ազդել մարդկանց առողջության վրա:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում, առաջացող թափոնատեսակներն են՝ կենցաղային աղբը /ծածակագիրը՝ 9120040001004/, որը կհավաքվի աղբամաններում, և շինարարական աղբը /ծածակագիրը՝ 9120060101004/, կհավաքվի համապատասխան կոնտեյներներում: Շինարարական թափոնները և կենցաղային աղբը ամբողջությամբ կանոնավոր կերպով կտեղափոխվի համայնքի կողմից հատկացված աղբավայր:

Շինարարական թափոնների և կենցաղային աղբի քանակները կներկայացվեն շինարարական աշխատանքների կազմակերպման նախագծում:

Հաշվի առնելով տարածքի զգայուն էկոհամակարգը, շինարարական տեխնիկայի և ավտոտրանսպորտի բոլոր սպասարկման աշխատանքները, քայուղերով և վառելիքով լիցքավորումը կիրականացվի մասնագիտացված կայաններում, ինչը թույլ կտա բացառել վտանգավոր թափոնների առաջացումը:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում առաջացած երկրորդային օգտագործման համար պիտանի նյութերը (հիմնականում մետաղի ջարդոններ և փայտանյութ) կտեսակավորվեն և կպահվեն հրապարակում նախատեսված վայրերում՝ շինարարի կողմից հետագա օգտագործման նպատակով, կամ կտրամադրվեն համապատասխան լիզենզավոր:

9.1.5. Պատրամաշակությային և բնության հուշարձաններ

Գնահատման հիմնական փուլում նախատեսվում է իրականացնել տարածքի հնագիտական ուսումնասիրություն մասնագետների կողմից:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում որևէ հնագիտական շերտի, անհայտ ծագման իրերի, բնության հուշարձանի հայտնաբերման դեպքում շինարարական աշխատանքներն անմիջապես դադարեցվելու են և տեղեկացվելու են համապատասխան պետական մարմին (Պատմական և մշակութային հուշարձանների պահպանության վարչությանը)՝ համաձայն ՀՀ գործող օրենսդրության հետագա գործողությունները

կազմակերպելու համար:

Աշխատանքները կվերսկսվեն միայն համապատասխան եզարակացության առկայության դեպքում:

9.1.6. Հողային ռեսուրսներ

Հանվող հողային զանգվածը (բերրի հողածերտ և գրունտ), որն առաջանալու է ջրամբարի թասի փորման ընթացքում, պահեստավորվելու է տեղում հատկացված վայրերում:

Հողային ռեսուրսների պահպանության հիմնական միջոցառումը՝ բերրի հողաշերտի պահպանումն է: Հողի բերրի շերտի կտրումը, տեղափոխումը, պահպանումը և օգտագործումն պետք է իրականացնել, առաջնորդվելով՝ - ՀՈՂԻ ԲԵՐՐԻ ՇԵՐՏԻ ՀԱՆՄԱՆ ՆՈՐՄԵՐԻ ՈՐՈՇՄԱՆԸ ԵՎ ՀԱՆՎԱԾ ԲԵՐՐԻ ՇԵՐՏԻ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՈՒ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2006 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒԼԻՍԻ 20-Ի N 1026-Ն ՈՐՈՇՈՒՄՆ ՈՒԺԸ ԿՈՐՑՐԱԾ ՃԱՆԱԶԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՀՀ կառավարության 82 նոյեմբերի 2017 թվականի N 1404-Ն որոշմամբ հաստատված կարգով:

Նախատեսվում է հողամասի մի քանի հատվածներում կազմակերպել բերրի հողի պահեստներ՝ ծածկի տակ և շրջանցող առուններով:

Բերրի հողը ամբողջությամբ օգտագործվելու է տարածքի բարեկարգման և կանաչապատման նպատակով: Որպեսզի նվազագույնի հասցվի բերրի հողի հատկությունների կորուստը՝ պահպանման ընթացքում, յուրաքանչյուր տեղամասի աշխատանքների ավարտից այդ մասի բերրի հողը, առանց սպասելու ընդհանուր աշխատանքների ավարտին, անմիջապես կփռվի և կխնամվի:

Հողային ռեսուրսների վրա հնարավոր ազդեցությունները և վերջինիս մեջ վտանգավոր նյութերի և քսայուղերի ներթափանցումը կանխելու նպատակով նախատեսվում է.

- ճանապարհից դուրս տեղակայվող սարքավորումների վայրում փռել ավազ կամ մանրախիճ,
- բուն գործունեության տարածքում յուղի, վառելիքի կամ այլ վտանգավոր հեղուկների պահման տեղամասեր չնախատեսել,
- շինարարական նյութերը տեղադրել հատուկ տակդիրների վրա,
- հողային գրունտը տարածքում պահպանել ծածկված վիճակում՝ անջրթափանց

թաղանթով,

- առաջացող շինադրը տեղափոխել համայնքի կողմից նախատեսված աղբավայր,
- Հանվող հողային զանգվածը հետլիցքի հետլիցք և տարածքի բարեկարգման համար,
- շինարարության փուլում օգտագործվող տրանսպորտային միջոցների լիցքավորումը և տեխնիկական սպասարկումը կատարել տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կազմակերպություններում:

9.1.7. Սոցիալական ազդեցությունների մեղմացումը շինարարության փուլում

Շրջակա տարածքների և գործունեության ազդեցության ենթակա մոտակա հանրային միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունները հիմնականում պայմանավորված են շինարարական աշխատանքների իրականացմամբ, կրում են ժամանակավոր բնույթ և ունեն կարճատև ազդեցություններ: Այդ ազդեցությունները կարող են կանխվել կամ նվազեցվել բնապահպանական կառավարման պլանով (ԲԿՊ) նախատեսված՝ սոցիալական ազդեցությունները մեղմացնող միջոցառումների և բնապահպանական միջոցառումների արդյունավետ իրականացման արդյունքում, որին պարտավոր են հետևել՝ շինարարը, հսկող և վերահսկող մարմինները:

Շինարարության փուլում հնարավոր սոցիալական ազդեցություններից խուսափելու նպատակով նախատեսվում է՝

- պարբերաբար կազմակերպել հանդիպումներ մոտակա բնակավայրերի բնակիչների հետ,
- տարածքի համապատասխան վայրերում տեղադրել տեղեկատվական վահանակներ աշխատանքների մասին,
- ճանապարհների ժամանակավոր փակման վերաբերյալ տեղեկացնել համայնքի և բնակավայրերի վարչական պատասխանատուներին,
- թույլ չտալ շինարարական աշխատանքների կատարումը սահմանված ժամերից դուրս,
- շինհրապարակը ցանկապատել և վերահսկել՝ կանխելու համար չլիազորված անձանց մուտքը շինհրապարակ,
- վտանգավոր տեղամասերում տեղադրել նախազգուշացնող նշաններ,
- որակավորված աշխատակիցների միջոցով իրականացնել սարքավորումների պարբերական զննումներ
- շինարարների համար՝ անվտանգության աուդիտների, առաջին օգնության և անվտանգության դասընթացների պարբերաբար կազմակերպելում և իրականացում:

9.1.8. Աշխատանքի անվտանգություն և առողջություն

Առողջության և աշխատանքային անվտանգության միջոցառումները ներառում են.

- Աշխատանքային անվտանգության և արտակարգ իրավիճակների համար նշանակել պատասխանատու անձ, ով մշտապես ներկա կգտնվի շինհրապարակում:
- Անհրաժեշտ է ձեռնարկել միջոցառումներ կողմնակի անձանց մուտքը շինհրապարակ արգելելու համար՝ ցանկապատում, պահակակետեր, ցուցանակներ, արգելիչ պաստառներ այլ:
- Ապահովել շինհրապարակում աշխատողների համար հանգստի պայմաններ և կենցաղային պայմաններ /լվացարան, զուգարան/:
- Անհրաժեշտ է ապահովել առաջին բուժօգնության դեղատուփի առկայությունը և հեշտ հասանելիությունը շինհրապարակում:
- Անձնակազմը պետք է ապահովվի համապատասխան արտահագուստով և անհատական պաշտպանական միջոցներով:
- Աշխատողներին անհրաժեշտ է տրամադրել կոնկրետ աշխատանքի անվտանգության հրահանգավորում՝ աշխատանքը սկսելուց առաջ: Աշխատանքային անվտանգության և առողջության հետ կապված միջադեպերը պետք է գրանցել գրանցամատյանում:
- Աշխատողների անհատական պաշտպանության միջոցները պետք է համապատասխանեն ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված չափանիշներին (մշտապես սաղավարտների կիրառում, անհրաժեշտության դեպքում դիմակներ և պաշտպանիչ ակնոցներ, պաշտպանիչ հագուստ և կոշիկներ)
- Խստագույնս պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը շխատանքներն իրականացնել այնպես, որ նվազագույնի հասցվի ազդեցությունը հարևան հանգստացողների և շրջակա տարածքների վրա:
- Շինարարության և շրջակա միջավայրի անվտանգությունը վերահսկող մարմինները, համայնքը և բնակիչները պետք է նախազգուշացված լինեն սպասվող գործընթացների վերաբերյալ:

Առողջության և աշխատանքային անվտանգության միջոցառումները շինարարության փուլում կիրականացվեն կապալառուի կողմից՝ համաձայն ԲԿՊ-ում նկարագրված միջոցառումների:

9.1.9. Հակահրդեհային միջոցառումներ

- Շինարարական աշխատանքների ժամանակ անհրաժեշտ է՝
- մշտապես իրականացնել շինարարական հրապարակի, բաց պահեստների հակահրդեհային միջտարածությունների ժամանակին մաքրում հրդեհավտանգ

թափոններից և աղբից, քանի որ հակահրդեհային միջտարածությունները չեն կարող օգտագործվել նյութերի, սարքավորումների, տարաների պահեստավորման, ավտոտրանսպորտային տեխնիկայի կայանման համար,

- հրդեհաշիջման համար նախատեսված ջրաղբյուրների ճանապարհները և անցումները պետք է միշտ ազատ լինեն, շինարարության ընթացքում ճանապարհների փակման դեպքում, ջրային աղբյուրներին մոտենալու կամ այդ հատվածով անցնելու նպատակով տեղադրել շրջանցման ուղղությունը ցույց տվող ցուցանակներ,

- շինարարական աշխատանքների տեղամասերում տեղադրել հրդեհաշիջման սկզբնական միջոցներ, փակցնել հակահրդեհային անվտանգության պաստառներ, հրդեհների մասին ուղեցույց-հիշեցումներ և այլն:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում կարևորվում է ղեկավարվել Առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանով հաստատված սանիտարական կանոնների և նորմերի պահանջներով:

Ըստ նախնական գնահատման, ապահովվելով նշված միջոցառումների պատշաճ մակարդակով իրականացումը, կարելի է արտակարգ իրավիճակների և առողջապահական ռիսկը հասցնել նվազագույնի, իսկ առաջացման դեպքում արագ և արդյունավետ հակազդել դրանց:

10. ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ՊԼԱՆ

Ռիսկերի նվազեցումը կարելի է ապահովել իրականացնելով մի շարք բնապահպանական և սզոցիալական միջոցառումներ, որոնք ամփոփվել են բնապահպանական կառավարման պլանում, որոնց արդյունավետության ապահովման նպատակով պետք է կազմակերպել աշխատանքների մշտադիտարկումներ /մոնիթորինգ/:

Մշտադիտարկումների ցանցը, ցանցի առանձին կետերի տեղադիրքը ընտրվում է այնպես, որպեսզի ցանցի կետերում առավելագույն ուժգնությամբ և արագորեն /զգայուն կետեր/ նկատելի լինի էկոլոգիական չափորոշիչների փոփոխությունները:

Նախաձեռնությունը սկսելուց առաջ հաստատագրված նմուշառման կետերում չափվում են ելակետային էկոլոգիական պարամետրերը և գրանցվում մոնիթորինգի դիտարկումների գրանցամատյանում՝ որպես համեմատական թվեր, նախաձեռնության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման համար:

Բնապահպանական և սոցիալական կառավարման պլան. մեղմացնող միջոցառումներ

Հնարավոր բացասական ազդեցություն, կամ ազդեցության կրող	ՄԵՂՄԱՑՆՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ	Պատասխանատու կազմակերպություն	Մեղմացնող միջոցառումների ժամանակը	Վերահսկող կազմակերպություն/պատասխանատու
Նախապարաստական աշխատանքներ				
Բուսական աշխարհի	Ջրամբարի և մերձակա տարածքներում դաշտային աշխատանքների իրականացում՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներին	«Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ	ՇՄԱԳ փուլ	ԶԿ, ՇՄՆ
Կենդանական աշխարհի	Ջրամբարի և մերձակա տարածքներում դաշտային աշխատանքների իրականացում, վայրի կենդանիների, այդ թվում Կարմիր գրքում, ապրելավայրերի բացահայտում	«Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ	ՇՄԱԳ փուլ	ԶԿ, ՇՄՆ
Գետերի էկոհամակարգ	Քասախ գետի ուսումնասիրություն, ձկնատեսակների նկարագրություն, առաջարկություններ ձկնապաշտպան միջոցառումների վերաբերյալ	«Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ	ՇՄԱԳ փուլ	ԶԿ, ՇՄՆ
Պատմամշակութային միջավայր	Տարածքի ուսումնասիրություն պատմամշակութային ժառանգության բացահայտման նպատակով	«Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ	ՇՄԱԳ փուլ	ԶԿ, ՇՄՆ
Համայնքի սոցիալ-տնտեսական պայմանները	Հարցոներ, ուսումնասիրություններ	«Քոնսեկուարդ» ՍՊԸ	ՇՄԱԳ փուլ	ԶԿ, ՇՄՆ
Հողային ռեսուրսներ	-շինարարական նյութերը տեղադրվելու են հատուկ տակդիրների վրա, -հողային գրունտը տարածքում կպահպանվի ծածկված վիճակում՝ անջրթափանց թաղանթով, -ավելցուկային գրունտը կտեղափոխվի համայնքի կողմից նախատեսված համապատասխան վայր, -մնացած հողային զանգվածը կօգտագործվի հետլիցք և տարածքի բարեկարգման համար	Կապալառու	Աշխատանքները սկսելուն պես և հողային աշխատանքների ընթացքում	ԶԿ, համայնք

Ազդեցություն կենսաբազմազանության վրա	- Նվազեցնել ազդեցությունը բույսերի վրա՝ հողային աշխատանքների հիմնական մասը պլանավորելով և իրականացնելով վեգետացիոն ոչ ակտիվ ժամանակաշրջանում. - ըստ հնարավորության բացառել ծառահատումները, առկա թփերի մաքրումը կատարել բուսաբանի մասնակցությամբ, - գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակների նոր պոպուլյացիաների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում դադարեցնել շինարարական աշխատանքները և տեղեկացնել ծրագրի պատվիրատուին, պահպանության միջոցառումներն իրականացնել 31 հուլիսի 2014 թվականի N 781-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան - շինարարական աշխատանքներն իրականացնել ցերեկային ժամերին՝ որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու համար, - բացառվելու են հողերի պարարտացման նպատակով քիմիական միջոցների և պարարտանյութերի օգտագործումը: ՀՀ կարմիր գրքում գրանցված բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանող որոշման -իրականացնել գործունեության տարածքում կենսաբազմազանության մշտադիտարկում,	Կապալառու	Աշխատանքները սկսելուն պես և հողային աշխատանքների ընթացքում	ՋԿ, վերահսկող խորհրդատու
--------------------------------------	--	-----------	--	--------------------------

Շինարարության ընթացքում թափոնների առաջացում կառավարում	- շինհրապարակում առաջացող թափոնները ժամանակավոր կուտակել բնապահպանական տեսանկյունից առավել ընդունելի վայրեր և հեռացնել ՀՀ և օրենսդրությամբ սահմանված կարգով - կենցաղային թափոնների և շինարարական աղբի տեղադրում համայնքի ղեկավարի հետ համաձայնեցված - վտանգավոր նյութերի հեռացում համաձայնագրերի պայմաններին՝ համապատասխան մարմինների հետ համաձայնեցված - արգելել ցանկացած տեսակի թափոնների բացօթյա այրումը - Նախատեսել որքանով հնարավոր է թափոնների վերամշակումը և կրկնակի օգտագործումը և խուսափել արտադրությունից - - շինանյութերը ձեռք բերել լիցենզավորված մատակարարներից	Կապալառու	Շին.աշխատանքների ընթացքում, հեռացնել կուտակումից հետո մի քանի օրվա ընթացքում	ՋԿ, բնապահպանու- թյան և ընդերքի տեսչական մարմին
--	---	-----------	---	---

Վառելիք-քսուկային կամ այլ նյութերի արտահոսք	- Արտահոսքերի վերահսկման միջոցառումների իրականացում, - վտանգավոր նյութերի ինչպիսիք են՝ քսայուղերը, տարբեր տեսակի վառելանյութերը, պատշաճ պահեստավորում հատուկ մշակված սահմանագծում, -տեխնիկական միջոցների վառելանյութով լիցքավորում լցավորման կայաններում՝ խուսափելու համար արտահոսքերից	Կապալառու	Շինարարական աշխատանքների ընթացքում	ՋԿ, բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին
Օդի աղտոտվածություն՝ մեքենաների արտանետումներից և շինարարական փոշուց	- Պահել մեքենաները և սարքավորումները համապատասխան տեխնիկական վիճակում ավելորդ արտանետումներից և արտանետումներից խուսափելու համար - Խուսափել շարժիչների անգործությունից - Միշտ ծածկել շինարարական նյութերով և աղբով բեռնված բեռնատարները. - Ջրցանել շին.հրապարակը չոր եղանակին և փոշու մեծ ծավալ առաջացնող աշխատանքների իրականացման ժամանակ:	Կապալառու	Շին.աշխատանքների ժամանակ ըստանհրաժեշտության և կիրառելիության	ՋԿ, բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին
Շինարարության հետ կապված ժամանակավոր ազդեցություններ 1. աղմուկ և փոշի	1. Շինարարության և սարքավորումների աշխատանքի հետևանքով առաջացող փոշու և աղմուկի ազդեցությունը մեղմելու նպատակով հարկավոր է. • աղմկոտ աշխատանքները իրականացնել ցերեկվա ժամերին, • հնարավորինս կնվազեցվի ծանր տեխնիկայի օգտագործումը բնակավայրերի մոտակայքում, • մեքենաների վրա կտեղադրվեն ձայնախլացուցիչներ, • բնակավայրերում աշխատանքներ իրականացնելիս, կկիրառվեն փոշու	Կապալառու	Շին. աշխատանքներ իմեկնարկին զուգընթաց և աշխատանքների ընթացքում	ՋԿ, բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին

2. առողջական խնդիրներ	• ապահովել, որ շինարարական տեխնիկական օգտագործվի խստորեն հետևելով շահագործման հրահանգներին, • ունենալ առաջին օգնության բժշկական փաթեթներ և հակահրդեհային սարքավորումներ, • աշխատանքային ժամերից դուրս արգելել գործունեությունը տեղանքում,	Կապալառու		
3. պատահարներ շինարարական հրապարակում	• ապահովել, որ ակտիվ աշխատանքային տարածքները լինեն ցանկապատված, այնպես որ երեխաները, մարդիկ և կարողանան մուտք գործել և վնասվել:			
Արտակարգ իրավիճակներ	• գործունեության իրականացման ընթացքում արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ռիսկերը մեղմելու և դրանց առաջացումը կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է. • շինհրապարակն ապահովված է լինելու հակահրդեհային հիդրատներով,	Կապալառու	Գործունեության ընթացքում և շահագործման փուլում	Քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմին
Հրդեհային անվտանգություն	• կրակմարիչներով կամ շանթարգելներով, • շահագործման փուլում տեղադրվելու են կրակմարիչներ՝ հրդեհաշիջման աշխատանքների ապահովման համար, • մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցվելու են, • հեղուկ նյութերը տեղափոխվելու են շինարարական հարթակ օգտագործումից առաջ և պահվելու են հատուկ տակդիրների վրա՝ • հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար:	Կապալառու	Գործունեության ընթացքում և շահագործման փուլում	Քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմին

Աշխատանքի անվտանգություն	• ինարարության փուլում աշխատողների աշխատանքի կազմակերպման և աշխատանքի անվտանգությունն ապահովելու համար նախատեսվում է . • պահպանվելու է ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, • պահպանվելու է ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2. . 8-0 սանտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրամանի պահանջները, • մինչև աշխատանքների սկիզբը բոլոր աշխատողները, այդ թվում նաև վարորդներն անցնելու են հրահանգավորում՝ ըստ • աշխատանքի անվտանգության կանոնների, • աշխատողներն ապահովված են լինելու 1-ին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղարկղիկով, անհատական պաշտպանական միջոցներով (արտահագուստ, դիմակ և այլն), • աշխատողների համար նախատեսվելու է սանիտարական և հանգստի պայմաններ (տնակ), որը ապահովված է լինելու անհրաժեշտ կահավորանքով (լվացարան, աթոռ, սեղան և այլն), • շինհրապարակում և հարակից տարածքում տեղադրվելու են հնարավոր վտանգների մասին նախազգուշացնող նշաններ,	Կապալառու	Գործունեության ընթացքում և շահագործման փուլում	Քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմին Առողջապահության և աշխատանքի տեսչական մարմին
--------------------------	--	-----------	--	---

Մշտադիտարկման պլան

Սույն մշտադիտարկման պլանը կօգտագործվի Բնապահպանական կառավարման պլանի իրականացման համապատասխանությունը որոշելու նպատակով

Գործողություն	Նվազեցնող միջոցառումներ	Որտեղ իրականացնել	Ինչպես իրականացնել	Ժամանակամիջոց	(ո՞վ է իրականացնում մոնիթորինգը)
Բուսական և կենդանական աշխարհի պահպանություն	Տեղանքի բուսածածկի, կենդանական աշխարհի ուսումնասիրություն	Ջրամբարի և մերձակա տարածքներ	Հաշվետվության ստուգում	Ուսումնասիրությունների հետո	ՋԿ, Խորհրդատու
Մշակութային ժառանգության պահպանություն	Տեղանքի ուսումնասիրություն	Ջրամբարի և մերձակա տարածքներ	Հաշվետվության ստուգում	Ուսումնասիրությունների հետո	ՋԿ, Խորհրդատու
Շինանյութերի մատակարարում	Շինանյութերի գնում արտոնագրված մատակարարներից	Մատակակարի մոտ կամ պահեստում	Փաստաթղթերի ստուգում	Մատակարարման պայմանագրերը կնքելու ընթացքում	Կապալառու, վերահսկող խորհրդատու
Շինանյութերի և թափոնների տեղափոխում Շինարարական տեխնիկայի տեղաշարժ	- Մեքենաների և տեխնիկայի համապատասխան տեխնիկական վիճակի ապահովում - Բեռնատարերի բեռնվածության սահմանափակում հերթականության ապահովմամբ - Տեղափոխումների ժամանակացույցի և երթուղիների պահպանում	- Շինհրապարակ - Շինանյութերի և աղբի տեղափոխման երթուղիներ	Շինհրապարակ տանող ճանապարհների ստուգում	Աշխատանքային ժամերին և դրանցից դուրս անսպասելի ստուգումների իրականացում	Կապալառու, վերահսկող խորհրդատու
Շինարարական տեխնիկայի շահագործում տեղամասում	- Մեքենաների և տեխնիկայի լվացումը պետք է կատարվի շինհրապարակից դուրս գործող	Շինհրապարակ	Գործընթացների գործունեության ստուգում	Մեխանիզմների շահագործման ընթացքում	Կապալառու համայնքապետարան

	մոտակա մասնագիտացված կետերում - Տեխնիկական միջոցների վառելիքի լիցքավորումը և յուղումը պետք է իրականացվի շինհրապարակից դուրս լցակայաններում կամ սպասարկման կետերում				
Հողային աշխատանքներ	- Հանված հողային գրունտները պահեստավորում են հատուկ հատկացված վայրում - Անհրաժեշտության դեպքում ետլիցք, ավելցուկի օգտագործում տարածքի բարեկարգման նպատակով	Շինհրապարակ	Գործընթացների ստուգում Մերձակա կանաչ տարածքների շրջայց և իրավիճակի գրանցում	Հողային աշխատանքների ընթացքում	Կապալառու, Խոյի և Աշտարակի համայնքապետարաններ
Շինարարական հրապարակի ապամոնտաժում	Շինարարական հրապարակի ժամանակավոր պահեստի ապամոնտաժում և տեղանքի բարեկարգում - Շինհրապարակի վերջնական մաքրում, տարածքի բարեկարգում և վերականգնում	Շինարարական հրապարակ, ժամանակավոր պահեստներ	Ստուգման գործընթացներ	Շինարարության ավարտական փուլ	ԳԿ, Կապալառու, Խոյի և Աշտարակի համայնքապետարաններ Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին
Աշխատանքի անվտանգություն	- Անձնակազմի ապահովում արտահագուստով և անձնական պաշտպանիչ միջոցներով - Շինարարության կանոնների և անձնական պաշտպանության նորմերի խստիվ պահպանություն - Հակահրդեյին միջոցառումների իրականացում	Շինհրապարակ	Ստուգման գործընթացներ	Աշխատանքների ողջ ընթացքում	Կապալառու Քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմին
Շինհրապարակի վերականգնում,	- Շինհրապարակը մաքրված է, նյութերը և թափոնները հեռացված են,	Տեղամասեր Կատարած Ստուգայցեր	Շինհրապարակի զննում	Շինարարության ավարտին	Կապալառու, Խոյի և Աշտարակի

կանաչապատում և տարածքի բարեկարգում	- բոլոր մակերեսները, այդ թվում՝ ժամանակավոր օգտագործված տարածքները վերականգնված են, - շինհրապարակի տարածքը բարեկարգված և կանաչապատված է, ապահովված է ծառերի թփերի և այլ բուսականության նորմալ աճ	Կանաչապատվող բոլոր տեղամասերը	Ստուգայցեր	Շինարարության ավարտից սկսած մինչև ծառերի աճի կաշտականության ապահովումը	համայնքապետարաններ
Հանրային հաղորդակցություն	Հանրային քննարկումներ, հանդիպումներ	Պակալառուի գրասենյակ, համայնքապետարան	Արձանագրությունների և տեսաձայնագրությունների ստուգում	Մինչև աշխատանքների սկիզբը և աշխատանքների ամբողջ ընթացքում	ԶԿ, խորհրդատու

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Հայաստանի Ազգային Ատլաս: Երևան, 2007
2. Հայաստանի բնաշխարհ, 2006
3. Հայաստանում անապատացման դեմ պայքարի գործողությունների ազգային ծրագիր, 2002
4. Հայաստանի կենսաբազմազանության առաջին ազգային զեկույց, 1999
5. Մթնոլորտային արտանետումների գույքագրման ձեռնարկ: ЕМЕР/ЕЕА
6. Инструкция о порядке рассмотрения, согласования и экспертизы воздухоохраных мероприятий и о выдаче разрешений на выброс загрязняющих веществ в атмосферу по проектным решениям. ОНД – 84 – Н
7. СНиП 2.04.02-84. Водоснабжение. Наружные сети и сооружения.
8. Укрупненные нормы водопотребления и водоотведения для различных отраслей промышленности. Стройиздат. Москва. 1982г.
9. СН 245 – 71 Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий
10. СНиП 2.04.01-85. Внутренний водопровод и канализация зданий
11. Долгосрочное прогнозирование уровня и возможных отрицательных последствий загрязнения атмосферы, Обнинск 1984г.
12. Сборник методик по расчету выбросов в атмосферу загрязняющих веществ различными производствами. Госкомгидромет, Ленинград, 1986
13. Пособие по составлению раздела проекта “Охрана окружающей природной среды ” к СНиП 1.02.01-85. Госстрой СССР, ЦНИИПРОЕКТ, Москва, 1989г.
14. РД 52.04.186-89. Руководство по контролю загрязнения атмосферы. ГК СССР по гидрометеорологии
15. “ВРЕМЕННОЕ МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ ПО РАСЧЕТУ ВЫБРОСОВ ОТ НЕОРГАНИЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ В ПРОМЫШЛЕННОСТИ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ”, Минпромстрой СССР, 1987
16. ГОСТ 3195.1-2005. Шум. Затухание звука при распространении на местности. Расчет поглощения звука атмосферой.
17. Рекомендации по расчету систем сбора, отведения и очистки поверхностного стока с селитебных территорий, площадок предприятий и определение условий выпуска его в водные объекты. ФГУП “НИИВОДГЕО”, Москва, 2006

Ստորև բերված են հավելվածները: Զրամբարի օտարվող հողատարածքների կադաստրային վկայականների պատճենները ներկայացվում են առանձին հատորով:

Հավելված 1. ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒՑՄԱՆ, ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐԻ և ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ 1-ին փուլի հանրային ծանուցումը և քննարկումները կազմակերպվել և իրականացվել են 2023թ. դեկտեմբերի 20-ին ժամը 10:00-ին՝ ՀՀ կառավարության 19.11.2014թ-ի N 1325-Ն որոշմամբ սահմանված պահանջներին համապատասխան, ՀՀ Արմավիրի մարզի Խոյ խոշորացված համայնքի Ամբերդ բնակավայրում՝ վարչական ղեկավարի նստավայրում: Հանրային ծանուցման և քննարկումների մասին պատշաճ կերպով ծանուցվել է հանրությունը (1-ին փուլի հանրային ծանուցման և քննարկումների մասին հայտարարությունը հրապարակվել է «Առավոտ» օրաթերթում, որը կցվում է) և համայնքը (պաշտոնապես՝ էլ-փոստի գրությամբ): 1-ին փուլի հանրային ծանուցման և քննարկումների վերաբերյալ կազմվել է համապատասխան արձանագրություն և համայնքի կողմից տրամադրվել է նախնական համաձայնության մասին պաշտոնական գրություն:

Վերը ներկայացվածի հիմնավորող փաստաթղթերը կցված են սույն ՆԳՀ-ի փաթեթին:

Հանդիպման տեսագրությունը ներառված է ՆԳՀ-ի փաթեթում՝ սույն հաշվետվությանը կից, էլեկտրոնային կրիչով:

Ստորև երկու լուսանկար քննարկումից:

Հավելված 2. ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅՆՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

26 N 1-2

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
Արագածոտնի մարզ, Աշտարակի մարզ
(մարզը, համայնքը)

ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅՆՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
(ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱՀԱՏԱԿԱԳԾԱՅԻՆ ՍՈՍԶԱՐԱՐՆՔ)

N 50 20 02 2023 թ.

Օրյենկո Ջրամբարի

(օրյենկոյի անվանումը, կառուցում, վերակառուցում, ուժեղացում, վերականգնում, գործառնական շանակության փոփոխություն)

Կառուցման նախագծային փաստաթղթերի մշակման համար:

(հանկրճ ընտրությունը, հզորությունը)

(III կատեգորիա) աշխատանքային

ճիսկայնության ստիճանը (կատեգորիան), նախագծման փուլերը (այլը)

Գտնվելու վայրը Աշտարակի համայնք, Բասախի ջրամբար

(մարզի, համայնքի, փողոցի անվանումները, շենքի համարը, հողամասի ծածկագիրը)

Կառուցապատող ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախ. ջրային կոմիտե

(կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրը, ֆիզիկական անձի անունը, ազգանունը, բնակության վայրը, հեռախոսահամարը, էլեկտրոնային հասցեն)

Առաջադրանքի տրամադրման հիմքը 14.02.2023թ. հմ. 1311 հայտ

(կառուցապատման նպատակով ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված

(կարգով հողամասի տրամադրման, անշարժ գույքի փոփոխման իրավունքը հաստատող անհրաժեշտ փաստաթղթերը)

Առաջադրանքի գործողության ժամկետը 1 /մեկ/ տարի

(N 1 հավելվածի 32-րդ կետին համապատասխան)

ՆԱԽԱԳԾՎՈՐ ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒՅՆԱԳԻՐԸ

(աւտոլանիշով) (*) նշված դրույթների գրաֆիկական արտացոլումը տրամադրվում է կից ներկայացվող ամփոփի սխեմայով՝ Մ 1:500

1. Հողամասը գտնվում է

—
(հողամասի դիրքը քաղաքաշինական միջավայրում, դրա նպատակային և գործառնական նշանակությունը)

2. (*) Հողամասի չափերը

—
(հողամասի սահմանները կողովակառուցի նշահարմար, մակերևույթ (հա)

3. Հողամասի առկա վիճակը

Չկառուցապատված տարածք

(տեղիեֆի ընդհանրությունը, շենքերի (այդ թվում՝ քանդման ենթակա) առկայությունը (օգտագործումը, նշանակությունը, հարկայնությունը, շինարարական նյութերը և այլն), կանաչապատումը, քարեկարգումը և այլն)

4. (*) Տրանսպորտային պայմանները

Ճանապարհ

(ճանապարհների առկայությունը, երկաթուղային տրանսպորտի մոտեցումները և այլն)

5. (*) Ինժեներական ցանցեր և սարքավորումներ

—

(ջրամատակարարման,
կոյուղու, գազամատակարարման,
տաք ջրի
մատակարարման,
էլեկտրամատակարարման,
էլեկտրոնային
հաղորդակցության
համակարգեր)

(նախագծվող հողամասով կամ կից տարածքով անցնող ինժեներական ենթակառուցվածքները, այդ թվում՝ ստորգետնյա)

6. (*) Կից հողամասեր

h.h

(կից հողօգտագործումների անվանումը և դրանց սահմանները՝ համաձայն ներկայացված պլանայի)

7. Բնության հատուկ պահպանվող և (կամ) պատմամշակութային հուշարձանների տարածքներ (պահպանական գոտիներ)

(հուշարձանի անվանումը, կարգադիմակը և այլն)

8. (*) Հատակագծային սահմանափակումներ

Ըստ նորմերի

(տեղանքում գործող արտադրական, պաշտպանվող օբյեկտների, ինժեներատրանսպորտային ենթակառուցվածքների և այլ օբյեկտների նկատմամբ սահմանափակումները, այդ թվում՝ սեղվիտուսները)

ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՊԼԱՆՔՆԵՐԸ
(աստղանիշով (*) նշված դրույթների գրաֆիկական արտացոլումը տրամադրվում է կից ներկայացվող ամփոփ պլանայով՝ Մ 1:500)

9. Ճարտարապետահատակագծային պահանջներ

ըստ էսքիզ առաջարկի

(եղևելով Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության և նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի պահանջներից, առկա քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերի դրույթներից կամ դրանց բացակայության դեպքում՝ կազմավորված (կազմավորվող) քաղաքաշինական միջառարկի պահանջներից)

9.1. (*) օբյեկտի հեռավորությունը կարմիր գծից (մետր)

-

9.2. (*) հեռավորությունը հարևան հողակտորներից (օբյեկտներից) (մետր)

Հարակից հողամասերից, շենքերի հեռավորությունը նախատեսվել գործող նորմատիվային պահանջների համաձայն:

9.3. թույլատրելի բարձրությունը (մետր)

-

9.4. կառուցապատման խտության գործակիցը (կառույցի (կառույցների) ընդհանուր մակերեսի հարաբերությունը հողամասի մակերեսին)

-

9.5. կառուցապատման տոկոսը (կառուցապատվող (անջրանցիկ) տարածքի հարաբերությունը հողամասի մակերեսին՝ տոկոսներով (%)

-

9.6. կանաչապատման տոկոսը (կանաչապատ տարածքի հարաբերությունը հողամասի մակերեսին՝ տոկոսներով (%)

-

9.7. այլ պահանջներ

-

10. Հողամասում գտնվող շենքերի ու շինությունների քանդման կամ տեղափոխման (ապամոնտաժման) պայմանները և աշխատանքների հերթականությունը

11. Ստորգետնյա, կիսանկուղի և առաջին հարկերի տարածքների օգտագործման պայմանները

12. (*) Ինժեներական ցանցեր և սարքավորումներ Պահանջներ՝ գոյություն ունեցող և նախագծվող ենթակառուցվածքների ու ցանցերի նկատմամբ

12.1. (*) ջրամատակարարում, կոյուղի, տաք ջրի մատակարարում

Կցվում է
(համաձայն մատակարարող կազմակերպության տեխնիկական պայմանների)

12.2. (*) էլեկտրամատակարարում

Կցվում է
(համաձայն մատակարարող կազմակերպության տեխնիկական պայմանների)

12.3. (*) գազամատակարարում

Կցվում է
(համաձայն մատակարարող կազմակերպության տեխնիկական պայմանների)

12.4. (*) էլեկտրոնային հաղորդակցության մալուխատար կոյուղու (ներառյալ դիտահորը) տեղադիրքը

Կցվում է
(համաձայն N 1 հավելվածի 58-րդ կետի 2-րդ ենթակետով սահմանված երակետային տվյալների)

12.5. թույլ հոսանքներ

12.6. աղբահանություն

Պայմանագրային

13. Տարածքի ինժեներական նախապատրաստում

Ռելիեֆի կազմակերպում, շին. Հրապարակի ժամանակավոր ցանկապատում

(ռելիեֆի կազմակերպման, շրահեռացման, ինժեներական պաշտպանության միջոցառումները)

14. Բարեկարգում

Տարածքի բարեկարգում

(լանդշաֆտային պլանավորման վերաբերյալ պահանջները, կանաչապատում, ճարտարապետական փոքր ձևեր, ցանկապատում, ցովազր և այլն)

15. Շինարարական նյութեր

Տեղական շին նյութերով

(շինարարական նյութերի օգտագործման վերաբերյալ առաջարկությունները)

16. Պաշտպանական կառույցներ

Ըստ նորմերի

(արտակարգ իրավիճակներում մարդկանց և օբյեկտների պաշտպանության միջոցառումները)

17. Հակահրդեհային պահանջներ

Ըստ նորմերի

(հակահրդեհային անվտանգության ապահովման միջոցառումները)

18. Հաշմանդամների և բնակչության սակավաշարժ խմբերի պաշտպանության միջոցառումներ

-ըստ նորմերի

19. Շրջակա միջավայրի պահպանում

ըստ նորմերի

(շրջակա միջավայրը վտանգավոր ազդեցությունից բազառելու միջոցառումները)

20. Շինարարության կազմակերպում

Շին հրապարակի կազմակերպման նախագիծ

(առաջարկություններ շինարարության հետ կապված անբաղնապատ ազդեցության բացառման, քաղաքային տնտեսության և տրանսպորտի անխախտ աշխատանքի ապահովման վերաբերյալ)

21. Առաջադրանքի գործողության ժամկետը և նախագծի մշակման փուլերը

1 / մեկ տարի /

(նշվում են առաջադրանքի գործողության ժամկետը և նախագծի մշակման փուլերը)

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

22. Նախագծային փաստաթղթերի փորձաքննությանը ներկայացվող պահանջներ

Պարզ փորձաքննություն

(Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված փորձաքննության տեսակը կամ նախագծողի երաշխավորագիրը՝ հղում կատարելով համապատասխան իրավական ակտին)

23. Միջանկյալ համաձայնեցում

(իրավասու մարմնի կամ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերում շահագրգիռ մարմինների հետ էսքիզային նախագծի նախնական համաձայնեցում, նշվում է նաև առաջադրանքի փուլի խմբի հնարավորությունը՝ N 1 հավելվածի 89-րդ կետով նախատեսված դեպքում)

24. Հասարակական քննարկումներ

(Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում և կարգով)

25. Համաձայնեցումների կամ մասնագիտական եզրակացությունների ստացում

Շահագրգիռ կազմակերպություններից

(նշվում են տվյալ օբյեկտի համաձայնեցման օրենքով սահմանված պահանջները հուշարձանների ու բնության պաշպանության և այլ վիճարկված մարմինների հետ, ինչպես նաև N 1 հավելվածի 86-րդ կետով սահմանված դեպքերում՝ ինժեներական ենթակառուցվածքի տեխնիկական տիրոջ (օգտագործողի) հետ)

26. Փոստային բաժանորդային պահարանների տեղադրում

27. Այլ պայմաններ

ԱՇՏԱՐԱԿ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀԱՄԱՅՆՔԱՊԵՏ

(ստորագրությունը, ամսումը, ազգանունը)

ԹՈՎԱՄԱՍ ՇԱՀԿԵՐՂՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ԱՐՄԱՎԻՐԻ ՄԱՐԶ
ԽՈՅ ՀԱՄԱՅՆՔ

ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
(ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱՀԱՏԱԿԱԳԾԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ)

N 99 03 օգոստոս 2023թ.

Օրյենկո

ՔԱՍԱԽԻ ՋՐԱՄԲԱՐԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

4-րդ կայանգործիա

(սլոնկովի անվանումը, կառուցում, վերակառուցում, բանեցում, վերականգնում, գործառնական նշանակության փոփոխություն, հակիրճ բնորոշումը, հզորությունը, ռիսկայնության աստիճանը (կարգեցորդիան))

նախագծային փաստաթղթերի մշակման համար

(նախագծման փուլերը և այլն)

Գտնվելու վայրը

ՀՀ Արմավիրի մարզ, Խոյ համայնք, Ամբերդ և Այգեշար բնակավայրեր

(մարզի, համայնքի, փողոցի անվանումները, շենքի համարը, հողամասի ծանկապիլը)

Կառուցապատող

ՀՀ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԵՎ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՋՐԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵ
հեռ. 374 10 54-03-26

(կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրը, ֆիզիկական անձի անունը, ազգանունը, քննության վայրը, հեռախոսահամարը (էլեկտրոնային նամակ))

Առաջադրանքի տրամադրման հիմքը

հայր, 14.02.2023թ, N 03/07/763-2023

գրություն

(կառուցապատման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հողամասի տրամադրման, անշարժ գույքի փոփոխման իրավունքը հաստատող անհրաժեշտ փաստաթղթերը)

Առաջադրանքի գործողության ժամկետը

24 ամիս

(N 1 հավելվածի 32-րդ կետին համապատասխան)

(աատղանիշով (*)) նշված դրույթների գրաֆիկական արտացոլումը տրամադրվում է
կից ներկայացվող ամփոփ սխեմայով՝ Մ 1:500)

1. Հողամասը գտնվում է
2. (*) Հողամասի չափերը
3. Հողամասի առկա վիճակը
4. (*) Տրանսպորտային պայմանները
5. Ինժեներական ցանցեր և սարքավորումներ
(ցամաքային/ջրային, էլեկտրական/գազատարման, կապ ջրի և սպորաբույսերի, էնեկցիոնական/գազատման, էնեկցիոնային ռադիոլոկացիոն համակարգեր)
6. (*) Կից հողամասեր
7. Բնության հատուկ պահպանվող և (կամ) պատմամշակութային հուշարժանների տարածքներ (պահպանական գոտիներ)
8. (*) Հատակագծային սահմանափակումներ

(Խոշանակի գիրքը քաղաքապետական միջազգայրում դրա նախագահացին և գրոմարտական նշանակուպոյնը)

(Իրզանմանի աստիճանները՝ կողոպտանալուցիկ
Լեւոնաբանման, մակերևույթ (հա))

(ոնխենի քննությանը, շենքերի խաչ թվում ցանդանս երթանք
ստեղծությունը (զգուսագործումը, նշանակությունը, հարկանքներ
շինարարական կողմերը և այլն), կանաչապատումը, քաղաքային
և այլն)

(Նախապահիկներ: անկախությունը, երկարատևաժիւ տրամապահու
մունցումները և այլն)

(Նախագծվող բողոմաստով կամ կից տալուամբով
անցնող ինժեներական շինարարությունները, այդ թվում՝
ստորոգյալները)

(կից հորոգակարգումների անվանումը և դրանց աստիճանները համաձայն ենթոլորագրված փնտմանը)

(Խուշարձանի անվանումը, կառուցվածակը և նյութը)

խոնարհություն գործող արտադրական, արտադրվող զբյեկների
ինքննետարանադրության ենթակատարացվածների և այլ
նրինկտների նկատմամբ ամտանախակումները, այդ թվում
անբխուտները)

ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ

(աստղանիշով (*) նշված դրույթների գրաֆիկական արտացոլումը տրամադրվում է
կից ներկայացվող ամփոփ սխեմայով Մ 1:500)

9. Ճարտարապետահատակագծային պահանջներ

**Նախագծել սնուցման բնույթով հունային
ջրամբար՝ ընդհանուր մոտ 200 հա,
որից՝ հոյ համայնքի Ամբերդ և Այգեշապ
բնակավայրերում 21 հա**

(նշելով Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության և
հորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի պահանջներին, առկա
քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերի դրույթներին կամ
դրանց ծագակայության դեպքում՝ կազմավորված (կազմավորվող)
քաղաքաշինական միջավայրի սպասաններին, առաջարկություններ
ճակատների ճակտման, տանիքների, պտույտի ղոնների,
առատոմանների համաստեղությունների և գոնային լոնումների
վերաբերյալ)

9.1. (*) օբյեկտի հեռավորությունը կարմիր գծից (մետր)

9.2. (*)

հեռավորությունը հարևան հողակտորներից (օբյեկտներից)
(մետր)

Կից

9.3. թույլատրելի բարձրությունը (մետր)

9.4. կառուցապատման խտության գործակիցը (կառույցի
(կառույցների) ընդհանուր մակերեսի հարաբերությունը
հողամասի մակերեսին)

1

9.5. կառուցապատման տոկոսը (կառուցապատվող
(անջրանցիկ) տարածքի հարաբերությունը հողամասի
մակերեսին՝ տոկոսներով (%))

100

9.6. կանաչապատման տոկոսը (կանաչապատ տարածքի
հարաբերությունը հողամասի մակերեսին՝ տոկոսներով
(%))

0

9.7. այլ պահանջներ

Չկան

10. Հողամասում գտնվող շենքերի ու շինությունների
քանդման կամ տեղափոխման (ապամոնտաժման)
պայմանները և աշխատանքների հերթականությունը

Առկա չէ

11. Ատորգետնյա, կիսանկուղի և առաջին հարկերի
տարածքների օգտագործման պայմանները

Չկան

12. (*) Ինժեներական ցանցեր և սարքավորումներ

Չկան

Պահանջներ՝ գոյություն ունեցող և
նախագծվող ենթակառուցվածքների ու
ցանցերի նկատմամբ

12.1.(*) ջրամատակարարում, կոյուղի, տաք ջրի մատակարարում

12.2.(*) էլեկտրամատակարարում

12.3.(*) գազամատակարարում

12.4.(*) էլեկտրոնային հաղորդակցության մալուխատար կոյուղու (ներառյալ դիտահորը) տեղադիրքը

12.5.թույլ հոսանքներ

12.6.աղբահանություն

13.Տարածքի ինժեներական նախապատրաստում

14.Բարեկարգում

15.Շինարարական նյութեր

16.Պաշտպանական կառույցներ

17.Հակահրդեհային պահանջներ

18.Հաշմանդամների և բնակչության սակավաշարժ խմբերի պաշտպանության միջոցառումներ

19.Շրջակա միջավայրի պահպանում

20.Շինարարության կազմակերպում

21.Առաջադրանքի գործողության ժամկետը և նախագծի մշակման փուլերը

Ըստ կարգի

(իսմանայն մատակարարող կազմակերպության պայմանների)

Ըստ կարգի

(իսմանայն մատակարարող կազմակերպության տեխնիկական պայմանների)

Ըստ կարգի

(իսմանայն մատակարարող կազմակերպության տեխնիկական պայմանների)

(իսմանայն N 1 հաշվածի 57-րդ կետի 2-րդ ենթակետում սահմանված ելակետային տվյալներին)

Չկան

Ներհամայնքային

(ունիթների կազմակերպման, ջրափեռացման, ինժեներական պաշտպանության միջոցառումները)

Կանաչապարում

(լանդշաֆտային պլանավորման վերաբերյալ պահանջները կանաչապարում, մարդկայնագիտական փուլը մենթ, ջրանկատարում, գոյնաղ և այլն)

Շինարարական բարձրորակ նյութեր

(շինարարական նյութերի օգտագործման առաջադրություններ քանիքների, ճակատների լուծումների, արտաքին դրների, պարուհանների վերաբերյալ)

Ըստ անհրաժեշտության

(արտակարգ իրավիճակներում մարդկանց և օբյեկտների պաշտպանության միջոցառումները)

Ըստ կարգի

(հակահրդեհային անվտանգության ապահովման միջոցառումներ)

Առկա չեն

Ըստ կարգի

(շրջակա միջավայրը պահպանող ազդեցությունից բացառել միջոցառումները)

(առաջադրություններ շինարարության հետ կապված անբարենպաստ ազդեցության բացառման, բաղադրյալի փոփոխության և սրբանսպորտի անխախտ աշխատանքի ապահովման վերաբերյալ)

03/08/2023-ից մինչև 03/08/2025-ը.

(նշվում են առաջադրանքի գործողության ժամկետը և նախագծի մշակման փուլերը)

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

22. Նախագծային փաստաթղթերի փորձաքննությանը ներկայացվող պահանջներ

23. Միջանկյալ համաձայնեցում

24. Հասարակական քննարկումներ

25. Համաձայնեցումների կամ մասնագիտական եզրակացությունների ստացում

26. Փոստային բաժանորդային պահարանների տեղադրում

27. Այլ պայմաններ

Պարզ և համալիր փորձաքննություն

(Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված փորձաքննության պետակը կամ նախագծոցի նախնական փուլերում կատարելով համապատասխան իրավական ակտերին)

Համայնքի ղեկավարի հեղ

(իրավաստ մարմին կամ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքում շահագրգիռ մարմինների հեղ Շարժադրին նախագծի նախնական համաձայնեցում, նշվում է նաև առաջադրանքի փոփոխման հնարավորությունը՝ N 1 հավելվածի 87-րդ կետով քաղաքական դեպքում)

(Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում և կարգով)

Ներկայացնել

(նշվում են տեղալ օբյեկտի համաձայնեցման օրենքով սահմանված պահանջները՝ իրավաբանների ու քննության պատասխանության և այլ փափուկված մարմինների հետ, ինչպես նաև N 1 հավելվածի 56-րդ կետով սահմանված դեպքերում՝ ինժեներական նշանակատվածքի սեփականատիրոջ (օգտագործողի) հետ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՄԱՎԻՐԻ ՄԱՐԶԻ ԽՈՅ

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝

Կ.Տ.

ԱՐԳԻՇՏԻ ՄԵԽԱԿՅԱՆ